

372.21
ก 7 28 ๕

บริจาค

รายงานผลการวิจัย

เรื่อง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทย
ในสายตาผู้ปกครอง

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

กันยายน 2550

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจาก

งบประมาณรายได้ ปี 2549

S 35 3815

18 ก.ย. 2552

รายงานการวิจัย
ทุนงบประมาณรายได้ 2549
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เรื่อง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครอง
Early Childhood Curriculum for Thai Children in Parent's Idea

โดย รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
พ.ศ. 2550

S 353815

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย.....	3
ความสำคัญของการวิจัย.....	4
ขอบเขตของการวิจัย.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
การศึกษาปฐมวัย.....	6
หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย.....	11
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง.....	28
ความต้องการของผู้ปกครองด้านการศึกษานปฐมวัย.....	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	42
แนวคิดการวิจัย.....	43
3 วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย.....	45
การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	46
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	50
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
บรรณานุกรม.....	84
ภาคผนวก.....	89
อภิธานศัพท์.....	99
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	100

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1	ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในโรงเรียน 30
2	จำนวนตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในการวิจัย 46
3	จุดประสงค์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม 51
3.1	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านจุดประสงค์หลักสูตร 53
3.2	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร 53
3.3	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร 54
3.4	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร 54
4	สาระการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม 55
4.1	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านสาระการเรียนรู้ 57
4.2	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านสาระการเรียนรู้ 57
4.3	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัยด้านสาระการเรียนรู้ 58
4.4	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติด้านสาระการเรียนรู้ 58
5	การจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม 59
5.1	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการเรียนการสอน 61
5.2	ความถึความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านการเรียนการสอน 61

บัญชีตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
5.3	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยด้านการเรียนการสอน	62
5.4	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน 2 ภาษาและโรงเรียนนานาชาติ	62
6	การประเมินผลในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยตามสายตาผู้ปกครองตามความถี่ความคิดเห็นผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม	63
6.1	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการประเมินผล	64
6.2	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านการประเมินผล	64
6.3	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยด้านการประเมินผล	65
6.4	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติด้านการประเมินผล	65
7	หลักสูตรเสริมสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความถี่ความคิดเห็นผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม	66
7.1	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านหลักสูตรเสริม	68
7.2	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านหลักสูตรเสริม	68
7.3	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยด้านหลักสูตรเสริม	69
7.4	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติด้านหลักสูตรเสริม	69
8	ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วมด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในสายตาผู้ปกครอง	70

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	กรอบแนวคิดการวิจัย	5
2	ผังมโนทัศน์บูรณาการเรื่องสอน	15
3	กลไกการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ของผู้ปกครอง	34
4	กลไกการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง	35
5	กลไกการเข้าถึงผู้ปกครอง	36
6	ลำดับความต้องการตามทฤษฎีมาสโลว์	41
7	ทิศทางการผลักดันจากผู้ปกครองสู่การจัดหลักสูตร	44

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองสำเร็จลงได้ด้วยการให้ความร่วมมือจากผู้ปกครองเด็กปฐมวัย ในการสัมภาษณ์อีกทั้งยังให้ความคิดและให้คำแนะนำที่หลากหลาย ทำให้งานวิจัยมีความสมบูรณ์ครอบคลุม โดยเฉพาะการเข้าร่วมสัมมนาผลผลการวิจัยซึ่งทำให้งานวิจัยชัดเจนตรงประเด็น งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยอนุมัติงบประมาณรายได้ ประจำปีงบประมาณ 2549 ทำให้การวิจัยบรรลุผลตามความมุ่งหมายทุกประการ

อนึ่ง ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาลที่ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ปกครอง ขอขอบคุณผู้ปกครองทุกท่านที่เต็มใจให้ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณอย่างยิ่งสำหรับอาจารย์กว้าง ผลสุข อาจารย์เยาวนารถ เลหาบรรจง อาจารย์ธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์ อาจารย์อโนชา ธิรธำรง และอาจารย์วงเดือน เดชะรินทร์ ที่ให้ความช่วยเหลือในการประสานงาน การเก็บข้อมูลให้งานวิจัยเป็นไปอย่างคล่องตัว และสำเร็จลงด้วยดี พร้อมทั้งต้องขอขอบคุณกลุ่มผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลทานตะวัน ที่เป็นผู้ตรวจให้คำแนะนำ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งทำให้ผู้วิจัยมีแบบสัมภาษณ์ที่ชัดเจนใช้ได้ตรงประเด็นทั้งผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้ร่วมการวิจัยและสนับสนุนการวิจัยทุกท่าน ณ โอกาสนี้อีกครั้งหนึ่งอย่างจริงใจ ความสมบูรณ์และคุณค่าของงานวิจัยฉบับนี้ขอมอบให้ผู้ปกครองทุกท่านด้วยเคารพ

รศ. กุลยา ตันติผลาชีวะ
ผู้วิจัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครอง

ผู้วิจัย รศ. ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ

สาขาวิชาการศึกษานปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์ เพื่อศึกษาลักษณะหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยไทยในสายตาผู้ปกครอง เกี่ยวกับจุดประสงค์ สารการเรียนรู้ การเรียนการสอน การประเมินผล หลักสูตรเสริม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เจาะลึกและการลงความเห็นกลุ่ม ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย ที่มีเด็กอยู่ในโรงเรียนอนุบาลของรัฐ ของเอกชน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียน 2 ภาษา โรงเรียนนานาชาติ และผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยทั้งในกรุงเทพมหานคร และภูมิภาคของประเทศไทยรวม 210 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยเลือกคำตอบที่มีความถี่สูงสุด อันดับแรกนำเสนอเป็นหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในสายตาผู้ปกครองผลการวิจัยดังนี้

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร เด็กต้องคิดแก้ปัญหาได้อ่านออกเขียนได้ และมีทักษะทางสังคม
2. สารของหลักสูตรประกอบด้วย ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบตัว พุทธิปัญญาทางสังคม ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ
3. การเรียนการสอนให้เป็นการเตรียมความพร้อม การปฏิบัติจริง และทัศนศึกษา
4. การประเมินผล ให้ใช้วิธีการประเมินด้วยการสังเกตและสะสมผลงาน ส่วนการตัดสินผลการประเมินให้ใช้เกณฑ์ผ่าน และไม่ผ่าน
5. หลักสูตรเสริมประกอบด้วย ดนตรีไทย กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม
6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมบางกิจกรรมกับโรงเรียนเท่าที่จำเป็นอาจเป็นที่โรงเรียนหรือที่บ้าน

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรปฐมวัยต้องสอดคล้องกับความต้องการของสังคมด้วยการปรับหลักสูตรตามความต้องการของผู้ปกครอง เพื่อคุณภาพทางการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไทย

Early Childhood Curriculum for Thai Children in Parent's Idea

Assoc. Prof Kulaya Thantiphalachiva
ECE Department, Faculty of Education
Srinakharinwirot University, Bangkok

Abstracts

The objective of this qualitative research was to study the early childhood curriculum for Thai childhood in parents' idea in terms of objectives, contents, teaching-learning methods, assessment, the hidden-curriculum and parents participation. Subjects were 210 parents of early childhood from Bangkok and 4 geo-districts of Thailand in public schools, private schools, the developed early childhood centers, bi-lingual schools, international schools, and staying at home. Data were collected by depth interview and focus groups discussion.

The major findings were as follow :

1. Curriculum objectives consisted of problem solving thinking, literacy and social skills.
2. Curriculum contents stressed on nature and environment, social cognition, Thai and English languages.
3. The teaching-learning methods had to geared on preparing for formal education, practice and field study
4. The use of assessment techniques emphasized on observation and portfolio. The evaluation criteria was pass or not pass.
5. The hidden-curriculum should strengthen the curriculum to include Thai music, traditional and cultural activity and enhancement ethical activity.
6. Parent participation shown that the parent need to take part some school activities either at school or at home.

Findings were reflected that early childhood curriculum world have to respond to the changes of society. As a result, curriculum revision would be indispensable to any required of parent for quality of Thai young children education.

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยมีมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยแต่เป็นการศึกษาแบบไม่เป็นทางการจนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ได้มีการปฏิรูปการศึกษา ทำให้การศึกษาปฐมวัยได้รับความสนใจ เมื่อพระอัครชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุทธาสินีนาฏ ได้ดำริให้จัดตั้งโรงเรียนเด็ก เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2433 และในสมัยเดียวกันนั้นยังได้มีการจัดการศึกษาปฐมวัยในรูปแบบโรงเรียนขึ้น ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2454 ได้จัดเป็นการศึกษาอนุบาลเป็นแห่งแรกที่โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย (อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ, 2539 : 4 – 5) พัฒนาการศึกษาปฐมวัยของประเทศไทยก้าวหน้าโดยลำดับ โดยมีลักษณะการจัดการศึกษาเหมือนประเทศอื่น ๆ ตรงที่จำแนกการจัดการศึกษาปฐมวัยออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ในรูปสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และโรงเรียนอนุบาล ซึ่งตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ก็ได้กำหนดให้ทั้งสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และโรงเรียนอนุบาลเป็นสถานศึกษา จัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัยตามมาตรา 4 โดยทำหน้าที่เป็นแหล่งความรู้และสร้างการเรียนรู้ ดังนั้นไม่ว่าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะเป็นศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์หรือเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น แต่ให้การดูแลเด็กปฐมวัยแล้ว ต่างให้ทำหน้าที่อย่างเดียวกันคือ กำหนดให้เป็นสถานศึกษาทำหน้าที่ดูแลเด็ก และทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่เด็กที่ดูแลด้วย

วิธีการจัดการศึกษาปฐมวัยในระยะแรกมุ่งเน้นการดูแลและการอ่านเขียน ต่อเมื่อ พ.ศ. 2483 มีการจัดการศึกษาอนุบาลในระบบโรงเรียนของรัฐขึ้น คือ โรงเรียนอนุบาลละอออุทิศ มีความตื่นตัวทางการศึกษาอนุบาล ผู้บริหารการศึกษาได้นำการสอนแบบมอนเตสซอรีและเฟรอเบลมาใช้ ซึ่งทำให้เป็นต้นแบบ การศึกษาอนุบาลในเวลาต่อมา การจัดการศึกษาอนุบาลได้รับการพัฒนามาโดยลำดับ ได้มีการนำนวัตกรรม การจัดการเรียนการสอนมาใช้อย่างหลากหลายในช่วงปี พ.ศ. 2540 มีนวัตกรรมการเรียนการสอนสำคัญ ๆ หลายรูปแบบ ได้แก่

- การจัดการเรียนการสอนแบบเฟรอเบล
- การจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรี
- การจัดการเรียนการสอนแบบไฮ / สโคป
- การจัดการเรียนการสอนแบบวอลดอร์ฟ
- การจัดการเรียนการสอนแบบโครงการ
- การจัดการเรียนการสอนแบบเรกจิโออิมิเลีย
- การจัดการเรียนการสอนแบบภาษาเน้นประสบการณ์ หรือองค์รวม

แต่ด้วยวิธีการที่การศึกษาปฐมวัย ได้รับการบรรจุเป็นส่วนหนึ่งของการจัดการศึกษาในพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ทำให้การศึกษาปฐมวัยได้รับการปฏิรูป เช่นเดียวกับการศึกษาระดับอื่น แม้มิได้ เป็นการศึกษาระดับบังคับก็ตาม ทำให้รูปแบบการจัดการศึกษาปฐมวัยเน้นการจัดการเรียนการสอน การเน้น ผู้เรียนเป็นสำคัญแบบเตรียมความพร้อม การจัดการเรียนการสอนเน้นพัฒนาการตามวัยรวมถึงการจัดการ เรียนการสอนแบบใหม่ ๆ อีกหลากหลายวิธี เช่น การเรียนการสอนตามวิถีพุทธ การเรียนการสอนแบบจิต ปัญญา เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงการศึกษาเด็กนี้จะควบคู่ไปกับการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ให้ความสำคัญกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษามากขึ้น ตามมาตรา 9 วงเล็บ 6 ทำให้ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยเข้ามามีบทบาทและมีความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งการที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือโรงเรียนอนุบาลมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม จะช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการมีส่วนร่วมของครูและผู้ปกครองสามารถทำให้เกิดการเข้าถึงเจตคติของกันและกัน พร้อมทั้งจะร่วมกันแก้ปัญหาทางการศึกษา และผลของการศึกษาที่ไม่มีคุณภาพได้เป็นอย่างดี (Hurst, 1991 : 87) โดยเฉพาะการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้ปกครองเปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าที่ครูสามารถนำทักษะความรู้ รวมทั้งการค้นหาล้างที่ดีจากชุมชนมาใช้ช่วยให้การศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพสูงขึ้นเพราะผู้ปกครองเป็นทั้งผู้ให้ (supplier) และเป็นลูกค้า (customer) ซึ่งทางการศึกษาถือว่าความร่วมมือของผู้ปกครองมีความสำคัญ (Arcaro, 1995 : 53) เพราะทำให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาเด็ก

วิธีการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับการศึกษาจำแนกได้ออย่างน้อย 4 ลักษณะ คือ 1) ผู้ปกครองเป็นเพียงผู้รับข่าวสาร 2) ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน 3) ผู้ปกครองเป็นครู และ 4) ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมวินิจัยสังการ (Borick and Tombair, 1995 : 631) ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาผู้ปกครองส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะของผู้วินิจัยสังการน้อย แต่มักจะอยู่ในฐานะของผู้รับบริการมากกว่าในฐานะของผู้ปฏิบัติ ซึ่งการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในทางปฏิบัติมีผลโดยตรงต่อการจัดและการพัฒนาระบบการศึกษาปฐมวัยมาก โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัยไทยที่มีการจัดการศึกษาปฐมวัยเกิดจากความต้องการของผู้ปกครองและสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่

1. จัดการศึกษาปฐมวัยแบบเน้นอ่าน คัด เขียน
2. จัดการศึกษาปฐมวัยแบบเน้นภาษา ได้แก่ โรงเรียน 2 ภาษา โรงเรียนนานาชาติ
3. จัดการศึกษาปฐมวัยแบบเน้นลักษณะเฉพาะ เช่น โรงเรียนมอนเตสซอรี โรงเรียนแบบวอลดอร์ฟ โรงเรียนแบบพุทธวิถี
4. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามอัธยาศัย
5. การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเน้นการเล่น
6. การจัดการศึกษาปฐมวัยแบบเตรียมความพร้อม

ความหลากหลายของรูปแบบของการจัดการศึกษามีได้อยู่ที่โรงเรียนต้องการแต่ขึ้นอยู่กับความต้องการของสังคม ต่อเมื่อประเทศเข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์ การใช้ภาษาต่างประเทศมีความหมายและมีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยด้วยทำให้เกิดการจัดการศึกษาแบบ 2 ภาษา (bilingual education) ในโรงเรียนอนุบาลขึ้น ทั้งที่เปิดเป็นโรงเรียนอนุบาลโปรแกรมภาษาอังกฤษเฉพาะ และเป็นแบบบูรณาการหลักสูตรภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงไปของกระแสสังคมมีผลโดยตรงต่อการจัดหลักสูตรการศึกษาในโรงเรียน บุคคลที่มีอิทธิพลมากคือ ผู้ปกครองในฐานะผู้มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบเลี้ยงดูบุตรย่อมมีความคิดเห็นมีความต้องการที่จะให้โรงเรียนจัดการศึกษาที่มีคุณค่าต่อผู้เรียนให้มากที่สุด เมื่อสังคมเปลี่ยนผู้ปกครองที่เป็นสมาชิกของสังคมก็เปลี่ยนความต้องการตามไปด้วย

สำหรับการศึกษาปฐมวัยทั้งครอบครัวและสถานศึกษาต้องมีส่วนร่วมในการดูแลและให้การศึกษแก่เด็ก (Wooddill et.al. 1992 : 14 – 15) การจัดหลักสูตรของโรงเรียนจึงเป็นส่วนหนึ่งที่ผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนด้วย ดังนั้นสิ่งที่การศึกษาปฐมวัยต้องได้รับการพัฒนาจึงมีได้อยู่ที่รูปแบบการศึกษาเท่านั้น แต่ต้องหมายถึงองค์ประกอบร่วมสำคัญที่จะเป็นแกนของการจัดการศึกษาปฐมวัยนั่นคือหลักสูตรที่ผู้ปกครองต้องการ

การจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเป็นการจัดสรรของสถานศึกษาที่มีอิสระในการจัด ได้มีการนำรูปแบบการจัดการศึกษาต่าง ๆ มาใช้ที่เป็นที่นิยม ได้แก่ รูปแบบต่อไปนี้

- แนวคิดของเฟรือเบล (Friedrich W. Froebel, 1782 – 1852) เชื่อว่าพลังความสามารถของมนุษย์และความรู้ เป็นสิ่งอยู่ภายในตนจะปรากฏออกสู่ภายนอกได้ ถ้าได้สัมผัสอุปกรณ์และประสบการณ์ การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติเป็นการนำเด็กไปสู่การพัฒนาร่างกาย สติปัญญาและคุณธรรมที่สูงขึ้น (William and Fromberg 1992 : 49)

- แนวคิดของมอนเตสซอรี (Maria Montessori, 1870 – 1952) เชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้ ด้วยการซึมซับจากการทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ด้วยตัวของเด็กเอง ไม่ใช่การเล่น (Cromwell, 1994 : 9)

- แนวคิดเรกจิโอเอมีเลีย (Reggio Emilia Approach) เป็นการนำศิลปะมาใช้ในการสอน ด้วยความเชื่อว่าเด็กเรียนรู้ได้ดีด้วยการลงมือทำและใช้ศิลปะเป็นสื่อการเรียนรู้โดยมีครูเป็นผู้สร้างเสริม (Gordon and Browne, 1993 : 362)

- แนวคิดการจัดโปรแกรมแบบเตรียมความพร้อม (Developmentally Appropriate Practice) เป็นการประยุกต์ความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็ก ในการวางแผนและตัดสินใจจัดโปรแกรมการศึกษาให้กับเด็กเพื่อการพัฒนาการเรียนรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับเด็กปฐมวัย (Gestwicki, 1999 : 6 – 7)

สำหรับประเทศไทยมีการนำแนวคิดและทฤษฎีมาพัฒนาและจัดเป็นรูปแบบหลักสูตรต่าง ๆ กัน รวมถึงการจัดแบบไทย ๆ เช่น โรงเรียนแบบวิถีพุทธ เป็นต้น จากรูปแบบหลักสูตรต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในประเทศไทยยังไม่ปรากฏมีการวิเคราะห์หรือศึกษาปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทย ว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้างแทนที่โรงเรียนหรือสถานศึกษาปฐมวัยจะยึดอยู่ที่รูปแบบการศึกษา ซึ่งโดยหลักการของการพัฒนาหลักสูตรที่ดี โดยเฉพาะการศึกษาปฐมวัย ความสำเร็จของหลักสูตรต้องให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนกันอย่างเชื่อกัน จะเกิดความปลอดภัยและความเชื่อมั่นกับเด็ก (Bruce, 2006 : 112) ข้อมูลที่ได้รับจะเสริมเติมเต็มให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสมบูรณ์

ปัจจุบันยังไม่มีผลงานวิจัยที่บ่งชี้ความต้องการจำเป็นสำหรับการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองที่แท้จริง การพัฒนาหลักสูตรและการจัดโปรแกรมขึ้นอยู่กับแนวคิดของนักการศึกษา ซึ่งผลการวิจัยนี้จะทำให้ทราบความต้องการจำเป็นที่สามารถนำมาเป็นแนวทางของการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับหลักการทางการศึกษาและความต้องการของผู้ปกครองได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในกรอบหลักสูตรที่ผู้ปกครองต้องการ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์จากผู้ปกครองที่มีเด็กในดูแลระดับปฐมวัยโดยตรง เกี่ยวกับจุดประสงค์หลักสูตร สารหลักสูตร วิธีการจัดการเรียนการสอน หลักสูตรเสริม การประเมินผล และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งผลการวิจัยนอกจากได้เรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรที่เกี่ยวกับเด็กแล้วผู้ปกครองอาจให้ข้อมูลอื่น ๆ ที่สัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับการศึกษาปฐมวัยที่จะเป็นข้อมูลที่ให้ประโยชน์ต่อหน่วยงานการศึกษาปฐมวัยได้พิจารณา พัฒนาการศึกษามูลนิธิให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนหลักสูตรที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของสังคมทั้งในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนอนุบาลโดยเฉพาะการสร้างหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งสถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับครอบครัว ชุมชน ท้องถิ่นและหน่วยงาน เพื่อให้หลักสูตรพัฒนาเด็กได้อย่างครอบคลุมทุกด้าน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 : 43) อีกทั้งยังมีส่วนช่วยให้ผู้บริหารการศึกษาปฐมวัยได้นำไปใช้ประกอบในการวางนโยบายและวางแผนพัฒนาการศึกษาปฐมวัยที่เหมาะสมต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยไทยในสายตาผู้ปกครองจากความคิดเห็นอิสระของผู้ปกครองเกี่ยวกับจุดประสงค์ สารการเรียนรู้ การเรียนการสอน การประเมินผล หลักสูตรเสริม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่ผู้ปกครองต้องการให้รัฐกำหนดเป็นแนวสำหรับการจัดหลักสูตรการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยไทย

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาเสรีที่การจัดการศึกษาขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งปัจจุบันมีการแข่งขันด้านการตลาดสูง ทำให้การจัดการการศึกษาปฐมวัยมีความหลากหลายขาดความเป็นเอกลักษณ์ของเด็กไทย ผลการวิจัยครั้งนี้จะได้องค์ความรู้ที่เป็นแก่นของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารการศึกษา นักการศึกษา ครู และเจ้าของกิจการโรงเรียนอนุบาลได้นำไปพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งใช้เป็นแนวนโยบายการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัย ให้เกิดมีคุณค่าต่อการพัฒนาเด็กไทยที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคม ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับสถานศึกษาปฐมวัยต่อไปนี้ ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

1. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
2. โรงเรียนอนุบาล
3. หน่วยงานที่ผลิตครูปฐมวัย
4. องค์กรที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชาชนที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่ศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ด้วยการสัมภาษณ์ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้ปกครองเด็กปฐมวัยที่มีเด็ก อายุ 3 – 6 ปี อยู่ในความรับผิดชอบ โดยเด็กปฐมวัยอาจเข้าหรือไม่เข้าสถานศึกษาปฐมวัยก็ได้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ปกครองที่มีเด็กปฐมวัยที่มีเด็ก อายุ 3 – 6 ปีอยู่ในความรับผิดชอบที่อาจเรียนอยู่ในโรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือไม่ได้ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาเด็กปฐมวัย รวมทั้งผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน 2 ภาษา และนานาชาติ โดยเป็นผู้ปกครองที่ยินดีให้สัมภาษณ์ทุกประเด็นตามโครงสร้างการสัมภาษณ์ จำแนกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละแห่ง ๆ ละ 10 คน รวมทั้งสิ้น 220 คน ดังนี้

กลุ่มกรุงเทพมหานคร

- 1) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนเอกชน
- 2) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนรัฐ
- 3) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนสอนสองภาษา
- 4) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนนานาชาติ
- 5) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 6) ผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือโรงเรียนอนุบาล

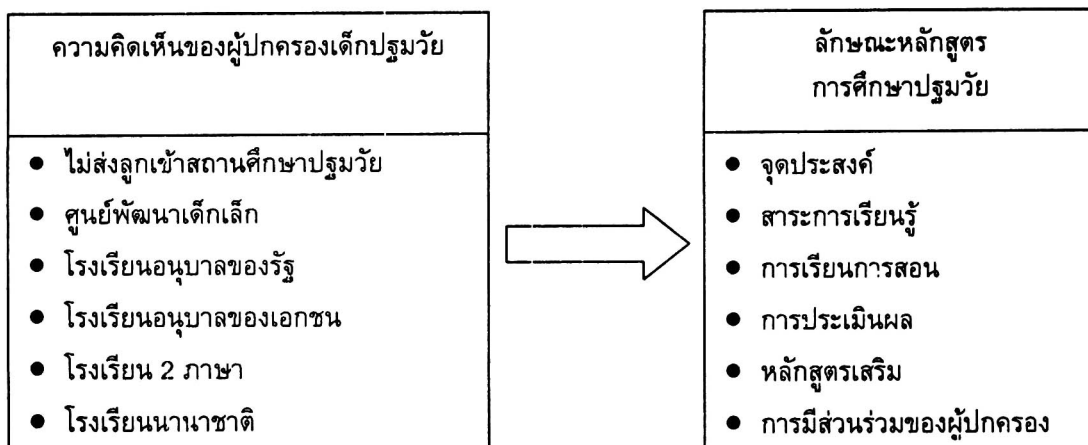
กลุ่มภูมิภาคจำแนกเป็น 4 ภาค

- 1) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนเอกชน
- 2) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนรัฐ
- 3) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 4) ผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือโรงเรียนอนุบาล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ผู้ปกครอง หมายถึง บิดา มารดา หรือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดูและให้อุปการะเด็กปฐมวัยที่มีอายุ 3 – 6 ปี
2. ความต้องการในสายตาผู้ปกครอง หมายถึง ความคิดเห็นอิสระตามความรู้ ความรู้สึก และความคิดของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่ทางสถานศึกษาปฐมวัยต้องจัดให้กับเด็กปฐมวัย
3. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หมายถึง แผนการศึกษาที่ทางสถานศึกษาปฐมวัยจัดให้กับเด็ก เพื่อสร้างเสริมประสบการณ์การเรียนรู้และส่งเสริมพัฒนาการตามวัยประกอบด้วย
 - 3.1 จุดประสงค์ หมายถึง ผลลัพธ์ที่ต้องการของหลักสูตรด้านการเรียนรู้ และลักษณะของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองเห็นว่าต้องจัดให้เกิดขึ้นสำหรับเด็กไทย
 - 3.2 สารการเรียนรู้ หมายถึง องค์ความรู้ ทักษะ หรือคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมที่เป็นความรู้สำหรับเด็กปฐมวัยที่ใช้เป็นสื่อกลางของการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก
 - 3.3 การเรียนการสอน หมายถึง แนวการจัดประสบการณ์และกิจกรรมเกี่ยวกับการดูแล การให้การศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม ปัญญา ภาษา และความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 3.4 การประเมินผล หมายถึง วิธีการที่ใช้ในการบอกระดับการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการของเด็กตามหลักสูตรและการตัดสินความก้าวหน้าของเด็กที่เป็นผลจากการศึกษาตามหลักสูตร
 - 3.5 หลักสูตรเสริม หมายถึง กิจกรรมและการเรียนรู้ที่นอกเหนือจากการเรียนตามหลักสูตร แต่เป็นสาระที่เสริมให้เด็กมีพัฒนาการเต็มศักยภาพยิ่งขึ้น หรือสนองความสนใจของเด็ก
 - 3.6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยทั้งด้านนโยบายการเรียนการสอน การเป็นวิทยากรและอื่น ๆ
4. สถานศึกษาปฐมวัย หมายถึง ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาลที่เป็นทั้งของรัฐและเอกชน ทั้งที่สอนภาษาเดียวหรือ 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติที่จัดขึ้นสำหรับเด็กอายุ 3 – 6 ปี ได้เข้าศึกษา
5. เด็กไทย หมายถึง เด็กที่เกิดในประเทศไทยและมีสัญชาติไทย

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครอง มีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยสาระหลักที่ศึกษา 5 ประการ ดังนี้

1. การศึกษาปฐมวัย
2. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย
3. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง
4. ความต้องการของผู้ปกครองด้านการศึกษาปฐมวัย
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
6. แนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่เริ่มจากการสนองความต้องการของสังคมด้านการช่วยเหลือดูแล และสนับสนุนแก่ครอบครัวและผู้ปกครองที่มีปัญหาการประกอบอาชีพของผู้ปกครอง หรือปัญหาครอบครัวเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งการเปลี่ยนแปลงของสังคมทำให้บริการการศึกษาปฐมวัย ต้องครอบคลุมไปถึงด้านการศึกษาของเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ขวบด้วย เรียกว่าการศึกษาปฐมวัย ผู้ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย จึงต้องมีความรู้ทั้งทางด้านการศึกษาปฐมวัย พัฒนาการของเด็กและการเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง โดยสอดคล้องกับงานและภาระกิจที่จัดขึ้นในสถานศึกษาปฐมวัยซึ่งอาจเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล

เมื่องานการดูแลเด็กยกระดับเป็นการศึกษาซึ่งเรียกว่าอนุบาลศึกษาแล้วต่อมาเรียกการศึกษาปฐมวัยนั้น ทำให้การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นการศึกษาอย่างมีรูปแบบ และมีหลักสูตรเกิดขึ้น

เป้าหมายของการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยจัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือผู้ปกครองในการดูแลเด็กควบคู่ไปกับการส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กโดยมีจุดประสงค์ที่สำคัญ ดังนี้ (Hildebrand, 1991 : 42 – 45)

1. เด็กเจริญเติบโตอย่างอิสระ ด้วยการศึกษาด้วยตนเองตามความสนใจ สามารถแสดงออกทางร่างกาย และอารมณ์ที่อิสระ ฝึกการช่วยตนเอง เช่น แต่งตัวเอง ใส่รองเท้าเอง
2. รู้จักการให้ การแบ่งปัน และรับความรัก เด็กต้องการเรียนรู้ความรักตนเอง รักผู้อื่นที่นอกจากครอบครัวตน ครูต้องช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจ รักในสิ่งแวดล้อมใหม่ และแก้ปัญหาที่ไม่ดีมาก่อน
3. เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กต้องเรียนรู้ถึงความสัมพันธ์ทางสังคม ครูต้องทำให้เด็กมีประสบการณ์ที่เป็นบวก และมีความสุข รู้จักเทคนิคในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
4. พัฒนาการควบคุมตนเอง ในการจัดประสบการณ์ให้เด็ก ต้องให้เด็กเรียนรู้วินัยในตน การนำตน การควบคุมกำกับตน ครูต้องสอนถึงการตอบสนองที่เหมาะสม เพื่อความปลอดภัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่น การตัดสินใจที่มั่นใจ

5. เรียนรู้บทบาทของมนุษย์ แม้ว่าเพศเด็กจะแตกต่างกัน ครูต้องแนะแนวและกระตุ้นให้เกิดพัฒนาบุคลิกและทักษะอย่างเสมอเท่าเทียมกัน

6. เรียนรู้และเข้าใจร่างกายของตนเอง ครูต้องวางแผนให้เด็กได้เรียนรู้ร่างกายการกินและการดูแลตนเองเพื่อการมีสุขภาพดีและได้รับอาหารถูกต้อง

7. เรียนและฝึกปฏิบัติทักษะกล้ามเนื้อใหญ่และเล็ก ด้วยการวางแผนสนับสนุนและแนะแนว

8. สร้างความเข้าใจและควบคุมโลกทางกายภาพ ครูต้องพัฒนาปัญหาของเด็กให้กระหายต่อการเรียนรู้ คิด ให้เหตุผล รวบรวมและใช้ข้อมูล สร้างเจตคติการเรียนรู้ที่มีความหมาย

9. เรียนรู้โลกใหม่และเข้าใจผู้อื่น ในทุกกิจกรรมครูต้องกระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาและทำความเข้าใจผู้อื่นด้วยการพูด

10. พัฒนาความรู้สึกที่ดีในการสร้างสัมพันธ์ภาพในโลกของเด็ก

การจัดการศึกษาปฐมวัยเกิดมาจากแรงผลักดันของสังคม ในด้านการบริการการดูแลแก่เด็กปฐมวัยหรือ 6 ขวบแรก ที่ปรับภายหลังให้เป็นการศึกษาด้วยการผนวกบทบาทด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมพัฒนาการ การปรับตัวเข้าสังคม ทักษะทางปัญญา และพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัย ซึ่งเรียกว่า การศึกษาเข้าไปด้วย ทำให้การศึกษาปฐมวัยทำหน้าที่สำคัญ 2 ประการ คือ การดูแลและการให้การศึกษ

ลักษณะของสถานศึกษาปฐมวัย

การจัดการศึกษาปฐมวัย จำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ตามการเลี้ยงดูและการศึกษาลักษณะแรก คือ การจัดการศึกษาที่บ้าน (Home – based program) กับอีกลักษณะหนึ่งคือ การจัดที่สถานบริการ (Center – based program) สำหรับลักษณะหลังนี้เป็นบริการแก่เด็กกลุ่มใหญ่ ซึ่งสามารถจำแนกสถานที่บริการที่เป็นทั้งสถานที่ดูแลซึ่งเรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปจนถึงโรงเรียนอนุบาล จำแนกเป็นกลุ่มได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถานที่ที่รับดูแลและเลี้ยงเด็กเล็ก (Nursery) เป็นบริการดูแลเด็กดังนี้

1.1 ศูนย์ดูแลเด็ก (Child-care center) เป็นสถานที่รับดูแลเด็กเพื่อการช่วยเหลือแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องทำงานกลางวัน โดยศูนย์จะเน้นการเลี้ยงดูแก่เด็กมากกว่าการให้การศึกษาวัยของเด็กที่รับดูแลอาจเริ่มตั้งแต่วัยทารกเป็นต้นไป หรือรับเฉพาะเด็กเล็ก บริการอาจจัดให้เฉพาะกลางวันเรียกว่า ศูนย์เลี้ยงเด็กกลางวัน (Day-care center) หรือตลอด 24 ชั่วโมง

1.2 บ้านรับเลี้ยงเด็ก (Family day care) เป็นครอบครัวที่เปิดบริการรับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มเล็ก ๆ รับเด็กประมาณ 7 – 12 คน อาจเป็นลูกญาติ ลูกเพื่อน ลูกเพื่อนบ้าน โดยเลี้ยงไปควบคู่กับลูกตนเอง การดูแลให้การกินอยู่ตามปกติสบาย ๆ การรับดูแลอาจดูแลทั้งวัน หรือดูแลเป็นชั่วโมงเฉพาะช่วงที่ผู้ปกครองไปธุระก็มีบ้าง

กลุ่มที่ 2 โรงเรียนเตรียมก่อนเข้าอนุบาลเป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นเพื่อสนับสนุนการเตรียมเด็กในการเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล ได้แก่

2.1 โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) เป็นโรงเรียนที่พัฒนามาจากศูนย์ดูแลเด็ก การจัดบริการเน้นการดูแลแก่เด็กทั้งร่างกาย จิตใจอารมณ์และสังคม และการมีสุขภาพดี จัดสำหรับเด็กอายุ 2 – 4 ขวบ บางแห่งอาจรับอายุต่ำกว่า 2 ขวบ เปิดรับเลี้ยงตั้งแต่ครั้งวันถึงเต็มวัน เด็กจะได้เล่นและมีการเรียนไปพร้อม ๆ กัน เป้าหมายของการดูแลอยู่ที่การพัฒนาสังคมและสติปัญญาสำหรับเด็ก เราจึงเรียกโรงเรียนลักษณะนี้ว่า โรงเรียนเด็กเล็กหรือศูนย์พัฒนาเด็ก

2.2 โรงเรียนเตรียมอนุบาล (Prekindergarten) ลักษณะเหมือนโรงเรียนเด็กเล็ก แต่เน้นการเตรียมตัวเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นอนุบาล รับเด็กอายุ 3 ½ - 5 ขวบ

กลุ่มที่ 3 โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) เป็นบริการจัดการเรียนการสอนเพื่อเตรียมเด็กเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาับตั้งแต่อายุ 3 – 6 ขวบ มี 3 ชั้นเรียน คือ อนุบาล 1 อนุบาล 2 และอนุบาล 3 เป็นการจัดการศึกษาที่รัฐและเอกชนจัดทำขึ้น ไม่นับเป็นการศึกษาภาคบังคับ สำหรับอเมริกา โรงเรียนอนุบาลเป็นการศึกษาสำหรับเด็ก อายุ 5 – 6 ปี

โรงเรียนอนุบาลสาธิต เป็นอีกลักษณะหนึ่งของโรงเรียนอนุบาลที่เปิดในมหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัย จัดตั้งขึ้นเพื่อใช้เป็นแหล่งศึกษาเชิงวิชาการหรือเป็นไปตามความต้องการของสถาบันแม่

กลุ่มที่ 4 โรงเรียนเตรียมชั้น ป. 1 (Pre-first grade หรือ Junior first grade) เป็นโรงเรียนที่จัดขึ้นสำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนชั้นอนุบาล ได้เข้าเรียนเพื่อปรับตัวเองก่อนขึ้นชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 เปิดรับเด็กอายุ 6 – 7 ปี สำหรับประเทศไทยรู้จักกันในนาม “ชั้น ป. เตรียม” หรือ เตรียมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มที่ 5 โรงเรียนสำหรับเด็กป่วย (Hospital school) โรงพยาบาลบางแห่งจะจัดโรงเรียนในโรงพยาบาลสำหรับเด็กเพื่อได้ศึกษาเล่าเรียน หรือทบทวนบทเรียนขณะอยู่โรงพยาบาลสำหรับเด็กปฐมวัยจะจัดเป็นห้องเล่น (play room) เป็นห้องที่จัดเตรียมให้ประโยชน์สำหรับการศึกษาของเด็ก เด็กได้มาเล่นและเรียนรู้ที่ห้องเล่นนี้ แต่บางครั้งผู้จัดอาจต้องไปบริการถึงเตียงหรือห้องเด็กป่วย ซึ่งจะใช้ในกรณีที่เด็กป่วยไม่สามารถเคลื่อนย้ายได้ โรงพยาบาลเด็กเป็นโรงพยาบาลหนึ่งที่มีการจัดห้องเล่น และการบริการเครื่องเล่นที่เตียงโดยผู้สอนเป็นทั้งครูและพยาบาล สถานดูแลเด็กเดิมเมื่อจัดเป็นรูปสถานศึกษาอาจจำแนกได้เป็น 3 ลักษณะดังนี้

1. สถานเลี้ยงเด็ก (Nursery) เป็นสถานบริการการดูแลเด็กและให้การศึกษาแก่ผู้ปกครอง จัดสำหรับเด็กอายุ 2 ขวบแรก

2. โรงเรียนเด็กเล็ก (Nursery school) รับเด็กตั้งแต่ 2 ขวบ หรือ 1 ขวบครึ่ง ถึง 3 ขวบ ทำหน้าที่ในด้านการดูแล ส่งเสริมพัฒนาการร่างกาย จิตใจ สังคม และภาษา

3. โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) ตามความหมายในพจนานุกรม คำว่า อนุบาลเป็นคำนามเรียกโรงเรียนที่สอนเด็กที่มีอายุระหว่าง 3 ขวบครึ่ง ถึง 7 ขวบ ว่าโรงเรียนอนุบาลเรียกครูที่สอนโรงเรียนว่าครูอนุบาล เรียกนักเรียนโรงเรียนอนุบาลว่า นักเรียนอนุบาล ปัจจุบันโรงเรียนอนุบาลรับตั้งแต่เด็กอายุ 3 ขวบ เป็นต้น

การจัดการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่มีมาตรฐานการปฏิบัติ หลักคือการจัดตารางเวลา การจัดกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่เหมาะสมในแต่ละวัน องค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาปฐมวัย มีดังนี้

เวลาเรียน

เวลาเรียนของโรงเรียนอนุบาล / หรือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกันไป บางแห่งเปิดเต็มวัน บางแห่งเปิดครึ่งวัน บางแห่งมาตามสะดวก แต่โดยส่วนใหญ่เปิดเต็มวัน สำหรับประเทศไทย สถานศึกษาปฐมวัยมักเปิดเต็มวัน โดยมีตารางกิจกรรมประจำวันทั้งวัน ข้อดีของการเปิดเต็มวันมีหลายประการ คือ (1) ครูได้เห็นพฤติกรรมเด็กทั้งเวลาเล่น เรียน และนอน (2) ช่วยดูแลเด็กถ้าพ่อแม่ผู้ปกครองต้องทำงาน ส่วนพวกเรียนครึ่งวันจะมีตารางเช่นเดียวกันกับพวกเต็มวันเพียงแต่กลับไปนอนที่บ้าน แต่บางกลุ่มอาจสลับวัน

มาเรียน การเลือกเวลาเรียนแบบใดขึ้นอยู่กับสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมและครอบครัว (Brewer, 1995 : 132) หลายประเทศกำหนดเวลาเรียนไม่เท่ากันส่วนใหญ่

การกำหนดเวลาเรียนอาจแตกต่างกันไป สำหรับประเทศไทยเวลาโดยประมาณ 9.00 – 15.00 น. ซึ่งเรียกว่าเป็นการเรียนเต็มวัน องค์ประกอบของกำหนดเวลาเรียนคือ ตารางเวลาเรียนประกอบด้วย (Essa, 2003 : 207 – 213)

1. เวลากิจกรรม เป็นช่วงเวลาที่เด็กเลือกกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ เป็นเวลาเล่นอิสระ เข้าศูนย์การเรียนรู้อย่างที่เด็กสนใจ ครูอาจจัดโปรแกรมให้ชัดเจนเสริมการเรียนรู้เด็ก

2. กิจกรรมกลุ่มใหญ่ เป็นช่วงเวลากิจกรรม กิจกรรมเล่นิทาน หรือการทำงานเป็นกลุ่ม ที่เด็กและผู้ปกครองจะได้เรียนรู้ร่วมกัน

3. กิจกรรมกลุ่มเล็ก เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นโดยครูจัดเฉพาะเด็ก 5 – 6 คน สำหรับครูจะให้ความรู้เป็นพิเศษเฉพาะกลุ่มตามความสนใจของเด็ก

4. กิจกรรมนอกชั้นเรียน เป็นเวลาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เล่นนอกชั้นเรียน กิจกรรมที่ควรทำทุกวัน

5. กิจกรรมสุขอนามัย เป็นกิจกรรมว่าด้วยการล้างมือ การเข้าห้องน้ำ เวลาอาหาร และเวลาจบการจัดตารางเวลาเรียนสำหรับเด็กเล็กในแผนกเลี้ยงเด็กจะมีลักษณะคล้ายกัน แต่ปรับให้สอดคล้องกับวัยเด็กส่วนใหญ่จะเน้นการเดิน การนอน การกิน และการขับถ่าย ข้อสำคัญเวลาเรียนและเวลาสงบต้องสอดคล้องกัน

สำหรับประเทศไทยกระทรวงศึกษาธิการได้เสนอแนวการจัดตารางเวลากิจกรรมประจำวัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 8.30 น. สันทนาข่าว / กิจกรรมเตรียมเรียน
- 8.40 น. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 9.00 น. กิจกรรมสร้างสรรค์ / กิจกรรมตามมุม
- 10.00 น. อาหารว่าง
- 10.10 น. กิจกรรมวงกลม
- 10.30 น. การเล่นกลางแจ้ง
- 11.00 น. อาหารกลางวัน
- 12.00 น. เตรียมนอน และนอนตอนบ่าย
- 14.00 น. ดินนอน เก็บที่นอน
- 14.20 น. อาหารว่าง
- 14.30 น. เกมการศึกษา
- 15.00 น. กลับบ้าน

การจัดการเรียนการสอน

เด็กวัย 6 ขวบแรกเป็นวัยแห่งพัฒนาการ พัฒนาการทางร่างกายและสติปัญญาเป็นไปอย่างรวดเร็ว หากเด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับวัยย่อมทำให้สติปัญญาเจริญงอกงามอีกทั้งพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมไปในทางที่ดี แต่เด็กในวัยนี้มีข้อจำกัด นักจิตวิทยาจึงให้ความสนใจการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยว่าควรเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นหลักไม่ควรเน้นการฝึกหัดอ่าน คัด ขีดเขียน ซึ่งเรียกว่า

สอนเน้นวิชาการ ดังนั้นเพื่อให้ครูปฐมวัยจัดการศึกษาไม่ผิดเพี้ยนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะใช้คำว่า การจัดประสบการณ์และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ไม่ได้หมายถึงการสอนแบบเด็กชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษา อย่างไรก็ตามปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาศึกษาปฐมวัย ยังคงจำแนกเป็น 2 ลักษณะ คือ การสอนเน้นวิชาการ และการสอนเน้นความพร้อม

การสอนเน้นวิชาการ เป็นการสอนที่เน้นให้เด็กอ่านออกเขียนได้ โดยเด็กที่เข้าเรียนในชั้นอนุบาลจะต้องฝึกการอ่าน การคัด และการเขียน จนสามารถทำได้ ซึ่งได้รับการคัดค้านมากในปัจจุบันเด็ก ๆ อาจสามารถฝึกหัดและเรียนรู้การอ่านออกเขียนได้ แต่ต้องเป็นแบบของเด็กเอง ทั้งทางด้านวิธีการ และการอ่านออกเขียนได้ วิธีการสอนภาษาแบบเน้นพื้นฐานประสบการณ์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่ง (Brown and Everett, 1990 : 4)

การจัดการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อม เป็นการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กปฐมวัย เพราะ เป็นวัยของการพัฒนาในทุกด้านแต่ยังไม่ถึงระดับวุฒิภาวะความสามารถทางทักษะหลายอย่างยังต้องได้รับการฝึกหัดให้เป็นไปตามศักยภาพของเด็ก เช่น ความสามารถเขียนมีน้อยมาก เหตุผลเพราะ การขีดเขียนต้องใช้กล้ามเนื้อที่แข็งแรง เด็กปฐมวัยนั้นกล้ามเนื้อยังเล็กและอยู่ระหว่างพัฒนา การไปบังคับให้เด็กต้องใช้กล้ามเนื้อเพื่อการขีดเขียนจึงเป็นการทำลายมากกว่าพัฒนา ต้องปล่อยให้การขีดเขียนเป็นอิสระ การเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมจึงไม่บังคับเด็กให้อ่านคัดเขียนอย่างการสอนเน้นวิชาการ แต่เน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามศักยภาพตามวัย

การจัดชั้นเรียน

โรงเรียนอนุบาลเป็นสถานศึกษาที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก ที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการเข้าเรียนอย่างเป็นทางการโดยเริ่มตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ช่วงอายุ 6 ขวบแรก เป็นช่วงที่พัฒนาได้ ทั้งนี้เด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดควรเป็นการพัฒนาในบ้าน ส่วนการศึกษาอนุบาลจึงเริ่มตั้งแต่อายุ 5 ขวบ และลดมา 3 ขวบจนถึงปัจจุบัน

การศึกษานูบาลได้รับการพัฒนามาโดยลำดับ แต่อาจมีความหลากหลายโดยจุดประสงค์ใหญ่ มุ่งเน้นการเตรียมเด็กเพื่อการเข้าเรียนประถมปีที่ 1 มากกว่า คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติได้จัดรูปแบบของการศึกษานูบาลเป็น 3 รูปแบบ คือ

1. อนุบาลหลักสูตร 1 ปี เด็กที่เข้าเรียนต้องมีอายุ 5 ปีบริบูรณ์ ถึง 6 ปี หรือมีอายุก่อนเกณฑ์ภาคบังคับ 1 ปี
2. อนุบาลหลักสูตร 2 ปี ประกอบด้วย
 - ชั้นอนุบาลปีที่ 1 เด็กที่เข้าเรียนต้องมีอายุ 4 ปีบริบูรณ์ถึง 5 ปี
 - ชั้นอนุบาลปีที่ 2
3. อนุบาลหลักสูตร 3 ปี ประกอบด้วย
 - ชั้นอนุบาล 3 ขวบ เด็กที่เข้าเรียนต้องมีอายุ 3 ปีบริบูรณ์ถึง 4 ปี
 - ชั้นอนุบาลปีที่ 1
 - ชั้นอนุบาลปีที่ 2

การประเมินผล

การประเมินผลการศึกษาปฐมวัยจะเน้นไปที่การประเมินพัฒนาการของเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ และสังคม โดยเป็นการประเมินรายบุคคล ส่วนการประเมินศักยภาพและความสามารถจะเน้นถึง การประเมินตามสภาพจริง เป็นการประเมินเด็กจากข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ครูสามารถบอกความก้าวหน้า และ พัฒนาการของเด็กทางด้านทักษะกระบวนการได้รู้ถึงความสามารถในการประยุกต์ความรู้ การคิด รวมไปถึง ประสิทธิภาพการสอนของครู (Chuska, 1995 : 68) ซึ่งผลของการประเมินได้มาจากข้อมูลที่ปรากฏจริง ซึ่ง ครูจะใช้วิธีการเก็บด้วยการบันทึกและการเก็บผลงานของเด็ก

ตอนที่ 2 หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

พจนานุกรมการศึกษาของกู๊ด (Good, 1973 : 157) ให้ความหมายหลักสูตรว่าเป็นมวลประสบการณ์ที่ โรงเรียนวางแผนจัดให้แก่นักเรียน โดยความหมายนี้และจากหลาย ๆ ความหมาย ฮอสฟอร์ด (Hosford, 1973) สรุปความหมายของหลักสูตรไว้ 4 กลุ่มดังนี้

- กลุ่มที่ 1 หลักสูตรคือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน
- กลุ่มที่ 2 หลักสูตรคือประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน
- กลุ่มที่ 3 หลักสูตรคือแผนการเรียนรู้และวิธีการจัดการเรียนการสอน
- กลุ่มที่ 4 หลักสูตรคือแผนการเรียนรู้ที่กำหนดขึ้นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ

สจ๊วต อุทรานันท์ (2530) ได้ให้คำนิยามของหลักสูตรว่า หมายถึง กระบวนการหรือรายการ เนื้อหาวิชาที่จัดสอนในโรงเรียน กลุ่มประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็ก กิจกรรมการสอน สิ่งที่สังคมคาดหวังหรือมุ่งหวังจะให้เด็กได้รับ สื่อกลางหรือวิถีทางที่จะนำเด็กไปสู่จุดหมายปลายทาง ข้อผูกพันระหว่าง นักเรียนกับครูและสิ่งแวดล้อมทางการเรียน กระบวนการปะทะสังสรรค์ระหว่างนักเรียน ครูและสิ่งแวดล้อม ทางการเรียน และแผนงานที่ได้วางไว้ล่วงหน้า ซึ่ง บริวเวอร์ (Brewer, 1992 : 130) กล่าวว่าหลักสูตรคือ ประสบการณ์ที่เกิดขึ้นในโรงเรียน การวางแผนการเรียนรู้ สารหรือหัวข้อเรื่องที่จัดให้ผู้เรียนเรียนรู้ ดังนั้นหลักสูตรเปรียบเสมือนพิมพ์เขียว (blue print) ของการจัดโปรแกรมการศึกษาเพราะหลักสูตรบอกให้ทราบ ถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอน สารที่เด็กเรียน วิธีการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนรู้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2546 : 35) หลักสูตรเป็นกระบวนการซึ่งจะนำเด็กไปสู่เป้าหมายของการศึกษา หลัก สูตรจะบอกครูว่าครูจะทำอะไร เพราะหลักสูตรเป็นประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดเตรียมไว้ให้เด็กได้มีส่วนร่วม เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มวลประสบการณ์นั้นเอื้อต่อการให้ เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของบุคคล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสิ่งแวดล้อมที่มีการวางแผนไว้ (हरषा निलिचियर, 2535)

แจคแมน (Jackman, 2001 : 24) ได้กล่าวถึงจุดเน้นของหลักสูตรไว้ 5 ประการ ดังนี้

1. หลักสูตรคือ การเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง หรือการให้เด็กริเริ่มด้วยการสนับสนุนและส่งเสริม ตามพัฒนาการ อายุ และประสบการณ์ที่สอดคล้องกับเด็กแต่ละคนในชั้นเรียนของแต่ละชุมชน
2. หลักสูตรคือ การส่งเสริมพัฒนาการทั้งหมดของเด็กด้วยการวางแผนจัดประสบการณ์ในสิ่งที่ เด็กควรจะรู้และสามารถทำได้
3. หลักสูตรคือ การให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำโดยการทดลอง ค้นคว้าและค้นพบควบคู่ไปกับการเรียนรู้การควบคุมตนเอง และการมองภาพรักษ์ตนเองในทางบวก
4. หลักสูตรคือ การสนับสนุนและให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ภาษาและวัฒนธรรมที่หลากหลาย

5. หลักสูตรคือ การส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการสร้างสรรค์ขึ้นในตัวบุคคล การเข้าใจหลักสูตรให้ชัดเจน จะช่วยให้สามารถพัฒนาและปรับปรุง หลักสูตรได้ตรงประเด็น ได้มี ผู้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรไว้อีกดังนี้ (McNeil, 1985 : 327)

1. การแนะแนวการพัฒนาผลิตภัณฑ์ หนังสือ และอุปกรณ์ สำหรับหลักสูตร
2. โปรแกรมกิจกรรมต่าง ๆ ที่สนองตอบรายวิชา หน่วย หัว และสาระ
3. สิ่งที่เรียนรู้ทั้งหมดในโรงเรียน
4. กระบวนการตัดสินใจจะสอนอะไร
5. การศึกษากระบวนการจัดทำหลักสูตร
6. สิ่งที่นักเรียนกระทำที่โรงเรียน
7. แผนสำหรับนักเรียน
8. การออกแบบการเรียนรู้

ความหมายของหลักสูตรมีหลากหลาย แต่โดยภาพรวมแล้วหลักสูตรก็คือ แผนภาพการจัดการเรียน การสอนที่โรงเรียนจัดขึ้นให้กับนักเรียน

รูปแบบของหลักสูตร การมองรูปแบบหลักสูตรการศึกษามีหลายรูปแบบ ดังนี้

หลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชาการ

- หลักสูตรรายวิชา (Subject curriculum)
- หลักสูตรรวมวิชา (Broad – field หรือ Fused curriculum)
- หลักสูตรกิจกรรม (Activity curriculum)
- หลักสูตรประสบการณ์ (Experience curriculum)
- หลักสูตรแกนวิชา (Core curriculum)
- หลักสูตรสัมพันธ์วิชา (Correlated curriculum)
- หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curriculum)

หลักสูตรเน้นประเด็น

- หลักสูตรเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner – centered curriculum)
- หลักสูตรเน้นวิชาเป็นศูนย์กลาง (Subject – centered curriculum)
- หลักสูตรเน้นปัญหาเป็นศูนย์กลาง (Problem – centered curriculum)
- หลักสูตรเน้นมนุษยนิยม (Humanistic curriculum)
- หลักสูตรเน้นเทคโนโลยี (Technological curriculum)

หลักสูตรเน้นการปฏิบัติ

- หลักสูตรเน้นทักษะกระบวนการ (Process – centered curriculum)
- หลักสูตรเน้นสมรรถนะ (Competency curriculum)
- หลักสูตรเน้นความสนใจของผู้เรียน (Individual curriculum)
- หลักสูตรเน้นประสบการณ์ (Experience curriculum)

รูปแบบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยค่อนข้างหรือแตกต่างจากหลักสูตรการศึกษาพื้นฐานและอุดมศึกษา ตรงที่สาระหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้อง และต้องบูรณาการไปพร้อม ๆ กัน ซึ่งโดยลักษณะนี้ทำให้การศึกษาปฐมวัยไม่ใช่คำว่าหลักสูตร (curriculum) แต่มาใช้คำว่าโปรแกรม (program) แทน แต่มาปัจจุบันนักวิชาชีพปฐมวัยเริ่มมองเห็นภาพหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการพัฒนาเด็กองค์รวมที่ใช้ฐานทฤษฎีและวิจัยในการพัฒนาการเรียนรู้ จึงเรียกว่าหลักสูตรโดยหมายถึงแผนการจัดโปรแกรมทั้งหมดที่บ่งบอกถึงปรัชญาและกิจกรรมตามปรัชญา (Essa, 2003 : 221) ด้วยความหมายของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยดังกล่าวนี้จึงทำให้รูปแบบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมีความเฉพาะและแตกต่างกันไปตามปรัชญาและหลักการทางทฤษฎีของแต่ละสถานศึกษา

หลักสูตรสำหรับเด็กเล็ก อายุ 1 – 3 ขวบ ประกอบด้วยกิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ สำหรับเด็ก ได้แก่ การให้อาหารเด็ก ความสะอาด การแต่งตัว การเข้าห้องน้ำ การเล่น การเรียนรู้ การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การออกนอกบ้าน การสนทนา ทั้งนี้จะสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก โดยมีสาระหลักเน้นถึง

- ทักษะการช่วยเหลือตัวเอง
- ความสามารถในการแยกจากพ่อแม่
- การแก้ปัญหา
- การเป็นตัวเอง
- ส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย ปัญญา ภาษา บุคลิกภาพและพัฒนาการทางสังคม (Morrison, 2003 : 182 – 186)

ถ้าเป็นหลักสูตรสำหรับเด็ก อายุ 3 – 5 ขวบ หรือหลักสูตรระดับอนุบาลศึกษา องค์ประกอบสาระหลักส่วนใหญ่จะเหมือนกับบริบาลศึกษา แต่มีส่วนเสริมประสบการณ์ด้านการพัฒนาสติปัญญา และทักษะพื้นฐานสำหรับเด็กที่ต้องพัฒนา ได้แก่ การคิด การแก้ปัญหา ทักษะพื้นฐานวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา และภาษาที่สอดคล้องกับวัยและพัฒนาการของเด็ก รูปแบบของหลักสูตรที่ได้พัฒนามาตั้งแต่เฟรเบล (Froebel, 1782 – 1852) ได้พัฒนาการจัดการอนุบาลศึกษา นับเนื่องถึงปัจจุบันมีรูปแบบหลักสูตรต่าง ๆ กันดังนี้

หลักสูตรเฟรเบล (Froebel's Kindergarten)

เฟรเบล (Friedrick Froebel, 1782 – 1852) เป็นบุคคลแรกที่พัฒนาการเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาโดยจัดโรงเรียนที่เรียกว่าสวนเด็ก (Kindergarten) เป็นรูปโรงเรียนซึ่งเรียกว่าโรงเรียนอนุบาล มีการฝึกหัดครูอนุบาลและมีการจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กอย่างเป็นทางการขึ้น ซึ่งเรียกว่า การศึกษาอนุบาล (Kindergarten education) นับว่าเป็นหลักสูตรอนุบาลรูปแบบแรกเริ่มหรือต้นแบบของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

สาระหลักสูตรที่สำคัญคือการเรียนรู้เพื่อกระตุ้นการรับรู้ความเหมือน ความสัมพันธ์ ความเกี่ยวเนื่อง และการคิดอย่างมีเหตุผล (Cromwell, 1994 : 6 – 7) โดยใช้ชุดอุปกรณ์ (gifts) แบบต่าง ๆ 10 ชุด และกิจกรรมการงานอาชีพ (Occupations) เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กทุกด้าน เช่น กิจกรรมศิลปะ เกม เคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นต้น

การจัดการเรียนการสอนเน้นการเล่นเป็นการเรียนรู้สำหรับเด็กเป็นสำคัญ (Read, et.al. 1993 : 183) โดยมีตารางกิจกรรมประจำวันเป็นแนวของการปฏิบัติการเรียนการสอนสำหรับครูโดยจัดเป็นช่วงเวลา ตั้งแต่รับเด็กเข้าชั้นเรียนจนถึงส่งเด็กกลับบ้านที่ครอบคลุมกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกรงานอาชีพและการใช้ชุดอุปกรณ์ในการเรียน ซึ่งการจัดหลักสูตรตามแบบของเฟรเบลยังใช้อยู่ถึงปัจจุบัน สำหรับประเทศไทยใช้หลักสูตรเฟรเบลที่ชัดเจนคือการมีตารางกิจกรรมประจำวัน และกำหนดให้ทุกวันต้องมีกิจกรรม 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเสรี กิจกรรมกลางแจ้ง และเกมการศึกษา และจัดสิ่งแวดล้อมแบบสวนเด็ก

หลักสูตรมอนเตสซอรี (Montessori Model)

มอนเตสซอรี (Maria Montessori, 1870 – 1952) ได้พัฒนาหลักสูตรปฐมวัยมาจากแนวคิดการสอนเด็กปัญญาอ่อน โดยจัดเป็นโปรแกรมการเรียนสำหรับเด็กปกติที่ประกอบด้วยบทเรียนเป็นลำดับ มีการเตรียมอุปกรณ์และชั้นเรียนที่สนับสนุนการเรียนรู้ให้ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน วิธีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรมอนเตสซอรี ได้รับการยอมรับอย่างรวดเร็วเพราะสังคมเห็นว่าการสอนตามหลักสูตรมอนเตสซอรี แสดงถึงความเข้าใจวิธีการเรียนรู้ของเด็ก และมีการของหลักสูตรแบบนี้จึงมีข้อแม้เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลเด็กที่มีความยุ่งยาก

หลักสูตรเน้นการสอน (Direct Instruction Approach)

หลักสูตรเน้นการสอนเป็นหลักสูตรของโปรแกรมเฮดสตาร์ท (Head Start program) ซึ่งไบรเตอร์ และอิงเจลมันน์ (Carl Bereiter และ Siegfried Engelmann) เป็นผู้พัฒนาขึ้นโดยจุดมุ่งหมายเพื่อช่วยเหลือเด็กยากจนให้มีโอกาสการเรียนรู้ต่อเนื่องถึงระดับประถมศึกษาที่มีปรัชญาการศึกษาเชื่อว่าการวางระบบการคิดส่วนใหญ่อยู่ในช่วงปฐมวัย จึงได้จัดโครงการที่เรียกว่า “จุดประกายสมอง : Head start” ขึ้นโดยเน้นที่โรงเรียนต้องสร้างและพัฒนาความสามารถและศักยภาพทางวิชาการให้กับเด็ก (Gilley and Gilley, 1980 : 37) ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนเน้นไปที่เด็กแบบองค์รวม

ทฤษฎีการเรียนรู้ที่ใช้เป็นหลักคือ พฤติกรรมนิยมมุ่งให้เด็กได้เปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้ มีครูเป็นศูนย์กลางนำกิจกรรม มีแผนการสอน การฝึกหัดและการปฏิบัติการเป็นสำคัญ วิชาหลักที่มีคือ ภาษา คณิตศาสตร์ และการอ่าน จัดผู้เรียนเป็นกลุ่ม ๆ ละ 15 – 20 คนต่อครู 1 คน

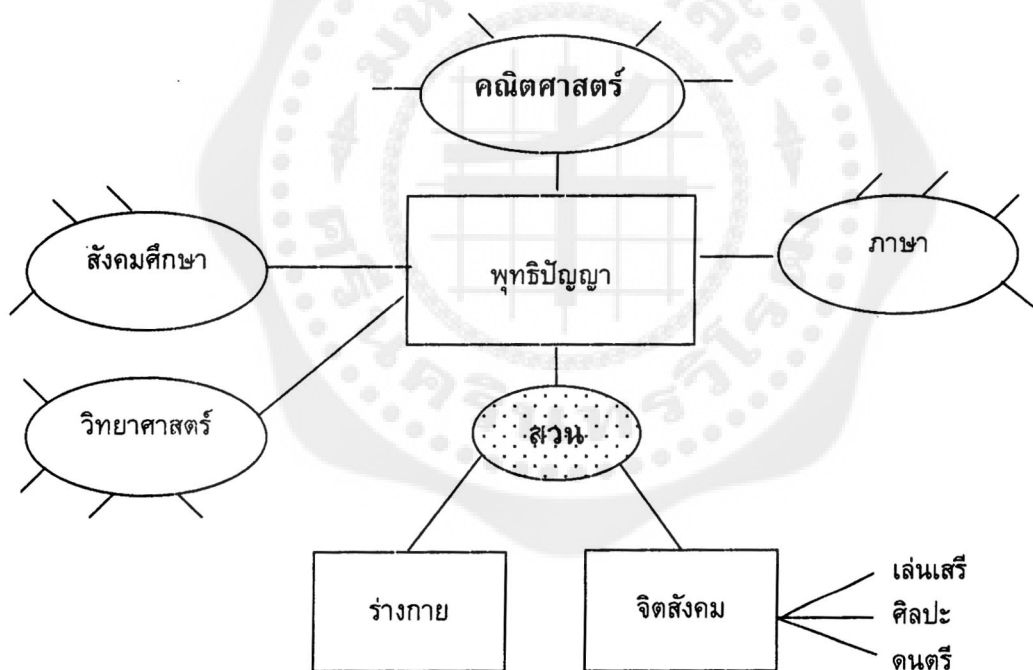
การจัดการเรียนการสอนกำหนดเป็นคาบเรียน คาบละ 20 นาที มีชั่วโมงพัก อาหารว่าง และดนตรี แต่ไม่มีชั่วโมงเสรี สำหรับเด็กปฐมวัยมีการดำเนินการเช่นเดียวกันทั้งโรงเรียนเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล สิ่งที่ครูทำนอกจากสอนวิชาการครูยังทำหน้าที่พัฒนาภาษาเด็ก สร้างการรับรู้ที่ดีและปรับปรุงสุขภาพกาย สร้างเสริมการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันที่ดี ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมอย่างมากในการเรียนรู้ ประสบการณ์เรียนรู้ที่สำคัญของหลักสูตรมีดังนี้ (Gordon and Browne, 1985 : 20)

1. การศึกษาชดเชย เป็นการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กปฐมวัยในส่วนที่ขาดโอกาสโดยเสริมประสบการณ์ให้เด็ก
2. ผู้ปกครองมีส่วนร่วมสูงในการที่จะร่วมวางแผนการสอน การตัดสินใจในการจัดกิจกรรมให้เด็ก
3. การควบคุมของชุมชน การจัดการศึกษาจะเน้นให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม และแก้ปัญหาาร่วมกัน ให้ข้อเสนอแนะที่จะจัดประสบการณ์ที่ดีที่สุดให้กับเด็ก

รูปแบบหลักสูตรเน้นการสอนยุติลงประมาณ ค.ศ. 1980 เมื่อสมาคมการศึกษาปฐมวัยแห่งชาติ (NAEYC) นำแนวคิดการจัดการศึกษาโดยเน้นการเตรียมความพร้อม (developmentally appropriate practice) มาเป็นแนวทางจัดการศึกษาให้กับเด็กอายุแรกเกิดถึง 8 ขวบ ซึ่งมีผลทำให้โรงเรียนที่เน้นการสอนปรับการเรียนการสอนสำหรับชั้นเด็กเล็กไปบ้างด้วยการเพิ่มกิจกรรมการเล่นและศิลปะให้มากขึ้น

หลักสูตรไฮสโคป (High Scope Approach)

หลักสูตรไฮสโคปเป็นหลักสูตรที่ให้ความสำคัญกับพุทธิปัญญาตามหลักทฤษฎีของพียาเจต์ (Piaget) นำโดยกองทุนไฮสโคปของเดวิดไวคาร์ท (David Weikart's High Scope Foundation) ซึ่งเริ่มมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960 และต่อมาได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายเพราะเด็กได้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติ และสร้างสมสาระหลักสูตรที่สำคัญคือการเรียนรู้ภาษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ โดยบูรณาการพัฒนาการของเด็กแบบองค์รวมโดยครูเป็นผู้วางแผนประเด็นการเรียนรู้ร่วมกัน และสร้างแผนการเรียนโดยใช้ผังมโนทัศน์ตามกรอบดังนี้ ตัวอย่างเช่น การเรียนเรื่องสวน เด็กจะพัฒนาอะไรได้บ้าง

รูปที่ 6 ผังมโนทัศน์บูรณาการเรื่องสวน

- หมายถึง พัฒนาการ
○ หมายถึง การเรียนรู้

การเรียนการสอนจะเน้นการวางแผนของครู และการจัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้เด็กเกิดการเรียนรู้ อย่างครอบคลุมทั้งด้านพุทธิปัญญาและด้านพัฒนาการ

หลักสูตรพัฒนาบูรณาการ (Transformation Curriculum)

หลักสูตรพัฒนาบูรณาการ พัฒนาโดยโรสแกรนท์และเบรดแคมป์ (T.Rosegrant and S.Bredkamp, 1992) เป็นรูปแบบหลักสูตรที่มีแนวคิดในการบูรณาการความรู้ จิตใจและวิชาการเข้าด้วยกันโดยในการจัดการเรียนการสอนจะบูรณาการความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กศักยภาพรายบุคคล ความรู้ทางวิชาการที่เด็กจะต้องได้รับนำมาบูรณาการเป็นมโนทัศน์ที่เด็กต้องเรียนรู้ กรอบหลักสูตรเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางที่ใช้พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็กมาเป็นแนวทางของการจัดหลักสูตรด้วย

บทความนี้ใช้คำว่า “พัฒนาบูรณาการ” เป็นศัพท์ที่ผู้เขียนกำหนดขึ้นตามลักษณะของหลักสูตร เพราะถ้าแปลตามศัพท์จะหมายถึงการแปลงร่างซึ่งไม่สอดคล้องกับมโนทัศน์ของหลักสูตรที่ต้องการให้หลักสูตรเป็นหลักสูตรบูรณาการที่สอดคล้องกับเด็กเป็นรายบุคคลตามพัฒนาการศักยภาพ และภูมิหลังทางสังคมและวัฒนธรรมของเด็ก

หลักสูตรโครงการ (Project Approach)

หลักสูตรโครงการได้นำมาใช้ในวงการศึกษาปฐมวัยหลังปี ค.ศ. 1990 เป็นหลักสูตรที่ใช้กับทุกระดับการศึกษา มีจุดประสงค์เพื่อ

1. สร้างความรู้ทางสังคมศึกษา กายภาพและคณิตศาสตร์จากประสบการณ์
2. สร้างทักษะจากการสังเกต การกระทำ
3. สร้างนิสัยความรับผิดชอบ การเป็นผู้มีระเบียบวิธี
4. สร้างความรู้สึก และเจตคติที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น

สาระหลักสูตรจะเป็นหัวข้อเรื่อง (topic) ที่เด็กเลือกและครูเห็นว่าจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต ได้แก่

- ที่อยู่อาศัย
- ชุมชน
- เหตุการณ์ต่าง ๆ ทางสังคม
- สถานที่
- เวลา
- ปรากฏการณ์ธรรมชาติ
- ความรู้ทั่ว ๆ ไป เช่น ทะเลทราย เรือ หมวก เดือน ปี

การจัดการเรียนการสอนเน้นการเรียนรู้จากสภาพจริง ของจริง ที่เป็นการเรียนรู้ลึก ใช้เวลาเรียนประมาณ 1 สัปดาห์หรือมากกว่า เด็กจะมีโอกาสเรียนรู้การแก้ปัญหา การร่วมมือประสานงาน การสร้างองค์ความรู้และการบูรณาการ ผู้ปกครองและแหล่งเรียนรู้ในชุมชนจะมามีส่วนร่วมในการเรียนรู้ของเด็กมาก หัวข้อเรื่องที่เรียนจะเป็นประโยคคำถามมากกว่าไม่ใช่เรียนเป็นหัวข้อเดี่ยว ๆ เช่น “เขาทำสวนกันอย่างไร” หัวข้อแบบนี้จะมีแนวคิดการศึกษาค้นคว้าที่กว้างขวาง ถ้าตั้งข้อว่า “สวน” จะไม่เชื่อมโยงต่อการคิดโครงการ การดำเนินการเรียนการสอนมี 4 ระยะ คือ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2546 : 84)

ระยะที่ 1 เริ่มต้นโครงการ การร่วมคิดหัวข้อเรื่อง

ระยะที่ 2 วางแผนโครงการ แผนการค้นคว้าหาความรู้

ระยะที่ 3 ดำเนินโครงการ ดำเนินตามแผน

ระยะที่ 4 สรุปผลโครงการ การนำเสนอผลการเรียนรู้

หลักสูตรปฏิบัติการ (Emergent Curriculum)

เป็นหลักสูตรที่พัฒนาโดยโจนส์และนิมโม (E.Jones และ J.Nimmo, 1994) ที่มีความเห็นว่าการเรียนรู้ของเด็กน่าจะเป็นเรื่องจำเพาะบุคคล จำเพาะสถานที่ จำเพาะเวลาที่เกิดขึ้น จากการเลือกของเด็กที่ครูต้องพร้อมให้การเรียนรู้ในทันที

วิธีการเรียนการสอนจะต่างจากการสอนแบบดั้งเดิมที่ครูเป็นผู้จัด ผู้เตรียม ผู้นำการเรียนรู้ เรียกว่าเป็นอาหารกระป๋องสำเร็จรูป ซึ่งแท้จริงแล้วหลักสูตรควรปรากฏเมื่อเด็กอยากรู้ หรือหลักสูตรปฏิบัติการนี้ครูจะวางแผนไว้เป็นช่วง 5 – 10 วัน เป็นสาระกว้าง ๆ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก สิ่งต่าง ๆ ความแปลกใหม่และปรากฏการณ์ แล้วครูใช้การสังเกตความสนใจของเด็กไม่ว่าจะเป็นระหว่างเล่น การสนทนา หรือกิจกรรม เพื่อประเมินว่าเด็กสนใจอะไรหรือต้องการความรู้ใด ครูจะจัดการเรียนการสอนในเรื่องที่เด็กกำลังสนใจนั้นให้กับเด็กทันที ส่วนแผนการสอนจะตามมาทีหลัง ทั้งนี้เพราะการเรียนการสอนจะเกิดขึ้นโดยที่ครูไม่รู้ตัว

หลักสูตรเปิด (Open Structures curriculum)

หลักสูตรเปิดเป็นหลักสูตรที่มีความเชื่อว่ามนุษย์ไม่ว่าผู้ใหญ่หรือเด็กจะทำหน้าที่ดีที่สุดถ้าเขารับผิดชอบและมีภาวะสร้างสรรค์ และหากได้รับการกระตุ้นเร่ง ให้คำแนะนำ ให้กำลังใจ เด็กจะสามารถยิ่งขึ้นและแก้ปัญหาได้ จุดประสงค์ของหลักสูตรเน้นพัฒนาการคิด การแก้ปัญหา สร้างความพยายามและสร้างสรรค์ การจัดการเรียนการสอนจะเน้นกิจกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งครูจะต้องใช้นวัตกรรมการเรียนการสอนและเทคนิคการจูงใจที่จะให้เด็กพัฒนาสมรรถนะได้สูงสุด รูปแบบของหลักสูตรนี้ยังสนับสนุนการเรียนรู้ด้านศิลปะ ดนตรี เกม การทดลอง ภาษา การคิด และการพัฒนามโนทัศน์ด้วย ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กดำเนินกิจกรรมและสร้างเสริมประสบการณ์สัมผัสกิจกรรมนี้จัดมีทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน

การจัดกลุ่มหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยโดยเฉพาะอนุบาลศึกษา (kindergarten education) มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพทางสังคมและทฤษฎีพื้นฐานทำให้เกิดความหลากหลายของหลักสูตร ซึ่งจำแนกได้เป็น 6 กลุ่ม คือ กลุ่มเน้นการอ่านคัดเขียน กลุ่มเน้นเนื้อหา กลุ่มเน้นปฏิบัติการ ซึ่งเอสซา (Essa, 2003 : 224 - 233) ได้สรุปว่าหลักสูตรสามารถจำแนกได้อย่างกว้าง ๆ เป็น 2 กลุ่มคือ

1. **กลุ่มหลักสูตรเน้นสาระ (Theme – based curriculum)** เป็นหลักสูตรที่ครูกำหนดเรื่องที่สัมพันธ์กับตัวเด็ก ความสนใจของเด็กและชีวิตประจำวันของเด็ก ตัวเอง ครอบครัวและชุมชนซึ่งผู้นำไปใช้จะต้องนำไปจัดหน่วยการเรียนวางแผนการสอนระยะยาวตลอดปีการศึกษา ซึ่งกิจกรรมจะเป็นหน่วยที่เล็กของหลักสูตร

2. **หลักสูตรเน้นปฏิบัติการ (Emergent Curriculum)** เป็นหลักสูตรทางเลือกที่เน้นความสนใจของเด็กเป็นหลัก กระบวนการที่นำมาใช้คือหลักสูตรแบบเรกจิโอเอมีเลีย และหลักสูตรแบบโครงการที่จะทำ让孩子ได้เรียนคือเดี่ยว ลุ่มลึกและรู้จักกันคว่าหาความรู้โดยมีพื้นฐานความเชื่อว่าเด็กสามารถเรียนรู้และกระหายที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูจะเป็นผู้ร่วมเรียนกับเด็ก (co - learner) และประมวลความรู้เด็กสู่จุดประสงค์การเรียนรู้

การที่ครูหรือโรงเรียนใดจะเลือกจัดการเรียนการสอนด้วยหลักสูตรแบบใดขึ้นอยู่กับความเชื่อในลักษณะการเรียนการสอนและหลักการทางการศึกษาของหลักสูตรนั้น ๆ แต่สิ่งสำคัญที่สุดของการจัดการศึกษา

ปฐมวัยต้องเป็นการเรียนที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก (Developmentally Appropriate Practice) กล่าวคือสอดคล้องกับพัฒนาการทุกด้าน สาระมีความหมายกับเด็ก เด็กได้เรียนรู้ลึกและเข้าใจข้อความรู้เดิมที่มีรวมถึงรู้หลักการทางวิทยาศาสตร์ ภาษา วัฒนธรรมและชุมชนที่เป็นพื้นฐานสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคตของเด็กด้วย

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต่างจากหลักสูตรการศึกษาระดับอื่น ๆ ตรงที่ไม่ใช่หลักสูตรเน้นเนื้อหาวิชา ไม่ใช่หลักสูตรเน้นประสบการณ์ ไม่ใช่หลักสูตรเน้นการแก้ปัญหา หรือสมรรถนะ แต่เป็นหลักสูตรที่เน้นพัฒนาการ โดยมีอายุและพัฒนาการตามวัยของผู้เรียนเป็นกรอบการเรียนรู้ที่สร้างเสริมพัฒนาการ และความเป็นมนุษย์ที่ต้องอยู่ในสังคม โดยจัดเป็นตารางกิจกรรมประจำวัน ที่กำหนดกิจกรรมประจำวันสำหรับเด็กเพื่อฝึกความมีวินัย การตรงต่อเวลา การทำงานที่มีระบบระเบียบ การทำกิจกรรมที่เป็นไปอย่างธรรมชาติ หลักสูตรอนุบาลจะไม่มีข้อกำหนดกิจกรรมตายตัว ว่าต้องเรียนวิชานั้นเรื่องนี้และปฏิบัติอย่างนั้น เพียงแต่สาระหลักสูตรจะเป็นแนวทางสำหรับครูในการนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็ก ทั้งนี้เพราะเด็กวัย 3 – 6 ขวบ โดพที่จะเรียนรู้ 4 ขวบแรกอาจต้องการการดูแลใกล้ชิด แต่เมื่อ 5 ขวบ เด็กมีพัฒนาการทางการเคลื่อนไหวมากขึ้น สามารถตัด ปะ วาดภาพ และขีดเขียนขีดทำได้ด้วยตัวเอง ทักษะทางภาษามีสูง ปฏิสัมพันธ์ทางสังคมดี ซึ่งลักษณะของเด็กวัยนี้ ทำให้ครูสามารถที่จะพัฒนาโปรแกรมการศึกษาให้แก่เด็กเรียนรู้ได้ (Essa, 1996 : 47 – 48) ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้

ส่วนประกอบของหลักสูตร

ทาบา (Taba. 1962) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรมี 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนว่า ต้องการให้ผู้เรียนเป็นอย่างไร ต้องสอนเนื้อหาอะไร สอนแก่ใครและสอนทำไม
2. เนื้อหาวิชา หมายถึง สาระของความรู้และประสบการณ์ในการแสวงหาความรู้ เนื้อหาเป็นรายละเอียดที่นำมาถ่ายทอดให้กับผู้เรียน เพื่อให้มีคุณสมบัติตรงตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร
3. วิธีสอนและการจัดดำเนินการ หมายถึง การแปลงวัตถุประสงค์ของหลักสูตรไปสู่การสอน เนื้อหาวิชาตามที่หลักสูตรกำหนดด้วยวิธีการสอนแบบต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ มีความรู้ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามหลักสูตร
4. การประเมินผล เป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนว่าผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถ สมรรถภาพ ทักษะ เจตคติ และคุณสมบัติตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยใช้วัตถุประสงค์เป็นแนวทางในการประเมินผล

สำหรับ สุนน อมรวิวัฒน์ (2531 : 17) ได้ขยายความองค์ประกอบของหลักสูตรไปครอบคลุมถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยกล่าวว่า องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร
2. เนื้อหาสาระและประสบการณ์
3. กิจกรรมการเรียนการสอน
4. สื่อการเรียนการสอน
5. การประเมินผล
6. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ

องค์ประกอบหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดแยกเป็น 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี ที่มีจุดประสงค์ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัยและมีสุขภาพดี
2. ใช้อวัยวะของร่างกายได้คล่องแคล่วประสานสัมพันธ์กัน
3. มีความสุขและแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมกับวัย
4. รับรู้และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
6. สื่อความหมายและใช้ภาษาได้เหมาะสมกับวัย
7. สนใจเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัว

สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี จะเหมือนกับหลักสูตรสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี กิจกรรมและประสบการณ์เน้นการส่งเสริมพัฒนาการ แบบองค์รวม ส่วนอีกหลักสูตรหนึ่งคือ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มีองค์ประกอบหลักสำคัญดังนี้

ปรัชญา การศึกษาปฐมวัย เป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิด ถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดู และการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติ และพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพ ภายใต้บริบท สังคม – วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร

จุดมุ่งหมาย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี มุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคมและสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้กำหนดจุดมุ่งหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐาน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้

1. ร่างกายเจริญเติบโตตามวัย และมีนิสัยที่ดี
2. กล้ามเนื้อมัดใหญ่และกล้ามเนื้อเล็กแข็งแรง ใช้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. มีสุขภาพจิตดี และมีความสุข
4. มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจิตใจที่ดีงาม
5. ชื่นชม และแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี การเคลื่อนไหว และรักการออกกำลังกาย
6. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับวัย
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม และความเป็นไทย
8. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
9. ใช้ภาษาสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
10. มีความสามารถในการคิดและการแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัย
11. มีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
12. มีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และมีทักษะในการแสวงหาความรู้

ระยะเวลาเรียน ใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก 1 – 3 ปี การศึกษาโดยประมาณทั้งขึ้นอยู่กับอายุของเด็กที่เริ่มเข้าสถานศึกษา

สาระการเรียนรู้ เป็นสื่อกลางในการจัดกิจกรรมให้กับเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการ ด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ประกอบด้วย องค์

ประกอบ องค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ คุณลักษณะ คุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็ก 3 – 5 ปี เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง

1. ตัวเด็ก
2. บุคคล และสถานที่แวดล้อมเด็ก
3. ธรรมชาติรอบตัว
4. สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก

การจัดประสบการณ์ เพื่อให้การจัดประสบการณ์และกิจกรรมบรรลุตามจุดมุ่งหมาย โดยมี หลักการ และแนวทางการจัดประสบการณ์ ดังนี้

1. หลักการจัดประสบการณ์
 - 1.1 จัดประสบการณ์การเล่นและการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเด็กโดยองค์รวมอย่างต่อเนื่อง
 - 1.2 เน้นเด็กเป็นสำคัญ สนองความต้องการ ความสนใจ ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของสังคมที่เด็กอาศัยอยู่
 - 1.3 จัดให้เด็กได้รับการพัฒนาการโดยให้ความสำคัญทั้งกระบวนการและผลผลิต
 - 1.4 จัดการประเมินพัฒนาการให้เป็นกระบวนการอย่างต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์
 - 1.5 ให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก
 2. แนวทางการจัดประสบการณ์
 - 2.1 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกับจิตวิทยาพัฒนาการ คือ เหมาะกับอายุ วุฒิภาวะ และระดับพัฒนาการ เพื่อให้เด็กทุกคนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ
 - 2.2 จัดประสบการณ์ให้สอดคล้องกันกับลักษณะการเรียนรู้ของเด็ก ให้เด็กลงมือกระทำ เรียนรู้ผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้เคลื่อนไหว สำรวจ เล่น สังเกต สืบค้น ทดลอง และคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง
 - 2.3 จัดประสบการณ์ในรูปแบบให้เด็กได้ริเริ่ม คิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำ และนำเสนอความคิดโดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวก และเรียนรู้ร่วมกับเด็ก
 - 2.4 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กอื่น กับผู้ใหญ่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ในบรรยากาศที่อบอุ่นมีความสุข และเรียนรู้การทำกิจกรรมแบบร่วมมือในลักษณะต่าง ๆ กัน
 - 2.5 จัดประสบการณ์ให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและอยู่ในวิถีชีวิตของเด็ก
 - 2.6 จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยที่ดี และทักษะการใช้ชีวิตประจำวัน ตลอดจนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม ให้ส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
 - 2.7 จัดประสบการณ์ทั้งในลักษณะที่มีการวางแผนไว้ล่วงหน้า และแผนที่เกิดขึ้นในสภาพจริง โดยไม่ได้คาดการณ์ไว้
 - 2.8 ให้ผู้ปกครองชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ ทั้งการวางแผน การสนับสนุน สื่อการสอน การเข้าร่วมกิจกรรม และการประเมินพัฒนาการ
 - 2.9 จัดทำสารนิทัศน์ด้วยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กเป็นรายบุคคล นำมาจัดตรงและใช้ให้ประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กและการวิจัยในชั้นเรียน
- การประเมินพัฒนาการ** เป็นการประเมินพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ – จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็ก เป็นกระบวนการต่อเนื่อง และเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติที่จัดให้ในแต่ละวัน

เพื่อนำข้อมูลจากการประเมินมาพิจารณาปรับปรุง วางแผนการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาตามจุดหมายของหลักสูตร ตามหลักการต่อไปนี้

1. ประเมินพัฒนาการของเด็กครบทุกด้าน และนำผลมาพัฒนาเด็ก
2. ประเมินเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ต่อเนื่องตลอดปี
3. สภาพการประเมิน ควรมีลักษณะเช่นเดียวกับการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน
4. ประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกใช้เครื่องมือ และจัดบันทึก
5. ประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่หลากหลายเหมาะกับเด็ก ใช้ข้อมูลหลาย ๆ ด้าน ไม่ควรใช้การทดสอบ สำหรับวิธีการประเมินที่เหมาะสม และควรใช้กับเด็กอายุ 3 – 5 ปี ได้แก่ การสังเกต การบันทึกพฤติกรรม การสนทนา การสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากผลงานเด็กที่เก็บอย่างมีระบบ

การพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) มีความหมายใน 2 ประการ คือ 1) การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น หรือ 2) การจัดทำหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานเลย (Saylor and Alexander, 1974 : 7) ซึ่งการพัฒนาหลักสูตรนี้ต้องมีการเตรียมและศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับหลักสูตร ซึ่งอาจมาจากการวิจัย การศึกษาโดยตรงและโดยอ้อมด้วยการศึกษาความต้องการของสังคม สภาพการศึกษาในปัจจุบัน แนวโน้มของสังคม และความต้องการในอนาคต (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2532 : 12) ผู้ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย บุคคลในสังคม ผู้เรียน ผู้เชี่ยวชาญ และผู้เกี่ยวข้อง ข้อมูลที่ให้จะนำมาใช้เป็นแนวของการวางกรอบหลักสูตร ซึ่งไทเลอร์ (Ralph. W. Tyler) มีแนวคิดที่ว่าข้อมูลที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย (วิชัย ดิสสระ, 2535 : 31 – 32) ข้อคำถามดังนี้

1. จุดมุ่งหมายการศึกษาของโรงเรียน
2. ประสพการณ์การศึกษาที่จะให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียน
3. วิธีการจัดประสพการณ์การศึกษา
4. วิธีการประเมินผลว่าการศึกษาเป็นไปตามจุดประสงค์ของหลักสูตรที่กำหนด

ทาบ (Taba, 1962) กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรเป็นขั้นตอนของการดำเนินการเป็นลำดับ 7 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 วิจัยความต้องการของสังคม
- ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร โดยใช้ข้อมูลความต้องการในขั้นตอนที่ 1 เป็นหลักของการพิจารณา
- ขั้นที่ 3 เลือกเนื้อหา ตามจุดประสงค์
- ขั้นที่ 4 จัดลำดับเนื้อหา เป็นการเรียงลำดับเนื้อหา ก่อน หลังจากความยากง่าย และความกว้างลึกของเนื้อหาที่สอดคล้องกัน วุฒิภาวะผู้เรียน
- ขั้นที่ 5 คัดเลือกประสพการณ์การเรียนรู้
- ขั้นที่ 6 จัดประสพการณ์การเรียนรู้ ซึ่งจะเป็นลำดับตามเนื้อหา และจุดประสงค์หลักสูตรที่ต้องการ
- ขั้นที่ 7 กำหนดสิ่งที่ต้องประเมินและวิธีการประเมิน

ขั้นตอนของการพัฒนาหลักสูตรจะทำให้หลักสูตรที่พัฒนานั้นเป็นไปตามความต้องการของสังคม โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีความเฉพาะเพื่อการพัฒนาเด็กสำหรับการเรียนต่อเนื่องในอนุบาล เฮนสัน (Henson) กล่าวว่าโรงเรียนกับสังคมมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด โรงเรียนต้องรับผิดชอบต่อความต้องการของสังคม โดยครู ผู้บริหาร และนักพัฒนาหลักสูตรจะต้องสามารถทำนายอนาคตของสังคม พร้อมเปลี่ยนหลักสูตรให้สอดคล้องต้องกัน ซึ่งในการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องเปลี่ยนและพัฒนาโปรแกรมการคิด ซึ่งทั้งครูและผู้ปกครองจะเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น (Henson, 1995 : 30) ซึ่งจะทำให้หลักสูตรที่ได้สอดคล้องกับความต้องการของสังคม

แมคเนล (McNeil, 1985 : 85) กล่าวว่า การวางแผนหลักสูตรมีอยู่ 2 ระดับ กล่าวคือ การวางแผนหลักสูตรระดับชาติเป็นการจัดกระทำโดยผู้บริหาร ครู นักการศึกษา และนักหลักสูตร แต่ในการบริหารจัดการหลักสูตรระดับสถาบันหรือโรงเรียนนั้นผู้ปกครองและเด็กมีบทบาทสำคัญมากในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตร ส่วนในระดับการสอนเป็นการจัดการของครูและนักเรียน (McNeil, 1985 : 85) การพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นเรียน เป็นการพัฒนาหลักสูตรที่เกิดจากความสนใจของเด็ก โดยให้เด็กเสนอประเด็นสนใจเรียนและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยครูพิจารณาความเหมาะสม ซึ่งวิธีการนี้จะสร้างเสริม ปฏิสัมพันธ์ ความภูมิใจในตนและทักษะการตัดสินใจให้กับเด็ก และกระตุ้นความใคร่รู้ใคร่เรียนให้กับเด็ก (Krogh, 1994 : 368) แนวคิดของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะมีดังต่อไปนี้

1. การกำหนดจุดประสงค์หลักสูตร เป้าหมายหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยมุ่งการเรียนรู้ของเด็กด้านปัญญา สังคม อารมณ์ และร่างกาย หลักสูตรต้องเอื้อให้เด็กพัฒนาอย่างครอบคลุมทุกด้าน ดังตัวอย่างของครอฟ (Krogh, 1994) ดังนี้

เป้าหมายหลักสูตร ต้องการให้เด็กชอบการเรียนรู้ภาษาโดยใช้มุมหนังสือ

จุดประสงค์ เฉพาะต้องครอบคลุมพัฒนาการดังนี้

ด้านปัญญา

เด็กแต่ละคนสามารถจะบอกหนังสือที่เด็กได้อ่านอย่างน้อย 2 เล่ม

ด้านสังคม

เด็กเข้าใจและปฏิบัติตามกฎการเก็บหนังสือเมื่อไม่ใช่แล้ว

ด้านอารมณ์

เด็กแต่ละคนแสดงให้เห็นถึงความพอใจที่ได้เลือกหนังสือที่ชอบด้วยตนเอง

ด้านร่างกาย

เด็กจัดเวลาให้กับตนเองในการใช้เวลาในมุมหนังสืออย่างน้อยวันละ 2 - 3 นาที

เพื่อผ่อนคลายไม่ให้เครียดเกินไป

2. การกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ ในการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยจะต้องให้เวลาที่เพียงพอทั้งกิจกรรมและประสบการณ์ เด็กจะได้มีเวลานำกิจกรรม เลือกอุปกรณ์ ทำงานกับเพื่อน หรือทำคนเดียวแบบสบาย ๆ กิจกรรมบางอย่างอาจทำที่โรงเรียน บางอย่างอาจทำที่บ้านก็ได้ การจัดกิจกรรมนี้ควรเน้นถึงกิจกรรมที่เป็นกลุ่มหรือกิจกรรมวงกลม เป็นกิจกรรมการตอบที่เด็กควรได้วางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน และกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้งให้เด็กมีส่วนร่วมกิจกรรมหลักคือ

- กิจกรรมเรียนรู้
- กิจกรรมนอกชั้นเรียน
- กิจกรรมเสรี

กระทรวงศึกษาธิการ (2547 : 57 – 66) ได้กำหนดกิจกรรมหลักสำหรับเด็กปฐมวัยเป็น 6 กิจกรรม ดังนี้

1. กิจกรรมเสรี เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กเล่นอิสระตามมุมเล่น มุมประสบการณ์ หรือ ศูนย์การเรียนรู้ต่าง ๆ ที่จัดไว้ในห้องเรียน เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้เกิดความคิดสร้างสรรค์จินตนาการ และสามารถแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง เช่น มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมดนตรี เป็นต้น

2. กิจกรรมสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาเด็กให้แสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยใช้ศิลปะหรือวิธีการต่าง ๆ เป็นเครื่องมือ เช่น การวาดภาพ ระบายสี พิมพ์ภาพ ปั้น ฉีก ตัดปะ การประดิษฐ์ การทำกิจกรรมจะเน้นกระบวนการทำงานมากกว่าผลงาน

3. กิจกรรมเสริมประสบการณ์ เป็นกิจกรรมในวงกลม หรือกิจกรรมที่เป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ ซึ่งจัดให้เด็กได้มีโอกาสฟัง พูด สังเกต คิด และปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความคิดรวบยอดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน โดยจัดในรูปแบบต่าง ๆ เช่น สนทนา อภิปรายซักถาม สาธิต ทดลอง และศึกษานอกสถานที่

4. กิจกรรมกลางแจ้ง เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่าง ๆ อารมณ์ จิตใจเบิกบาน สดชื่นแจ่มใส มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และผู้ใหญ่ รับประทานอาหารร่วมกัน กิจกรรมกลางแจ้ง ได้แก่ การเล่นเครื่องเล่นสนาม เล่นของเล่นประเภทลูกบอล เช่น จู๋ เล่นทราย เล่นน้ำ เคลื่อนไหวข้ามเครื่องกีดขวางอย่างง่าย ๆ เกมและการเล่นพื้นเมืองต่าง ๆ

5. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่让孩子ได้เคลื่อนไหวส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตามจังหวะอย่างอิสระโดยใช้เสียงเพลง คำคล้องจอง เครื่องเคาะจังหวะ และอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบการเคลื่อนไหว เพื่อส่งเสริมให้เด็กเกิดจินตนาการความคิดสร้างสรรค์ รู้จังหวะและควบคุมการเคลื่อนไหวของตนเองได้

6. เกมการศึกษา เป็นเกมการเล่นที่ฝึกการสังเกต พัฒนาการกระบวนการคิด และเกิดความคิดรวบยอด เกมการศึกษามีกฎกติกาต่าง ๆ เด็กสามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่มได้ เกมการศึกษาที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัย เช่น เกมการจับคู่สิ่งที่มีเหมือนกัน เกมการเรียงลำดับ เป็นต้น

3. การกำหนดสาระหลักสูตร การเรียนรู้มีความหมายกับเด็กมาก ซึ่งถ้าการเรียนรู้ที่ตรงใจเด็ก จะทำเด็กสนใจการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สาระหลักสูตรและกิจกรรม ต้องกระตุ้นปัญญาเด็ก เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น หลักสูตรที่ดีและบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี จะต้องกระตุ้นความอยากรู้ของเด็ก อยากค้นคว้าหาคำตอบที่ตนต้องการ (Krogh, 1994 : 368)

การกำหนดสาระหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัย อย่าไปเน้นที่วิชา แต่ให้เน้นหัวเรื่อง (Theme) ว่าเด็กสนใจเรื่องอะไร แล้วจึงดึงวิชาที่จะบูรณาการเข้ามาให้เหมาะสมกับเรื่องหัวเรื่องเรื่องเดียวไม่จำเป็นต้องบูรณาการการเข้ามาหมดทุกวิชาหากแต่ต้องพิจารณาเหมาะสม

การกำหนดสาระการเรียนรู้ในการพัฒนาหลักสูตรอีกทางหนึ่งถ้ามีหลักสูตรระดับชาติอยู่แล้ว เช่น หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ก็ให้ใช้สาระหลักสูตรนั้นเป็นแกน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เหมาะสมต่อไป

4. การประเมินผล การประเมินผล (evaluation) และการประเมินภาพ (assessment) เป็นคำที่ใช้สลับไปมาในด้านการศึกษา จุดประสงค์ก็เพื่อจะช่วยให้ครูวางแผนหลักสูตร และการเรียนการสอนได้

อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถสื่อให้ผู้ปกครองทราบถึงสิ่งที่เด็กต้องการความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล (Krogh, 1994 : 374) วิธีการประเมินส่วนใหญ่จะใช้การประเมินตามสภาพจริง

การประเมินการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัยจะใช้การประเมินตามสภาพจริงหรือ authentic assessment มาจากคำ 2 คำ คือ สภาพจริง (authentic) และการประเมินภาพ (assessment)

การประเมินตามสภาพจริงจึงเป็นการประเมินที่ได้มาจากการเก็บข้อมูลที่มาจากการกระทำจริงของเด็ก ซึ่งหมายถึง กระบวนการปฏิบัติ (performance) และผลลัพธ์ (outcome) หรือผลงานจากการปฏิบัติการเรียนรู้นั้น ๆ จากลักษณะนี้ทำให้เกิดความสับสนระหว่างการประเมินการปฏิบัติ (performance assessment) บางครั้งมีผู้นำมาใช้ปะปนกัน ซึ่งโดยความหมายจริงแล้วการประเมินตามสภาพจริงจะเน้นถึงผลงานและการกระทำตามธรรมชาติในชีวิตจริงเป็นหลัก (Arends, 1994 : 232 – 234) ซึ่งหมายความว่า การปฏิบัตินั้นเป็นอิสระของผู้เรียนในขณะที่ผู้เรียนทำงานที่ได้รับมอบหมายและวิธีการปฏิบัติที่ครูประเมินจากพฤติกรรมผู้เรียนขณะทำงานนั้นโดยไม่มีเงื่อนไข ตรงกันข้ามกับการประเมินการปฏิบัติที่จะสังเกตจากผลงานการกระทำของผู้เรียนในการปฏิบัติโดยทั่วไป การประเมินตามสภาพจริงที่ประเมินจากโลกของการทำงานที่แท้จริงของผู้เรียน ที่เป็นทั้งการคิด กระบวนการทำงานและการเปลี่ยนแปลงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น วิธีการประเมินตามสภาพจริงนี้แตกต่างจากวิธีการประเมินที่ทำกันมาแบบเดิม ๆ มาก โดยเฉพาะการทดสอบ ซึ่งลักษณะที่สำคัญของการประเมินตามสภาพจริงนี้มี 4 ประการ คือ (Darling – Hammond, 1995 : 11 – 12)

1. เป็นการประเมินกระบวนการปฏิบัติในสถานการณ์จริง เช่น การปฏิบัติ การเขียนของเด็ก ไม่ใช้การสะกดคำหรือตอบคำถามเกี่ยวกับการเขียน การดำเนินการทดลองวิทยาศาสตร์ ไม่ใช้การจำเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เป็นต้น การประเมินนี้จะลุ่มลึกถึงการใช้ความรู้ในการปฏิบัติ การใช้สติปัญญาในการตัดสินใจ และการพัฒนาความเข้มแข็งของสมรรถนะต่าง ๆ จากการคิดและการเรียนรู้
2. เป็นการประเมินเนื้อแท้ของการปฏิบัติโดยอิงมาตรฐานของการปฏิบัติที่ตกลงเห็นร่วมกัน ไม่มีการปิดบังความลับ ทั้งครูและผู้เรียนรู้สิ่งที่ต้องประเมินเป็นอย่างดีเท่ากัน ซึ่งทำให้การเรียนรู้และการปฏิบัติเป็นสิ่งที่สนับสนุนกัน
3. เป็นการประเมินที่กระตุ้นให้ผู้เรียนประเมินตนเองจากการทำงานของตน เกิดการพัฒนาความสามารถในการดำเนินตามมาตรฐานสากลที่เป็นแรงกระตุ้นเร่ง จูงใจให้เกิดความอยากทำงานที่ดีขึ้นตามลำดับ
4. เป็นการประเมินที่กำหนดให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานและพุดอธิบายโดยจุดประสงค์เพื่อให้เด็กสะท้อนสิ่งที่รู้และเข้าใจเนื้อหาจริง ๆ ถ้าเป็นเด็กเล็กก็เล่าให้ครูฟังว่ามีความคิด มีความเข้าใจในสิ่งที่ทำเป็นอย่างไร

ลักษณะของการประเมินตามสภาพจริงนี้ ยังสนองเป้าหมายอื่น ๆ อีก กล่าวคือ สร้างความตั้งใจของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้ความเป็นจริงของตนเองที่สำคัญเป็นการประเมินตลอดปี และต่อเนื่องตามหลักสูตรที่เรียน (Morrison, 2003 : 192) เด็กสามารถเรียนรู้ตนเองจากการเรียน ขณะเรียนหรือจาก ผลงานของตนเอง การประเมินตามสภาพจริงต้องการให้เด็กกระตือรือร้น สะท้อนภาพตนเอง ประเมินตนเองและเชื่อมโยงความรู้ที่ตนเรียนอย่างลุ่มลึกในแง่คุณภาพและการปฏิบัติงาน (Freeze and Rudnitski, 1995 : 286)

ผลการประเมินเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถ ทำให้ผู้เกิดการเรียนรู้ตามเป้าหมายการศึกษาที่ต้องการ เทคนิคการประเมินจะเป็นดังนี้

1. การสังเกต การประเมินผลด้วยการสังเกต เป็นการประเมินพฤติกรรมเด็กอย่างเป็นระบบ สามารถบ่งชี้ประเด็นปัญหา และพฤติกรรมเงื่อนไขของเด็กได้ ในการประเมินแต่ละครั้ง ครูจะกำหนดตัวเงื่อนไขการประเมินการกระทำของเด็ก และการแสดงออกพฤติกรรม การประเมินด้วยการสังเกตจะดีตรงที่เป็นวิธีการประเมินที่ไม่ขัดจังหวะการเล่นของเด็ก หรือการทำกิจกรรมอื่น ๆ ของเด็ก ที่สำคัญเด็กยังไม่ทราบด้วยว่ามีใครสังเกตตนอยู่ (Billman and Sherman, 1996 : 2) สิ่งที่ครูสังเกตประกอบด้วย

1. ความสนใจของเด็กในการเรียนการสอนของครู
2. การแสดงออกของเด็กในการทำงานร่วมกับผู้อื่น
3. การพูด การสื่อสาร การซักถามของเด็ก
4. ความคล่องแคล่วในการคิด การแก้ปัญหา และการแสดงออกที่สัมพันธ์กับจุดมุ่งหมาย

การสอนของครู

5. ความสำเร็จของผลงานเด็ก
6. การแสดงพฤติกรรมที่แปลกแยก

การสังเกตเป็นสิ่งที่ครูจะเลือกทำตามความเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องมีเป้าหมายและทิศทางที่มีค่าต่อการพัฒนาเด็กด้วย

2. การสะสมผลงาน หรือ Portfolio เป็นวิธีการประเมินอย่างหนึ่งที่ครูนำมาใช้ในการประเมินผลสัมฤทธิ์ของเด็กโดยมีองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) ตัวอย่างชิ้นงานที่เลือกสรรแล้ว 2) จุดประสงค์ของการประเมินที่ใช้เป็นแนวทางของการเลือกชิ้นงานนั้น ๆ และ 3) บันทึกการวิจารณ์ผลงานของเพื่อน ครู และนักเรียนเอง (Oosterford, 1994) เป้าหมายของการประเมินเพื่อวินิจฉัยระดับความสามารถของเด็ก ความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ จุดอ่อน จุดแข็ง และความจำเป็นของเด็กแต่ละคนที่จะต้องแก้ไข ซึ่งครูนำไปใช้ในการสนทนากับผู้ปกครองเด็ก ซึ่งช่วยให้ครู เด็ก และพ่อแม่ เกิดความเข้าใจตรงกันในการประเมินผลด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2541 : 20 – 21)

3. การบันทึกพฤติกรรม เป็นเครื่องมือประกอบการประเมินที่สำคัญมีหลายลักษณะ

1. แบบบันทึกปรากฏการณ์ประจำวัน หรือบันทึกประจำวัน
2. แบบบันทึกพฤติกรรม
3. แบบบันทึกผลงาน
4. บันทึกภาพ
5. บันทึกนักเรียน
6. แบบประมาณค่า
7. แบบตรวจรายการ

การใช้บันทึกมีหลักการที่สำคัญดังนี้ (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2545 : 187)

1. บันทึกความถี่ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นในกำหนดเวลาคงที่
2. ความยาวของข้อมูลที่บันทึกต้องครอบคลุมตามจุดประสงค์ของการบันทึก
3. ช่วงเวลาบันทึกต้องเป็นช่วงเวลาเดียวกัน เพื่อลดภาวะแทรกซ้อน อาจมาจากบรรยากาศ

เหตุการณ์

4. การสะท้อนภาพ ให้ประเมินตามจุดประสงค์การสอน ความก้าวหน้าของผู้เรียน สิ่งที่ได้ นอกเหนือการเรียนการสอน

4. การทดสอบ การทดสอบเด็กโดยใช้แบบทดสอบมาตรฐานเป็นการประเมินโดยใช้เทียบอิงเกณฑ์ ซึ่งในการศึกษาปฐมวัยให้ผลน้อยกว่าการสังเกตหรือให้เด็กประเมินตนเอง อีกทั้งยังทำให้เด็กและผู้ปกครองสับสน ทางที่ดีควรใช้วิธีการประเมินที่ช่วยพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ

หลักสูตรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรคือการวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ แต่อาจจะหมายถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ทั้งที่วางแผนและไม่ได้วางแผนทำให้เกิดมีหลักสูตร 4 ชนิด (Moore, 1998 : 102 – 104)

1. หลักสูตรทางการ (Explicit curricums) เป็นหลักสูตรที่จัดทำขึ้นโดยโรงเรียน หลักสูตรนี้จะเน้นที่เป้าหมาย จุดประสงค์ สารวิชา และวิธีการเรียนการสอนที่ถูกจัดขึ้นมาพร้อมต่อการเรียนการสอน เป็นหลักสูตรทางการ มีรายวิชา ต้องชัดเจน

2. หลักสูตรเสริม (Hidden curriculum) เป็นหลักสูตรที่เกิดขึ้นอย่างไม่ตั้งใจ ประกอบด้วยประสบการณ์การเรียนรู้ ทั้งด้านบวกและด้านลบ และไม่เกี่ยวกับหลักสูตรทางการ แต่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ความเชื่อ และค่านิยมของนักเรียน เด็กจะได้เรียนหลายอย่างปนกัน ซึ่งจะต้องพิจารณาความเหมาะสม

3. หลักสูตรบูรณาการ (Integrated curriculum) สารวิชาแยกกระจายแบบรายวิชาของครูที่จะนำมาบูรณาการกันได้ทั้งในระดับโรงเรียน และระดับชั้นเรียน การนำสารวิชามานับ ผสม หรือจัดเป็นหน่วยเดียวกัน หรือวิชาเนื้อหาที่สัมพันธ์กัน เรียนด้วยกัน

ข้อสังเกต กิจกรรมนอกหลักสูตร เป็นรายวิชาที่เสริมหลักสูตรทางการให้สมบูรณ์ เช่น การทำงานในชุมชน สโมสร สนองตอบความต้องการ ส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมเพื่อชุมชนหรือผู้ปกครองต้องการให้เพิ่มในหลักสูตร ด้วยจุดประสงค์เพื่อให้เด็กได้พัฒนาครอบคลุม สอดคล้องกับที่สังคมต้องการ

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตร

กระบวนการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จะเน้นการส่งเสริมการพัฒนาการของเด็ก และการขับเคลื่อนเด็กให้ก้าวไปข้างหน้าสู่พัฒนาการสูงสุดเต็มศักยภาพ ซึ่งปัจจุบันก็มีรูปแบบหลักสูตรหลายแบบให้เลือก แต่ยังคงตระหนักเสมอในการพัฒนาหลักสูตรคือ ผลลัพธ์ที่เกิดจากหลักสูตรที่ต้องสนองตอบความต้องการของสังคม โดยเฉพาะหลักสูตรระดับโรงเรียน

การศึกษาปฐมวัยมีความเฉพาะมาก ลักษณะการจัดการศึกษาค่อนข้างอิสระ ประเทศสหรัฐอเมริกาไม่มีหลักสูตรระดับชาติ (national curriculum) แต่ละหลักสูตรที่ใช้จะเป็นหลักสูตรสถานศึกษา ที่ขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน โดยยึดหลักการและปรัชญาที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ดีที่สุด สอดคล้องกับอายุเด็กเป็นสำคัญ การพัฒนาหลักสูตรจึงมีความหมายมาก ผู้พัฒนาหลักสูตรจะต้องใช้ปรัชญาในการเลือกสรรสาระหลักสูตรที่เหมาะสมที่สุด (Krogh, 1994 : 346)

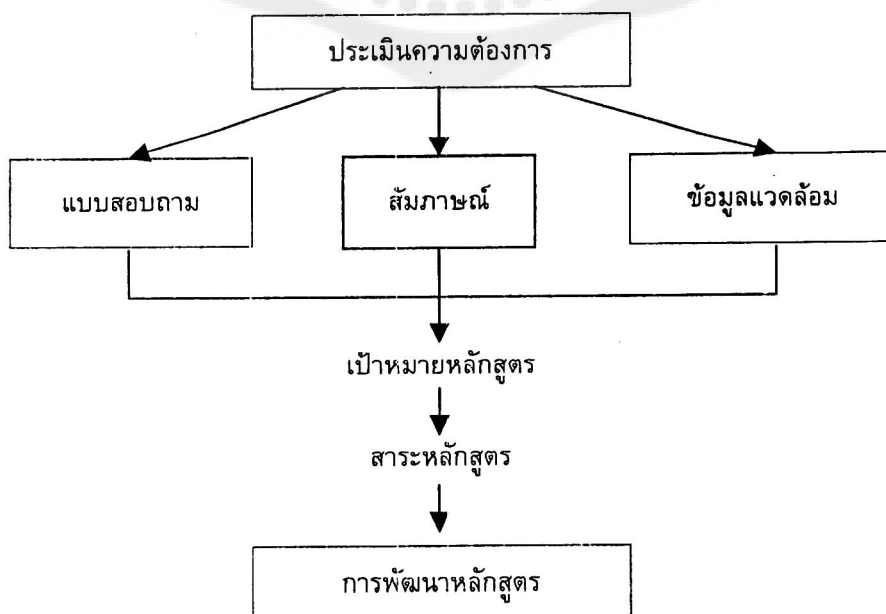
หลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นหลักสูตรที่ปูพื้นฐานจากบ้านสู่โรงเรียน ที่เน้นถึงการดูแลและการศึกษา ด้วยการจัดประสบการณ์ที่มีคุณภาพสูงให้กับเด็ก หลักสูตรจะต้องมีจุดหมายสูงสุดในการวางพื้นฐานพัฒนา สังคม อารมณ์ ปัญญา และร่างกายให้เด็กเรียนรู้ 6 ประการ คือ (Moylett, 2006 : 108)

1. ความมีสุขภาพกาย สังคม และอารมณ์ที่ดี

2. การสื่อสาร ภาษา และการรู้หนังสือ
3. พัฒนาการทางคณิตศาสตร์
4. ความรู้ ความเข้าใจโลก
5. พัฒนาด้านร่างกาย
6. พัฒนาด้านสร้างสรรค์

หลักการจัดการศึกษาปฐมวัยที่มีประสิทธิภาพ นอกจากผู้สร้างหลักสูตรจะมีความรู้แจ่มชัดด้านการพัฒนาและการนำหลักสูตรไปปฏิบัติแล้วยังต้องเข้าใจถึงพัฒนาการทางกาย ปัญญา อารมณ์ และสังคมของเด็กว่าเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเท่าเทียมกันทั้งเชื้อชาติ วัฒนธรรม และศาสนา ผู้ปกครองจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นใจในหลักสูตร (Moylett, 2006 : 108 – 109) ซึ่งในการวางแผนหลักสูตรนั้นผู้วางแผนหลักสูตรต้องเข้าถึงความต้องการ และประเมินความต้องการจำเป็นจากผู้ใช้หลักสูตรด้วย โดยเฉพาะหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่ผู้ปกครองและสังคมเป็นผู้ใช้ผลผลิตจากหลักสูตร ความต้องการจำเป็นคือ สิ่งซึ่งสังคมต้องการเห็น หรือถ้าเป็นผู้ปกครองก็จะหมายถึงสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการ มีวิธีการหลายวิธีที่จะนำมาสื่อให้ผู้ใช้หลักสูตรต้องการสิ่งใด ที่นักวางแผนหลักสูตรจะนำมาใช้ ด้วยการสำรวจความคิดเห็น จากผู้เชี่ยวชาญ จากลูกค้า ผู้ปกครองจะเป็นองค์ประกอบหนึ่งของลูกค้า หลักสูตรที่สำคัญ ซึ่งหลายประเทศมีกฎหมายรองรับให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม วิธีการสำรวจความคิดเห็นอาจใช้ 1) แบบสอบถาม 2) การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ และ 3) การฟังข้อมูลจากสิ่งแวดล้อมทั่วไป (Pratt, 1994 : 46 – 50) จากข้อมูลที่ได้จะช่วยให้การพัฒนาและวางแผนหลักสูตรได้สอดคล้องตามความต้องการของสังคม

ไดอะแกรมการวางแผนพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การศึกษาปฐมวัยไม่ว่าจะจัดโดยโรงเรียนอนุบาล หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จะต้องเป็นการศึกษาที่สานเชื่อมต่อกับบ้านสู่โรงเรียน และจากโรงเรียนสู่บ้าน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันและมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลซึ่งกันและกัน ระหว่างครูและผู้ปกครอง จากการศึกษาพบว่า เด็กที่มีผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนจะมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนและทำคะแนนการเรียนได้สูงกว่าเด็กที่ผู้ปกครองไม่มาเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนเลย (Brewer, 1995 : 236) การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนให้ประโยชน์หลายประการ นับแต่

- ครูและผู้ปกครองได้แลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก และการเรียนของเด็กร่วมกัน
- ข้อมูลจากผู้ปกครองช่วยให้ครูเข้าใจเด็กง่ายขึ้น เพราะครูสามารถปรับกระบวนการของทางโรงเรียนให้สอดคล้องกับความเคยชินของเด็กได้มาก ตัวเด็กเองก็ไม่ยุ่งยากที่จะรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ที่โรงเรียน
- ครูสามารถแก้ปัญหาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะนอกจากได้ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองยังทำให้การแก้ปัญหาลดลงเนื่องจากบ้านสู่โรงเรียนและจากโรงเรียนสู่บ้าน
- สถานศึกษาปฐมวัยสามารถพัฒนาได้ตามทิศทางที่ชุมชนต้องการ

การที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียนนอกจากลดข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนแล้วยังสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกันเพราะบางครั้งข้อขัดแย้งระหว่างบ้านและโรงเรียนเกิดจากโรงเรียนไม่ได้มีการจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของเด็ก การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นทางแก้ข้อขัดแย้งด้านนี้ที่สุด ไม่แต่เพียงเท่านั้นโรงเรียนต้องรักษาการให้สารสนเทศเกี่ยวกับนโยบายและการปฏิรูปของโรงเรียนถึงผู้ปกครองอย่างต่อเนื่องด้วย นอกจากนี้ควรให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนซึ่งช่วยได้มากเช่น การหาทุน การร่วมกิจกรรมโรงเรียน การช่วยพิจารณาตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียน การที่ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน ประโยชน์ที่พึงได้ของแต่ละบุคคลดังนี้ (Feeney, et, al 1991 : 491)

สมาชิกครอบครัว ได้ประโยชน์จากการเข้ากิจกรรมการมีส่วนร่วมดังนี้

- มีโอกาสได้เรียนรู้วิธีการใหม่ ๆ เกี่ยวกับการแนะแนวการเจริญเติบโต และพัฒนาการ
- มีความรู้ความเข้าใจโดยตรงเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้หรือหลักสูตรที่สามารถนำมาประยุกต์ที่บ้านได้

- ได้รับสมรรถนะ ความรู้สึกในการมีสมรรถนะในการมีส่วนร่วมกับการโปรแกรมการเรียน

ตัวเด็ก

สิ่งที่เด็กจะได้รับเมื่อสมาชิกครอบครัวเข้าร่วมกิจกรรมการมีส่วนร่วมได้แก่

- ได้เห็นบทบาทของสมาชิกครอบครัวที่แตกต่างไปจากบ้าน
- มีความคุ้นเคยกับผู้ใหญ่ที่มีทักษะ ความรู้สึก และวิธีสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นที่เหนือจากครอบครัวและครู
- มีความสนใจเป็นเอกเทศมากขึ้น
- ได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายกว่าในหลักสูตร

ครูผู้สอน

ครูจะมีโอกาสมากถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในโครงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่

- มีโอกาสขยายโปรแกรมเพราะมีอัตราการเห็นด้วยสูง
- สามารถเรียนรู้จากข้อความรู้ที่ผู้ปกครองจากความรู้ประสบการณ์ที่ผู้ปกครองนำมาแลกเปลี่ยน

เปลี่ยน

- มีโอกาสได้สังเกตเห็นความสัมพันธ์ของเด็กกับสมาชิกครอบครัว
- มีโอกาสสร้าง และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในแต่ละครอบครัวอย่างมีความหมาย
- มีโอกาสแสดงปฏิสัมพันธ์กับเด็กรายบุคคล

ประโยชน์ที่ได้จากการเข้าร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจะเป็นทางนำไปสู่การพัฒนาคุณค่าของความเป็นคนให้กับเด็กอย่างเป็นองค์รวม สร้างเสริมความเข้าใจโรงเรียน หลักสูตรการเรียนการสอน รวมทั้งสื่อการเรียนรู้ของเด็กที่โรงเรียน (Click and Click, 1990 : 323 – 324) จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนให้ประโยชน์แก่ทั้งครู โรงเรียน เด็กและผู้ปกครอง ทำให้การจัดการศึกษามีคุณค่าและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ผู้ปกครองเป็นทั้งทรัพยากรบุคคล ผู้สร้างสถานบรรยากาศชั้นเรียนที่ดี และที่สำคัญทำให้การจัดหลักสูตรการศึกษามีคุณค่าต่อเด็กและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับครูและโรงเรียนจะเลือกใช้ตามที่เห็นเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งการสร้างสัมพันธ์ที่ดีช่วยให้ครูทราบความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน ความยุ่งยากของผู้ปกครอง และการได้แลกเปลี่ยนความรักและการเรียนรู้ร่วมกันเกี่ยวกับเด็ก (Seefeldt and Barbour, 1986 : 209) ซึ่งในแง่ของการจัดหลักสูตรจะทำให้เกิดการพัฒนาหลักสูตรได้ตรงกับความต้องการของผู้ปกครอง

ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน

แม้ว่าผู้ปกครองและโรงเรียนจะมีความต้องการเช่นเดียวกันคือ การดูแลและส่งเสริมพัฒนาเด็กให้เป็นไปอย่างเต็มที่ที่ต้องการก็ตาม แต่เมื่อโรงเรียนมีโครงการสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองมาโรงเรียนมักมีปัญหาเรื่องความร่วมมือจากผู้ปกครองเสมอ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลต่าง ๆ นานาของฝ่ายผู้ปกครองที่จะเข้าร่วมกับโรงเรียนซึ่งต่อมาทำให้การจัดโครงการสร้างความมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนจำแนกเป็น 4 ลักษณะคือ

- 1) ผู้ปกครองเป็นเพียงผู้รับข่าวสาร
- 2) ผู้ปกครองเป็นผู้เรียน
- 3) ผู้ปกครองเป็นครู และ
- 4) ผู้ปกครองเป็นผู้ร่วมวินิจฉัยสั่งการ

(Borick and Tombair, 1995 : 631) ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ปกครองได้เข้าร่วมตามจริตตน จากลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองฐานการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะอยู่ใน 2 ลักษณะ คือ ในฐานะของผู้ปฏิบัติ ซึ่งลักษณะกิจกรรมจะแตกต่างกันดังตัวอย่างที่แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ลักษณะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียน

ผู้ปกครองเป็น ผู้รับข่าวสาร	ผู้ปกครองเป็น ผู้เรียน	ผู้ปกครองเป็น ครู	ผู้ปกครองเป็น ผู้วินิจฉัยสั่งการ
ในฐานะผู้รับ	การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง		ในฐานะผู้ปฏิบัติ
การประชุมปรึกษาครู และผู้ปกครอง	การฝึกทักษะเป็น ผู้ปกครอง	อาสาสมัครงานบ้าน งานธุรการ	สมาคมครูผู้ปกครอง ที่ปรึกษาสถานักเรียน
การประชุมปรึกษากลุ่ม รับจดหมาย	เรียนทักษะการสอน	การพัฒนาสื่ออุปกรณ์	ที่ปรึกษาสมาคมผู้ปกครอง
จดหมายข่าว	เรียนภาษา	เป็นครูผู้ช่วย	เป็นสมาชิกทีมการ
สื่อเสียงตามสาย	เรียนหลักสูตรพิเศษ	ร่วมประเมินผล	จัดการ
ต้อนรับครูมาเยี่ยมบ้าน	สำหรับผู้ปกครอง	เป็นวิทยากร	
ไปเยี่ยมโรงเรียน			
กิจกรรมพิเศษที่โรงเรียน			

ที่มา ปรับมาจากกลไกการเชื่อมสานโรงเรียนและครอบครัว (Borick and Tombair, 1995 : 631)

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะมากขึ้นขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียน และความรู้สึกรักของผู้ปกครอง การสร้างความคุ้นเคยระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครองเป็นปัจจัยสนับสนุนการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนของผู้ปกครองที่สำคัญ

วิธีการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับโรงเรียน

ครูสามารถจัดกิจกรรมที่จะให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจะได้อย่างน้อย 4 วิธี คือ (Morrison , 2003 : 363-364)

วิธีให้มีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นวิธีที่มุ่งให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานตามความสามารถของผู้ปกครองเอง เช่นการเป็นผู้ช่วยครู การเป็นพี่เลี้ยงเด็ก การหาทุน การร่วมทำงานธุรการ เป็นต้น การมีส่วนร่วมแบบนี้ผู้ปกครองจะได้ผลประโยชน์ร่วมด้วยและค่อนข้างเป็นเอกเทศ

วิธีให้มีส่วนร่วมโดยเน้นกระบวนการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการจัดการศึกษา เป็นผู้ให้แนวคิด เสนอแนะในการจัดการศึกษา เช่น การวางแผนหลักสูตร การคัดเลือกตำรา การวางมาตรฐานการทำงาน เป็นต้น วิธีการนี้กำลังแพร่หลาย เพราะทั้งผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจทางการศึกษา

วิธีมีส่วนร่วมโดยเน้นการพัฒนา เป็นการมีส่วนร่วมที่มุ่งพัฒนาคุณภาพครอบครัวเป็นหลัก ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ปกครองโดยตรง เพราะผู้ปกครองที่เข้าร่วมจะได้เรียนรู้ และวิธีปฏิบัติที่เป็นการสร้างเสริมครอบครัวการมีส่วนร่วมลักษณะนี้พบในโครงการการร่วมมือของโรงเรียนชุมชน โรงเรียนสหกรณ์และโครงการเฮดสตาร์ทของสหรัฐอเมริกา เป็นต้น

วิธีการมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์

คือการประมวลวิธีการดังกล่าวข้างต้นมาประสานกัน โดยเน้นครอบครัวเป็นศูนย์กลางให้ครอบครัวมีส่วนร่วมทั้งส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกิจกรรมของ โรงเรียน ซึ่งจากการวิจัยพบว่าผู้ปกครองร้อยละ 50.15 สนใจเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนมากที่สุด ส่วนกิจกรรมรับฟังแลกเปลี่ยนความรู้ หรือให้การปรึกษาต้องการน้อยมาก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2541, ก : 69)

กิจกรรมมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การจัดกิจกรรมเพื่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและโรงเรียนนั้นมีทั้งกิจกรรมที่ผู้ปกครองลงมือปฏิบัติเองจนถึงเป็นผู้รับเพียงข้อมูลข่าวสาร วิธีการที่โรงเรียนจะจัดกิจกรรมให้ง่ายและสะดวกในการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม ดังนี้

1. กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่เน้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม โดยทางโรงเรียนเป็นฐานของการจัดกิจกรรม กิจกรรมนี้ได้แก่

- การประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อแนะนำโรงเรียน วิธีปฏิบัติและการดำเนินงานของโรงเรียน
- กิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่
- กิจกรรมการฝึกอบรม
- กิจกรรมหารายได้ เช่น เปิดตลาดนิยมไทยเพื่อจัดตั้งกองทุนให้กับโรงเรียน เป็นต้น
- กิจกรรมการแสดงของนักเรียน
- กิจกรรมอื่น ๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้นในโอกาสพิเศษต่าง ๆ

2. กิจกรรมสานสัมพันธ์ เป็นกิจกรรมที่เน้นการสร้างความสัมพันธ์และความคุ้นเคยกันในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสนทนา และการเยี่ยมเยียน กิจกรรมสานสัมพันธ์นี้ได้แก่

การประชุมปรึกษา การประชุมปรึกษาเป็นวิธีการที่ใช้กันมานาน ในการที่จะให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนในโรงเรียน เพราะเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียนพร้อม ๆ กับการแลกเปลี่ยนความรู้กัน การแก้ปัญหาร่วมกัน นอกจากนี้การจัดประชุมปรึกษายังเป็นทางที่จะช่วยให้ผู้ปกครองได้ทราบข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กและช่วยให้ผู้ปกครองมองเห็นความมุ่งหวังของโรงเรียนที่มีต่อเด็ก ซึ่งในการประชุมปรึกษาแต่ละครั้งมีจุดประสงค์สำคัญ 2 ประการ คือ

- 1) สิ่งที่ต้องให้ผู้ปกครองทราบ และ
- 2) ข้อมูลที่โรงเรียนต้องได้รับจากผู้ปกครอง ซึ่งทั้ง 2 ประการนี้มุ่งสู่การเข้าถึงความต้องการจำเป็นของเด็กเป็นหลัก (Seefeldt and Barbour, 1996 : 211)

การเยี่ยมบ้าน เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่สร้างสานความสัมพันธ์บ้านและโรงเรียน การเยี่ยมบ้านจะไม่ทำบ่อยนัก อาจเป็นภาคการศึกษาละ 1 ครั้ง หรือ ปีละ 1 ครั้ง ตามความเหมาะสม ปัญหาของการเยี่ยมบ้านอยู่ที่การเยี่ยมบ้านเป็นกิจกรรมที่ทุกคามทั้งครูและผู้ปกครองด้วยว่าต่างคนต่างกลัว และเป็นการรบกวนกันและกัน ดังนั้นการเยี่ยมบ้านแต่ละครั้งต้องเป็นความจำเป็นและเห็นชอบร่วมกันว่ามุ่งเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเหมือนกันด้วยการตกลงให้มีการเยี่ยมบ้านก่อน

3. กิจกรรมการสื่อสารสนเทศ กิจกรรมนี้จะเน้นการให้ผู้ปกครองเป็นผู้รับข้อมูลเป็นหลัก ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลเกี่ยวกับโรงเรียน เช่น นโยบายการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมของโรงเรียนและกิจกรรม

เพื่อให้ผู้ปกครองเห็นภาพรวมของโรงเรียน เห็นภาพการเรียนของเด็ก นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมสารสนเทศในรูปแบบอื่นอีก ได้แก่

- **โทรศัพท์สายด่วน** เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่ต้องการค้นหาคำตอบเร่งด่วน รวมถึงการทำการบ้านด้วย

- **จดหมายข่าว** เป็นการสื่อสารทางเอกสารเพื่อให้ข้อมูลแก่ครอบครัวอย่างสม่ำเสมอ เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน นโยบายของโรงเรียนและดำเนินงานของโรงเรียน

- **โฮมเพจ** หน้าที่ความรู้ทางคอมพิวเตอร์ ที่ผู้ปกครองสามารถเปิดอ่านได้เมื่อต้องการ

- **แผ่นพับข้อมูลโรงเรียน** และปฏิทินการศึกษา

4. **กิจกรรมการศึกษา** เป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้ปกครองเข้าถึงชั้นเรียนทั้งเป็น ผู้สอน เป็นผู้ช่วยครู ตลอดจนถึงเป็นที่ปรึกษาสำหรับผู้ปกครองด้วยกัน

5. **กิจกรรมบริการ** เป็นกิจกรรมที่ ทางโรงเรียนจัดขึ้นเพื่อเป็นบริการแก่สังคม และครอบครัว ได้แก่

- ห้องสมุดของเล่น และอุปกรณ์ที่ผู้ปกครองสามารถขอยืมใช้ประโยชน์ได้

- ศูนย์ดูแลเด็กทั้งที่เป็นศูนย์บริการเพื่อการดูแลเด็กที่เป็นบริการทั่วไป และบริการเด็กกลับบ้าน

บ้าน

- ศูนย์แลกเปลี่ยนสิ่งของที่ผู้ปกครองเหลือใช้

- กิจกรรมสนับสนุนผู้ปกครองอื่น ๆ ตามความต้องการของชุมชน

6. **กิจกรรมการตัดสินใจ**

การตัดสินใจเป็นกิจกรรมของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองระดับสูงที่ผู้ปกครองจะมีส่วนร่วมกับโรงเรียนในการตัดสินใจ และวินิจฉัยสั่งการที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม ดังนี้

- การวางนโยบายโรงเรียน

- การสรรหาบุคลากรทางการศึกษา

- การพัฒนาการเรียนการสอน และการจัดหลักสูตร เป็นต้น

โรงเรียนจะเลือกวางแผนจัดกิจกรรมมีส่วนร่วมแบบใดจึงเหมาะสมนั้นต้องประเมินจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลง ของสภาพครอบครัว สภาพทางเศรษฐกิจสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เจตคติและความเชื่อของผู้ปกครอง และนโยบายรัฐ และข้อกำหนดทางกฎหมายเป็นมาแนวทางกำหนดเป้าหมายและวางแผน ซึ่งจัดกิจกรรมมีส่วนร่วมโรงเรียนควรใช้หลาย ๆ กิจกรรมประกอบกัน เพื่อให้ผู้ปกครองมีโอกาสเลือกและเข้าร่วมกิจกรรมได้ง่ายขึ้น อีกประการหนึ่งกิจกรรมที่กำหนด

รูปแบบการให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม

การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาที่ให้แก่วัยเด็กที่ครูและผู้ปกครองต้องสื่อสารกันตลอดเวลา เพื่อความเข้าใจตรงกัน และพร้อมร่วมมือกันในการจัดการศึกษาให้กับเด็ก ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีหลายนัย นับจากการเป็นผู้รับสารสนเทศ อาสาสมัคร จนถึงเป็นผู้วินิจฉัยสั่งการ

การเข้ามามีส่วนร่วมเกิดผลดีทั้งกับเด็ก ครูและผู้ปกครองเอง เพราะการที่ผู้ปกครองเข้ามา มีส่วนร่วมกับการศึกษาปฐมวัยเป็นการสนับสนุนและช่วยเหลือกันที่ต้องเกิดขึ้นจากความสมัครใจ และความพร้อมของผู้ปกครองซึ่งแตกต่างกัน บางคนมีส่วนร่วมทุกกิจกรรม แต่บางคนเข้าร่วมบางกิจกรรมก็มี การมี

ผู้ปกครองมีส่วนร่วมเป็นสิ่งจำเป็นเพราะเป็นการช่วยเหลือและสนับสนุนการศึกษา (Essa, 1996 : 86-89) ผู้ปกครองเปรียบเสมือนแหล่งทรัพยากรบุคคลที่มีค่าที่ครูสามารถนำทักษะความรู้ รวมทั้งการค้นหาล้างที่ดี จากชุมชนมาใช้ช่วยให้การศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพสูงขึ้น เพราะผู้ปกครองเป็นทั้งผู้ให้ (Supplier) และผู้ลูกค้า (Customer) ซึ่งในแง่คุณภาพการศึกษาถือว่าการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเป็นความสำคัญ (Arcaro, 1995 : 53) ซึ่งการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในชั้นเรียนทำให้เด็กภาคภูมิใจ มั่นใจ เมื่อเห็นครูกับผู้ปกครองทำงาน ร่วมกัน ในขณะที่เด็กก็ได้รับความรู้เกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของเด็กและผู้ปกครอง นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองให้ดีขึ้นด้วย

ด้วยประโยชน์ที่พึงได้จากการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองที่มีกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย มีรูปแบบให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วม มีหลายรูปแบบดังนี้

รูปแบบที่ 1 การให้ผู้ปกครองรับรู้

รูปแบบที่ 1 เป็นรูปแบบของการให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่ง่ายที่สุด เพราะผู้ปกครองไม่จำเป็นต้องเข้าโรงเรียนบ่อย ๆ เพียงแต่รับข่าวสารและข้อมูลจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพื่อให้ทราบความเป็นไปของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และความเป็นไปของเด็กที่มาใช้บริการ สิ่งสำคัญที่ต้องให้ผู้ปกครองรับรู้ มี 3 ประการ คือ

1) ข้อมูลจากสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ

- สุขภาพเด็ก ได้แก่ น้ำหนัก ส่วนสูง พัฒนาการ และภูมิคุ้มกันโรคที่เด็กต้องได้รับ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ครูจะมีบันทึกประจำตัวของเด็ก ซึ่งจะเป็นรายงานให้ผู้ปกครองทราบเดือนละ 1 ครั้ง
- พฤติกรรมของเด็ก ได้แก่ นิสัย มารยาท การช่วยเหลือตัวเองที่ดีเป็นข้อสังเกตที่ต้องเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง
- การเรียนรู้ของเด็ก แม้ว่าเด็กปฐมวัยจะไม่จำเป็นต้องเรียนรู้ทักษะทาง วิชาการ แต่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องมีการประเมินทักษะการเรียนรู้พื้นฐานของเด็ก ซึ่งแสดงถึงพัฒนาการทางสติปัญญาของเด็ก

● กิจกรรมที่ทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดให้เด็ก

ปริมาณของข้อมูลต้องสอดคล้องกับความต้องการ อย่าให้ข้อมูลมากเกินไป ผู้ปกครอง จะขาดความเชื่อถือ หรือเกิดความวิตกกังวล แต่อย่างน้อยผู้ปกครองต้องรับรู้ความเป็นไปของเด็ก

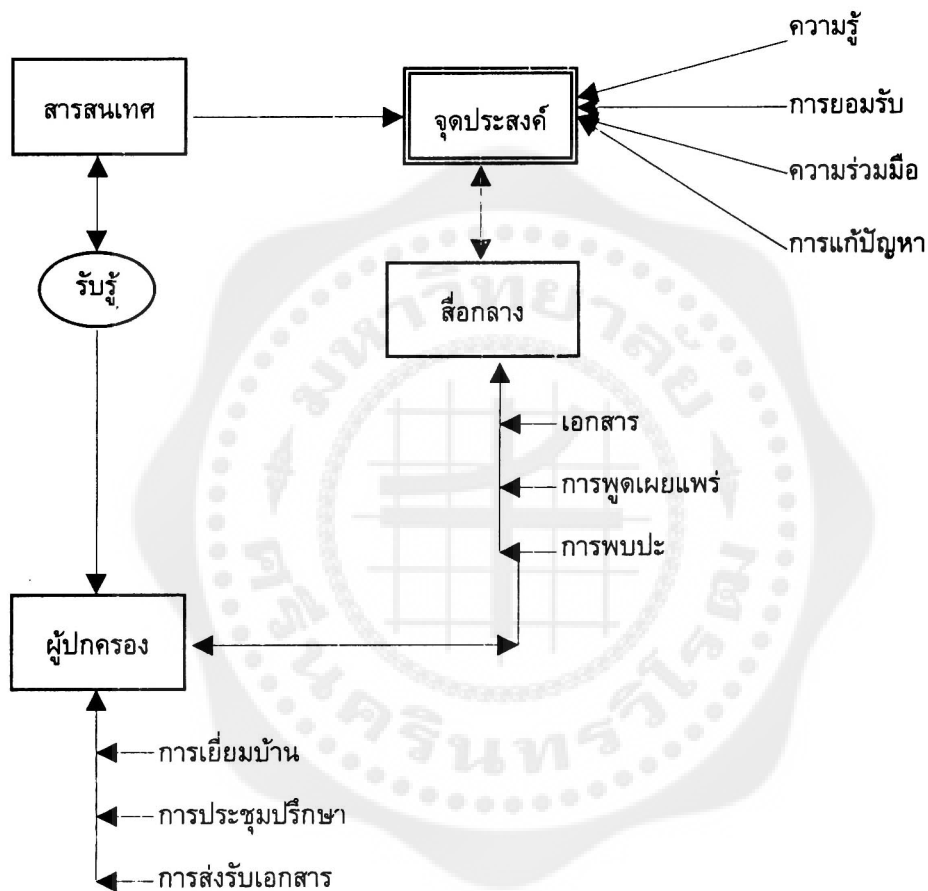
2) การกระตุ้นเจตคติการเป็นผู้ปกครองทางบวก การให้การศึกษาแก่ผู้ปกครองเป็นงานส่วนหนึ่ง ที่จำเป็นต้องให้ผู้ปกครองต้องเรียนรู้ เพื่อพัฒนาการเป็นผู้ปกครองที่มีคุณภาพ สิ่งที่ต้องเรียนรู้คือ

- หน้าที่ของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- หน้าที่ของผู้ปกครอง
- การรับผิดชอบการดูแลลูกเพื่อการพัฒนา

วิธีการให้ข้อมูลหรือสารสนเทศเพื่อให้ผู้ปกครองรับรู้ ต้องมีจุดประสงค์ชัดเจนว่า สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต้องการให้ผู้ปกครองรับรู้เรื่องอะไร การให้ข้อมูลผู้ปกครอง แต่ละครั้งจะต้องมีจุดประสงค์ที่ชัดเจนว่า ต้องการให้ความรู้หรือต้องการให้ผู้ปกครองยอมรับสิ่งที่ทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยจัดหรือต้องการของความร่วมมือ หรือต้องการแก้ปัญหา จากนั้นให้พิจารณาว่าจะใช้อะไรเป็นสื่อกลาง ได้แก่ เอกสาร การพูดจากัน หรือการพบปะสนทนาที่จะนำไปสู่ผู้ปกครองซึ่งกิจกรรมที่มีคือ

- การเยี่ยมบ้าน
- การประชุมปรึกษา
- การส่งรับเอกสารเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกันและกัน

กลไกการสร้างการรับรู้ผู้ปกครองจะเป็นดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 กลไกการพัฒนาเพื่อส่งเสริมการรับรู้ของผู้ปกครอง

ผลของการมีส่วนร่วมแบบการรับรู้จะมีประโยชน์น้อยสำหรับเด็กและครู ทั้งนี้เพราะผู้ปกครองบางคนอาจไม่ใส่ใจต่อข้อมูลหรือสารสนเทศสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จะให้ส่วนที่ได้มากคือการประชุมปรึกษา และการเยี่ยมบ้านโดยเฉพาะการแก้ปัญหา เด็กด้วยกัน

รูปแบบที่ 2 การให้ผู้ปกครองร่วมมือ

การให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับโรงเรียนหรือให้ความร่วมมือกับโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การศึกษาสมัยเดิม ๆ จะเน้นให้ผู้ปกครองร่วมมือในเรื่องของการสร้างกองทุน แต่การศึกษายุคปัจจุบันให้ผู้ปกครองมาร่วมมือในหลายด้านได้แก่

1) การสอน ผู้ปกครองไม่น้อยที่มีความรู้ความสามารถและพร้อมที่จะมาสอน มาเป็นวิทยากร หรือมาช่วยสอนทางสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรเปิดโอกาสนี้ให้กับผู้ปกครอง

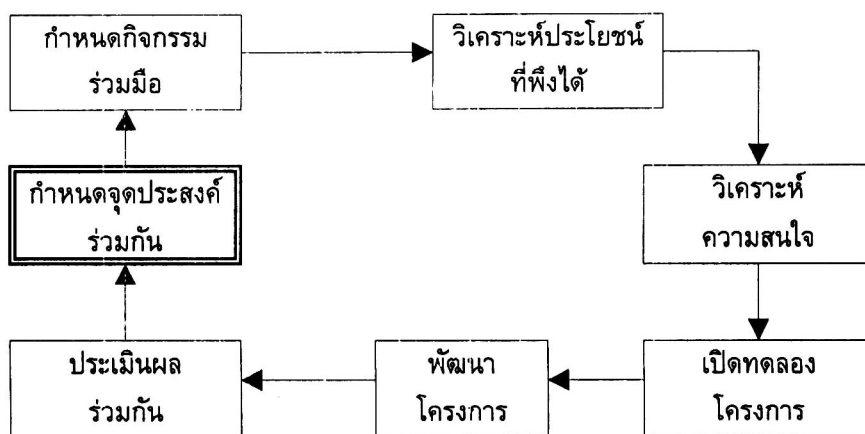
2) การช่วยกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เช่น เป็นแม่ครัว เป็นอาสาสมัคร เป็นผู้จัดกิจกรรม เป็นต้น

3) การร่วมวางแผนนโยบาย ผู้ปกครองที่มีความสามารถทางการบริหารและคุ้นเคยกับชุมชน อาจให้เข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนและนโยบายในการดำเนินงานและพัฒนาสถานศึกษาปฐมวัย

4) การร่วมพัฒนา อีกด้านหนึ่งของนโยบายการศึกษาไทยคือการให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการศึกษา ซึ่งเป้าหมายสากลคือ การให้ชุมชนมาร่วมพัฒนาการศึกษา ให้อยู่ในกรอบของคุณภาพวิธีการสร้างให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย

ประกอบด้วย

1. กำหนดจุดประสงค์ของความร่วมมือ
2. กำหนดกิจกรรมร่วมมือ ตัวอย่างเช่น กิจกรรมตั้งกองทุน กิจกรรมพัฒนาสุขภาพเด็ก กิจกรรมพัฒนาธรรมชาติสำหรับเด็กเล็ก เป็นต้น
3. วิเคราะห์ประโยชน์ที่พึงได้จากกิจกรรม โดยสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ที่สนับสนุนการตัดสินใจ
4. วิเคราะห์ความสนใจของกลุ่มผู้ปกครอง ซึ่งต้องให้อิสระในการดำเนินงานตามความสนใจของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคล
5. เปิดทดลองโครงการเพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้
6. พัฒนาโครงการ เป็นขั้นของการวางรูปแบบโครงการ กำหนดเป้าหมายโครงการ และการดำเนินโครงการ
7. ประเมินผลร่วมกัน เพื่อดูอุปสรรค ปัญหาและความสำเร็จของโครงการ ว่าเป็นไปตามจุดประสงค์ที่ต้องการ ที่มาด้านอื่น ๆ ควรแก้ไขหรือพัฒนาอย่างไร

รูปที่ 3 กลไกการสร้างความร่วมมือระหว่างสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง

รูปแบบที่ 3 การเข้าถึงตัวผู้ปกครอง

การให้ผู้ปกครองมาร่วมมือกับกิจกรรมได้เฉพาะบางส่วนเท่านั้น แต่มีผู้ปกครองบางคนไม่สนใจที่จะมาที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะคนชุมชนชนบทจะรู้สึกว่ามันจำเป็น มีอีกวิธีหนึ่งเป็นรูปแบบที่ 3 ที่จะทำให้ได้คือ การเข้าถึงตัวผู้ปกครองโดยตรงดังนี้

3.1 เยี่ยมเด็ก เป็นวิธีการเข้าถึงตัวผู้ปกครองด้วยการไปเยี่ยมเด็กที่บ้าน และพบผู้ปกครองตัวต่อตัวเพื่อสนทนาปรึกษากันเพื่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

3.2 เยี่ยมผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้านด้วยเจตนาเยี่ยมตัวผู้ปกครองเป็นการสร้างกัลยาณมิตร ที่ครูกับผู้ปกครองจะคุยกันฉันท์คนรู้จักหรือเพื่อนกันได้ เป็นการสร้างมิตรและสนทนาเรื่องเด็กในประเด็นที่ต้องเรียนรู้ร่วมกัน

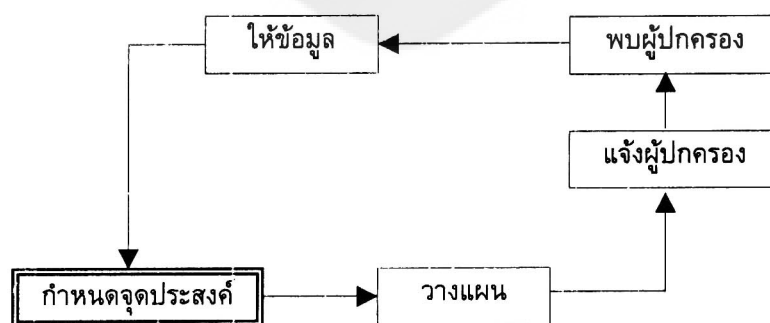
3.3 ครูผู้ปกครองร่วมแก้ปัญหา วิธีการนี้อาจจะกำหนดที่สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยด้วยการเชิญผู้ปกครองมาร่วมคิดแก้ปัญหาเป็นรายบุคคล

1) ให้คำปรึกษา (counseling) เป็นการเปิดคลินิกหรือห้องให้คำปรึกษาที่มีช่วงเวลาทำการสำหรับผู้ปกครองได้เข้าปรึกษาปัญหาเฉพาะตัวที่ไม่ต้องการให้ผู้อื่นรู้ แต่ต้องการคำแนะนำปรึกษาที่ดี

2) ประชุมปรึกษา (conference) เป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพที่สุด ในการที่จะได้พูดหรือแจ้งข้อมูลกับผู้ปกครองโดยตรง การประชุมปรึกษานี้อาจเป็น 1 : 1 หรือจัดทำเป็นกลุ่มขนาดเล็ก โดยครูอาจเป็นผู้นำเสนอปัญหา หรือกลุ่มเสนอปัญหา แล้วร่วมกันคิดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อการแก้ปัญหาที่นำเสนอแนะนั้น ๆ

การประชุมปรึกษาที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีการจัดเตรียมบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาพิจารณาร่วมกันระหว่างครูและผู้ปกครอง พร้อมรับข้อมูลใหม่จากผู้ปกครอง พร้อมบันทึกผลสรุปที่นำไปสู่การวางแผนสำหรับเด็ก และกำหนดแผนที่ผู้ปกครองหวังจะเกิดขึ้นกับเด็ก ซึ่งระหว่างการประชุมปรึกษาครูต้องเตรียมคำตอบและแนวทางที่ผู้ปกครองต้องการทราบ เพื่อนำไปปฏิบัติด้วย (Brewer, 1995 : 224)

3.4 ศึกษาสภาพแวดล้อม เป็นการศึกษารายละเอียดชุมชนและบ้านที่เกี่ยวข้องกับเด็ก โดยครูไปศึกษา ณ บ้านเด็กได้

รูปที่ 4 กลไกการเข้าถึงผู้ปกครอง

การที่จะเข้าถึงผู้ปกครองนั้นครูต้องกำหนดจุดประสงค์พร้อมวางแผนที่จะไปพบผู้ปกครอง สิ่งที่ต้องเตรียมคือข้อมูลที่ต้องให้กับผู้ปกครองเพื่อการแลกเปลี่ยนแนวคิดและวางแผนให้กับเด็ก

รูปแบบที่ 4 การจัดกิจกรรมประสานผู้ปกครอง

สถานพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นสถานศึกษาหนึ่งที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จัดขึ้น ซึ่งเรียกว่าเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1. เปิดสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ผู้ปกครองเยี่ยมชม (open house)
2. จัดนิทรรศการเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษาและการดูแลเด็กของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
3. จัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองด้วยการนำเสนอความรู้เอง หรือเชิญวิทยากรผู้

เชี่ยวชาญ

4. ตั้งสมาคมครูผู้ปกครอง
5. เผยแพร่ข้อมูลทั้งโดยเอกสาร ข้อมูลข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ

ตอนที่ 4 ความต้องการของผู้ปกครองด้านการศึกษาปฐมวัย

การศึกษาปฐมวัยมีความเกี่ยวข้องกับผู้ปกครองมาก เพราะเด็กที่เข้าเรียนในรูปแบบการศึกษาปฐมวัย เป็นเด็กอายุน้อยกว่า 6 ขวบ ทำให้ต้องมีการเชื่อมสานการดูแลและส่งเสริมพัฒนาการต่อกันระหว่างบ้านและโรงเรียน โดยผู้ปกครองจะเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก นิสัยและความเคยชิน ในขณะที่ครูจะเป็นฝ่ายจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ซึ่งต้องสอดคล้องกับความแตกต่างของเด็กเป็นรายบุคคล และเป็นผู้ส่งข้อมูลทางการศึกษาของเด็กไปยังผู้ปกครองเพื่อสานต่อกิจการบ้านและโรงเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายของผู้ปกครอง

ผู้ปกครองหมายถึง พ่อ แม่ หรือผู้ทำหน้าที่ดูแลความเป็นอยู่ ชี้นะแนวทาง สนับสนุน ช่วยเหลือ ให้แก่เด็ก ซึ่งอาจเป็น พี่ ป้า น้า อา อาจเป็นองค์กรหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในลักษณะเดียวกันกับพ่อแม่ คือ ทำหน้าที่ให้การดูแลพื้นฐาน นำแนวทาง สนับสนุน ปกป้อง และแนะแนวเด็ก (Morrison, 1995 : 472) หน้าที่ของผู้ปกครองที่สำคัญคือ ให้การอบรมเลี้ยงดู ให้การศึกษา สั่งสอนและฝึกอบรมให้เด็กรู้จักการแก้ปัญหา ช่วยเหลือตัวเอง มีบุคลิกที่ดีและมีคุณธรรม ผู้ปกครองมีความหมายกับเด็กมากกว่าผู้ให้กำเนิดผู้ดูแล แต่ยังเน้นผู้อบรมและถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคมให้กับเด็ก กุลยา ตันติผลาชีวะ (2542 : 2 – 3) จำแนกผู้ปกครองเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) ผู้ปกครองตามกฎหมาย พ่อ แม่ จัดเป็นผู้ปกครองตามกฎหมาย ต้องเลี้ยงดูลูกจนโต บรรลุนิติภาวะ สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ประกอบอาชีพได้ บางครั้งเราจะพบว่าผู้ปกครองไทยให้การดูแลเด็กจนโตเป็นผู้ใหญ่จนถึงตายก็มี

2) ผู้ปกครองโดยกฎหมาย หมายถึง ผู้ร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ทางกฎหมาย เพื่อเป็นผู้ปกครอง เช่น ผู้ที่ขอเด็กมาเลี้ยงเป็นลูกบุญธรรม มีความพร้อมและตั้งใจที่จะดูแลเด็กอย่างแท้จริง

3) ผู้ปกครองอุปถัมภ์ เป็นผู้ปกครองชั่วคราวที่รับเลี้ยงดูด้วยความรู้สึกเมตตาสงสาร อยากช่วยเหลือ เช่น ผู้ปกครองในสถานสงเคราะห์ ลักษณะของความผูกพันเป็นแบบผิวเผิน สิ่งที่ได้จากผู้ปกครองอุปถัมภ์คือกำลังใจ

4) ผู้ปกครองทางชีวภาพ (Biological parent) เป็นผู้ปกครองที่เกิดขึ้นในยุคของเทคโนโลยีการผสมพันธุ์ในหลอดแก้ว ผู้ปกครองประเภทนี้มี 2 ประเภท คือ แบบแรกเป็นเจ้าของยีนส์ อีกแบบหนึ่งเป็นแบบฝากครรภ์ ทั้งสองแบบมีความผูกพันทางพันธุกรรมสูง แต่การเลี้ยงดูอยู่กับผู้ทำหน้าที่ผู้ปกครอง ความสัมพันธ์กับเด็กมีลักษณะเช่นเดียวกับผู้ปกครองทั่วไป

5) ผู้ปกครองโดยบังเอิญ พบได้ในกรณีเด็กหลงแล้วรับเลี้ยง พ่อแม่เด็กตาย เด็กถูกนำมาฝากเลี้ยง ความเกี่ยวข้องผูกพันระหว่างเด็กและผู้ปกครองน้อยมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก มีผลต่อเด็กในทุกด้าน เด็กสามารถเรียนรู้ ทำงาน และเล่นกับเพื่อนได้อย่างมั่นใจและมีความสุข หากได้รับการสนับสนุนที่ดี การอบรมเลี้ยงดูที่ดี และถูกต้องจากผู้ปกครอง บทบาทของผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก จะเป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการ และผู้ให้การศึกษา ในด้านของการศึกษาผู้ปกครองคือ ครูคนแรกของเด็ก การเลี้ยงดูและส่งเสริมเป็นงานส่วนหนึ่งนับแต่ฝึกการถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ การแต่งตัวด้วยตนเอง การอบรมมารยาทสังคม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และการสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ ทั้งโดยการเลียนแบบและการสั่งสอน

ความสำคัญของผู้ปกครอง

พ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข เพราะพ่อแม่เป็นบุคคลแรกที่เด็กรู้จัก เป็นผู้ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีวิตและให้ความรักความอบอุ่นแก่เด็ก เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพเช่นไร ขึ้นอยู่กับการอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านเป็นสำคัญ (ฉันทนา ภาคบังข, 2537 : 4 – 5) ผู้ปกครองมีผลต่อเด็กในทุกด้าน เด็กสามารถเรียนรู้ ทำงาน และเล่นกับเพื่อนได้อย่างมั่นใจและมีความสุข หากได้รับการสนับสนุนที่ดีการอบรมเลี้ยงดูที่ดี และถูกต้องจากผู้ปกครอง ผู้ปกครองจะเป็นทั้งผู้เลี้ยงดู ผู้ส่งเสริมพัฒนาการ และผู้ให้การศึกษา ในด้านของการศึกษาผู้ปกครองคือ ครูคนแรกของเด็ก การเลี้ยงดูและส่งเสริมเป็นงานส่วนหนึ่งนับแต่ฝึกการถ่ายปัสสาวะ อุจจาระ การแต่งตัวด้วยตนเอง การอบรมมารยาทสังคม การถ่ายทอดทางวัฒนธรรม และการสร้างเสริมเจตคติที่ดีต่อเพื่อน และการปรับตัวเข้ากับสังคม ซึ่งเด็กจะเรียนรู้ทั้งโดยการเลียนแบบและการสั่งสอน ครอบครัวมีบทบาทสำคัญมากในการเลือกใช้วิธีการในการ อบรมสั่งสอน และนำและปฏิบัติต่อเด็ก เพื่อที่จะส่งเสริมและสนองความต้องการในด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจคุณธรรม ด้านสังคมและบุคลิกภาพ และด้านสติปัญญา ลักษณะวิธีการต่าง ๆ ที่เด็กแสดงถึงความรักที่จะนำไปสู่ความต้องการทางจิตวิทยาของครอบครัว (Whaley and Wong, 1995 : 69) ซึ่งทำให้ทั้งพ่อแม่แสดงตนเป็นผู้นำและคุ้มครองครอบครัว

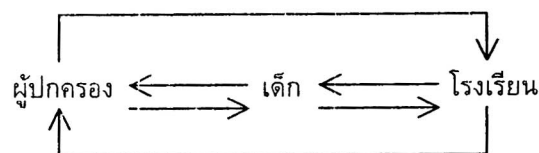
วรารณ รักรวิชัย (2533 : 15 – 16) กล่าวถึงหน้าที่ของผู้ปกครองว่า นอกจากให้การอบรมเลี้ยงดูแล้ว ยังให้ความเอาใจใส่ จัดประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่จะช่วยให้เด็กจะได้เติบโต และสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงของสังคม สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ และอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ซึ่งหน้าที่ของผู้ปกครองมีดังนี้

- 1) ให้การอบรมเลี้ยงดู และปัจจัย 4 แก่บุตร
- 2) ให้การศึกษาขั้นพื้นฐาน

- 3) ฝึกอบรมเด็กให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- 4) ถ่ายทอดวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีตลอดจนบทบาทหน้าที่ในครอบครัวให้แก่เด็ก
- 5) ช่วยแก้ไขปัญหาและอบรมสร้างวินัยอันดีให้แก่เด็ก
- 6) จัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม เพื่อช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน
- 7) เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่เด็ก
- 8) เสริมสร้างบุคลิกภาพและการสร้างสรรค์
- 9) ปลูกฝังคุณธรรมให้แก่เด็ก

หน้าที่การให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้ปกครอง เป็นหน้าที่สำคัญด้านการศึกษา ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานแรกที่สุดของมนุษย์ ที่ทำหน้าที่หล่อหลอมความเป็นมนุษย์ให้แก่ครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูจากครอบครัว และการให้การศึกษาในครอบครัวมีอิทธิพลต่อคุณภาพของคน ทั้งค่านิยม เจตคติ และพฤติกรรม และครอบครัวจะเป็นผู้นำวิถีชีวิตสมาชิกครอบครัวทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ศิลปวัฒนธรรม จริยธรรม และการศึกษา ครอบครัวจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในสังคม เป็นตัวกลางที่เชื่อมบุคคลเข้ากับสังคม ครอบครัวจะสนับสนุนให้บุคคลสนองตอบความต้องการของสังคม โดยสังคมจะทำหน้าที่กำหนดแบบแผนการกระทำระหว่างกันของบุคคลไว้ในฐานะของครอบครัวที่จะทำให้บุคคลที่ดูแลสามารถสนองตอบสังคมได้อย่างมีคุณค่า (ชัชชนะ รุ่งปัจฉิม, 2547 : 69 – 70) ผู้ปกครองจึงมีส่วนมากในการที่จะให้การศึกษาแก่บุตรอย่างไร และบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของครอบครัวคือ ให้การศึกษาแก่ลูก คุณภาพของโรงเรียนปฐมวัยจะได้ต้องมีผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกับเด็ก โรงเรียนไม่สามารถสอนโดยแยกเด็กออกจากครอบครัว เด็กควรได้เรียนรู้ร่วมกันทั้งทางโรงเรียนและผู้ปกครอง สิ่งที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง คือ คุณค่าของความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับโรงเรียนที่ก่อให้เกิดประโยชน์ดังนี้

- 1) ผู้ปกครองและโรงเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน ที่นำไปสู่การพัฒนาเด็กอย่างมีคุณภาพ ลดข้อขัดแย้งระหว่างครูและผู้ปกครอง
- 2) ผู้ปกครองและโรงเรียนมีการเรียนรู้ร่วมกับการพัฒนาเด็ก การสอนเด็ก หลักสูตร และการดำเนินการเชิงบริหารงานการศึกษาร่วมกันระหว่างครูและโรงเรียน
- 3) โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และร่วมแก้ปัญหาเด็ก

ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองเด็กและโรงเรียน

สิ่งที่ผู้ปกครองกระทำหรือแสดงออก มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของเด็กเพราะ (Radin, 1982 อ้างถึงใน Seefeldt and Babour, 1986 : 200- 201)

1. ผู้ปกครองเป็นแบบอย่างของเด็ก ที่เด็กพร้อมจะเลียนแบบไม่ว่า ผู้ปกครองจะตั้งใจหรือไม่ก็ตาม
2. ผู้ปกครองเป็นผู้บอกหรืออธิบายว่า เด็กควรทำหรือไม่ทำอะไร
3. ผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดกฎระเบียบของบ้านให้ถือปฏิบัติ
4. ผู้ปกครองใช้ระบบการให้รางวัลและการลงโทษ โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลว่าทำไม
5. ผู้ปกครองเป็นผู้ใช้เทคนิคในการกำหนดการกระทำของเด็กด้วย การพูดกระแทกหรือใช้เหตุผลชักจูง
6. ผู้ปกครองใช้สิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด ในการสร้างอิทธิพลกับเด็ก ไม่ว่าจะเป็นของเล่น เสื้อผ้า อุปกรณ์การเรียนรู้ที่จะทำให้เด็กพัฒนาไปอย่างที่ดี

เจตคติของผู้ปกครองต่อเด็ก

เจตคติของผู้ปกครองมีผลต่อพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็ก การเป็นตัวแบบ และรวมไปถึงความคิดเห็นที่มีต่อการเรียนการสอน โดยเฉพาะในสถานศึกษาปฐมวัย คำว่า เจตคติ แปลเป็นคำเดียวกับ Attitude มีรากศัพท์มาจากภาษาละตินว่า Aptus ซึ่งหมายถึง ไฉไลเอียง คนที่มีเจตคติอย่างใดก็จะมีแนวโน้มเอียงไปทางนั้น เจตคติเป็นตอบสนองสิ่งเร้า หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นได้ทั้งทางบวกและทางลบที่มาจากความรู้หรือประสบการณ์ ถ้าเป็นทางบวก หมายถึงการตอบสนองด้วยความชอบ หรือพอใจ แต่ถ้าเป็นทางลบ จะหมายถึง การสนองตอบแบบไม่ชอบ หรือไม่พอใจ เพราะฉะนั้นเจตคติของคนจึงมีทั้งชอบและไม่ชอบที่ฝังลึกจากจิตใจ

เจตคติไม่ได้ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้สิ่งรอบตัว และไม่แสดงออกชัดเจน ต้องใช้การสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออกบ่อย ๆ ของบุคคลคนนั้น จึงจะรู้ถึงเจตคติที่เป็นความคิด ความรู้สึกที่ยังแทรกอยู่ภายในจิตใจของบุคคลคนนั้น แต่อย่างไรก็ตามเจตคติเองก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากความรู้ ความเข้าใจเช่นกัน

เจตคติมี 3 องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกันดังนี้ (Strauss and Frost, 1999 : 11)

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive Component) เป็นเจตคติที่มีทิศทาง เป็นความรู้ หรือความเชื่อต่อวัตถุนั้น เหตุการณ์หรือบุคคลว่าสิ่งนั้นดี ไม่ดี ถูก ผิด ชอบ หรือไม่ชอบ โดยมีความรู้ ความคิด ความเชื่อ เป็นฐานของเจตคติ
2. องค์ประกอบด้านความรู้สึก (Affective Component) ในการแสดงออกของเจตคติ เป็นการบอกทิศทางของเจตคติว่าเป็นไปในทางดีคือบวก และทางไม่ดีคือลบ ของเจตคติจากความคิด
3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavior Component) เป็นความพร้อมแสดงออกตามเจตคติที่ตนมี หรือสอดคล้องกับความรู้สึกของตน

ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกถึงความเชื่อบางอย่าง เจตคติบางอย่าง และค่านิยมของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจไม่สัมพันธ์กับการกระทำได้ (จิตตินันท์ เดชะคุปต์, 2538 : 5) ซึ่งก็จะมามีอิทธิพลทำให้คนมีความคิดเห็นไปตามแนวโน้มของกลุ่มมีสูงได้แก่

1. พ่อแม่
2. กลุ่มชน

3. สื่อมวลชน

4. ประสบการณ์ส่วนตัว

สิ่งเร้าทางสังคมมีผลต่อเจตคติของบุคคล การที่บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จนเกิดรับรู้ แล้วใช้ความคิด สติปัญญา ในการพิจารณาข้อมูลข่าวสารนั้น ปรับเป็นเจตคติ แล้วนำมาใช้ ถึงความเชื่อและไม่เชื่อ

ผู้ปกครองมีแนวโน้มที่จะได้รับสิ่งเร้าทางสังคมที่ทำให้เกิดมีเจตคติในการจัดการศึกษาให้กับลูก ซึ่ง ลัดดา กิติวิภาค (2538 : 11 -1) กล่าวว่าเกิดมาจากสาเหตุ 3 ประการ คือ

1. การเกิดเจตคติทางด้านความรู้และความคิด เกิดจากการที่บุคคลได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน จึงเกิดการประมวลข้อมูลขึ้น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้โดยสะดวก ซึ่งการประมวลข้อมูล ดังกล่าวอาจถูกหรือผิดก็ได้

2. เกิดจากความรู้สึก มีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบด้านความรู้ ความคิด เพราะบุคคล มีความรู้ ความคิดอย่างไร ก็จะมีอารมณ์ความรู้สึกไปในทางเดียวกัน

3. การเกิดเจตคติทางด้านพฤติกรรม พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมากจากพื้นฐานเจตคติของตน

องค์ประกอบทั้งความรู้ ความคิด และข้อมูลต่างมีความสัมพันธ์กันที่จะทำให้คนมีเจตคติแน่ว แน่ไปในเรื่องใด โดยเฉพาะความรู้ และความคิดส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมตามเจตคติ โดยเฉพาะสังคม จากกลุ่มเพื่อน ครอบครัว และสิ่งแวดล้อม ล้วนมีอิทธิพลยิ่งต่อเจตคติ

ความต้องการ (need) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อเจตคติของผู้ปกครอง มาสโลว์ (Maslow) กล่าวว่ามนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด ขณะที่ความต้องการสิ่งใด ได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการที่สูงขึ้นก็จะเกิดขึ้นอีกไม่มีที่สิ้นสุด ความต้องการของมนุษย์จะเรียงตามลำดับชั้น จากความต้องการด้านกายภาพไปจนถึง ความต้องการความสำเร็จที่มุ่งหวังของชีวิต ซึ่งแต่ละชั้นเรียงลำดับ ดังนี้

รูปที่ 5 ลำดับความต้องการตามทฤษฎีมาสโลว์

1. ความต้องการทางกายภาพ เป็นความต้องการเบื้องต้นเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เป็นความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย เมื่อต้องการทางกายได้รับการสนองตอบตามสมควรแล้ว มนุษย์จะต้องการสูงขึ้นคือ ต้องการความรู้สึกปลอดภัย
3. ความต้องการเป็นเจ้าของ เป็นความต้องการยอมรับในสังคม ความเป็นมิตร ความรักจากเพื่อน และความมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของ
4. ความต้องการยอมรับนับถือ คนต้องการได้รับการยกย่องให้เกียรติ เห็นความสำคัญของตนเอง รวมทั้งอยากเด่นในสังคม
5. ความต้องการเห็นตนสำเร็จ เป็นความต้องการสูงสุดของมนุษย์เป็นความอยากที่มากกว่าตนเป็นอยู่ ณ ขณะนั้น

ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการศึกษาปฐมวัย โดยผู้ปกครองอาจจะต้องการโรงเรียนใกล้บ้าน ความสะอาดสวยงามของโรงเรียน ต้องการมีส่วนร่วมเสนอแนะความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดบริการของโรงเรียน การให้โรงเรียนจัดการเรียนการสอนอย่างที่ต้องการ โดยเฉพาะความใฝ่ฝันที่จะให้ลูกเรียนอย่างที่ตนคิด ซึ่งส่วนนี้มีความสำคัญต่อการจัดหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยมาก

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ด้านผู้ปกครองกับหลักสูตรมีดังนี้

วารุณี อัครโกสิน (2531) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มุ่งจัดการศึกษาโดยเน้นวิชาการ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าผู้ปกครองตัดสินใจส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลที่เน้นวิชาการก็ด้วยเหตุผลเพื่อเตรียมเด็กเข้าโรงเรียนเอกชนมาตรฐานดีเป็นอันดับแรก ส่วนการเอาใจใส่ดูแลของครู สภาพแวดล้อมของอาคารเรียน และบริการอำนวยความสะดวกเป็นปัจจัยรองตามลำดับ

คณะอง คนเล็ก (2534) ได้ศึกษา ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียน และสภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนอนุบาล ในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลและบุคลิกของครูมีความสอดคล้องกัน

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ (2539) ได้ศึกษาพัฒนาการของการศึกษาปฐมวัยไทยในช่วง พ.ศ. 2489 – พ.ศ. 2538 พบว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยในช่วง พ.ศ. 2489 – 2519 เป็นหลักสูตรรายวิชา ต่อมา พ.ศ. 2520 เมื่อการศึกษาปฐมวัยได้ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการศึกษาชาติ หลักสูตรหลังจากนี้ จึงมีการเสริมเรื่องของการเตรียมความพร้อม จนถึงช่วงปี 2535 ได้มีการออกคู่มือเอกสารหลักสูตร โดยเน้นการจัดกิจกรรม และบูรณาการ ตามหน่วยการสอนที่วางไว้ ส่วนการศึกษาสำหรับศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัด พ.ศ. 2537 เป็นหลักสูตรที่ใช้แนวทางธรรมชาติบำบัดในการกำหนดการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก

วัชร วัฒนคิด (2539) ได้ศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2411 – พ.ศ. 2538 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยได้รับอิทธิพลมาจากปัจจัยด้านสังคม ซึ่งมีส่วนทำให้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต้องเน้นการอ่าน เขียน และเรียนเลขเป็นหลัก แม้กระทรวงศึกษาธิการจะปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เป็นหลักสูตรเตรียมความพร้อมแล้วก็ตาม ยังพบว่ากระแสการเรียนอ่าน เขียนยังรุนแรง

พิมพา ตามี (2540) ได้ศึกษาตามความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมโรงเรียน ประถมศึกษาของโรงเรียนนอมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ผู้ปกครองมีความต้องการติดต่อกับโรงเรียน โดยให้ครูไปเยี่ยมบ้านและติดต่อกับครูโดยตรง เพื่อหารือกันเกี่ยวกับการเรียนของเด็กและต้องการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ต้องการได้รับการบริการจากโรงเรียน เช่น การพัฒนาชุมชน กิจกรรมสร้างความสามัคคี การศึกษาผู้ใหญ่ การฝึกอบรมเกี่ยวกับวิชาชีพ และบริการข่าวสารความรู้อื่น ๆ

วัชรภรณ์ พยัคฆ์เมธี (2546 : 73) ได้ศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะ ที่พึงประสงค์ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัยในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าผู้ปกครองมีความ ต้องการอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับดังนี้ ด้านครูและพี่เลี้ยงเด็กด้านอาหารและสุขภาพ ด้านความปลอดภัย ด้านการส่งเสริมภูมิปัญญา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และด้านบริการอื่น ๆ

พิชญาดา คำแก้ว (2549) ได้ศึกษาระดับความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียน คณิตศาสตร์ของเด็กปฐมวัย จากโรงเรียนในจังหวัดภาคตะวันออก คือ ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และ ฉะเชิงเทรา พบว่า ผู้ปกครองต้องการให้เด็กปฐมวัยเรียนอ่าน และนับมาก และต้องการให้ลูกเก่งเลข คณิตศาสตร์ตั้งแต่ปฐมวัย

เวน (Wane, 1984) ได้ศึกษาแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนอนุบาลรัฐในเมืองเลคแลนด์ นิวยอร์ก ระหว่างปี ค.ศ. 1963 – 1983 พบว่าหลักสูตรการศึกษาอนุบาลเน้นวิชาการ และผู้ปกครองเป็น ปัจจัยกดดันที่มีผลโดยตรงต่อการปรับปรุงหลักสูตรอนุบาลศึกษา

ซาง (Chang, 1988) ได้ศึกษาภาวะการณ์เปลี่ยนแปลงของประเทศจีนที่มีผลต่อการจัดการ ศึกษาอนุบาล และการผลิตครูปฐมวัย จากการศึกษาพบว่า การศึกษาอนุบาลเป็นการศึกษาที่สำคัญต่อการ พัฒนาพลเมืองจึงให้เน้นเรื่องของการพัฒนาฝึกหัดครูอนุบาล

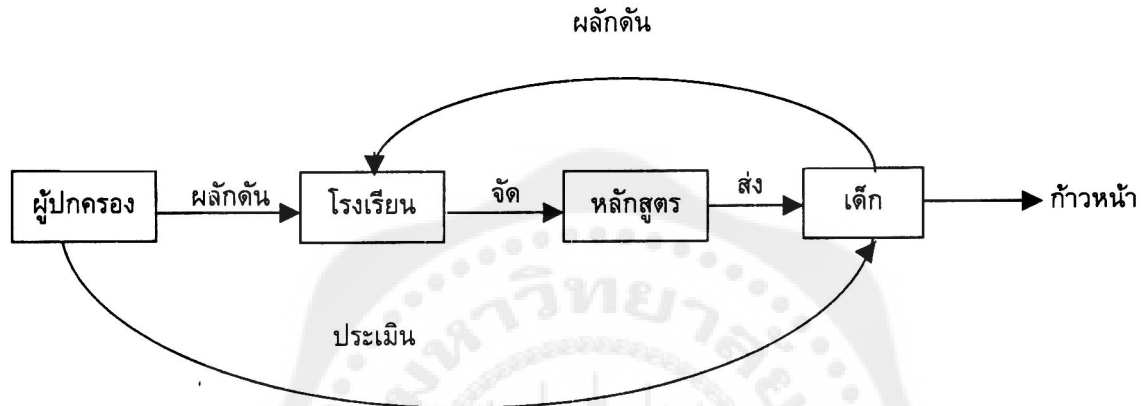
ยูทและทราน (Youth and Tran, 1999) ได้ทำการศึกษาเจตคติของผู้ปกครองชาวเวียดนาม ในเมืองซานดือโกต่อการเรียนรู้ 2 ภาษา พบว่า ผู้ปกครองชาวเวียดนามเห็นชอบกับการเรียน 2 ภาษา เพราะจะทำให้เด็กเรียนได้ดีขึ้น แต่เน้นให้เด็กเรียนภาษาแม่ให้ชัดเจนก่อน แล้วผลของการเรียนภาษาอังกฤษจะง่ายขึ้น อีกทั้งยังเป็นการรักษาวรรณกรรมชาวเวียดนามด้วย

ฉิวยุน (Qiuyun, 2003) ศึกษาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้ปกครองกับผลการ เรียนครั้งแรกของเด็กปฐมวัย โดยศึกษาบทบาทของผู้ปกครองในการเรียนรู้จากกิจกรรมที่บ้าน แหล่งข้อมูล จากทางบ้าน การเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมพิเศษ และข้อมูลที่ได้จากการเข้าชุมชน กับผลการเรียนครั้งแรก ของเด็กปฐมวัยในด้านการอ่าน การเรียนเลขคณิต และทักษะความรู้ทั่วไป พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทอย่าง มากต่อความสำเร็จของเด็กปฐมวัยในด้านความรู้ทั่วไปมากกว่าในด้านการอ่าน และวิชาเลขคณิต ข้อมูลที่ได้ จากที่บ้านเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการทำนายเรื่องการประสบความสำเร็จทางด้านการเรียนของเด็กมากที่สุด

ตอนที่ 6 แนวคิดการวิจัย

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า หลักสูตร หมายถึง กลุ่มประสบการณ์ที่จัดเตรียมให้ กับเด็ก เป็นแผนการเรียนรู้ที่ประกอบด้วยจุดประสงค์ สารวิชา วิธีการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งสำหรับเด็กปฐมวัยแล้ว หมายถึง แผนการศึกษาที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กแบบองค์รวม การ พัฒนาการเรียนรู้ตนเองและวัฒนธรรมของเด็กรวมทั้งการสร้างเสริมภาวะสร้างสรรค์ให้กับเด็ก (Jackman, 2001 : 24) สังคมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาหลักสูตร และบางครั้งเป็นตัวชี้นำหลักสูตร โดยเฉพาะ

การศึกษาปฐมวัย พบว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยกีดตันต่อการพัฒนาหลักสูตร เช่น ผลการวิจัยของวัชรีย์ ร่วมคิด (2539) หรือของเวน (Wane, 1984) เป็นตัวอย่าง เมื่อการศึกษานูบาลเป็นการศึกษาต้องเกี่ยวเนื่องกับสังคมในแง่การบริการช่วยเหลือดูแลแก่ผู้ปกครอง ในขณะที่ผู้ปกครองเองก็มีบทบาทในการที่จะเลี้ยงลูกไปสู่เป้าหมายสูงสุด ซึ่งก็เป็นความต้องการ โดยธรรมชาติที่ผู้ปกครองเองจะเป็นผู้ผลักดันโรงเรียนให้จัดหลักสูตรที่สามารถทำให้เด็กเป็นอย่างมีคุณภาพดังที่ต้องการดังไดอะแกรม รูปที่ 7

รูปที่ 7 ทิศทางการผลักดันจากผู้ปกครองสู่การจัดหลักสูตร

จากความต้องการของผู้ปกครองนี้ ยังไม่มีผู้ใดศึกษาว่าหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แบบใดที่ผู้ปกครองต้องการ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิจัยว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยใดที่ผู้ปกครองต้องการ เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ นักพัฒนาหลักสูตร สถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้นำไปใช้เป็นแนวทางของการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่มีคุณค่าต่อไป ความคิดเห็นของผู้ปกครองจะบอกให้ทราบถึงสาระหลักสูตรที่สำคัญคือ

- สิ่งที่ต้องเรียนรู้
- สิ่งที่ต้องเรียนรู้ และ
- สิ่งที่น่าเรียนรู้

จากสภาพสังคม และการดำเนินการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่วางจุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไว้ 12 ประการ 4 สาระ และ 6 กิจกรรม อาจจะสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครอง ซึ่งการวิจัยนี้จะเน้นการมองด้วยสายตาของผู้ปกครองเป็นสำคัญ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีขั้นตอนดำเนินการวิจัยดังนี้

1. การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ปกครองที่มีเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 3 – 6 ปี อยู่ในความรับผิดชอบโดยเด็กปฐมวัยอาจเข้า หรือไม่เข้าสถานศึกษาปฐมวัยก็ได้

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยผู้ปกครองที่มีเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 6 ปีอยู่ในความรับผิดชอบที่อาจเรียนอยู่ในโรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือไม่ได้ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย รวมทั้งผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน 2 ภาษา และนานาชาติ โดยเป็นผู้ปกครองที่เต็มใจให้สัมภาษณ์ จำนวน 220 คน เป็นตัวอย่างที่เกิดจากการสุ่มโดยบังเอิญ (accidental sampling) โดยจำแนกเป็นกลุ่ม ๆ ละ 10 คน ดังนี้

ผู้ปกครองกลุ่มกรุงเทพมหานคร จำนวน 60 คน มาจากที่ต่าง ๆ ดังนี้ แห่งละ 10 คน

- 1) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนเอกชน
- 2) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนรัฐบาล
- 3) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนสอนสองภาษา
- 4) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนนานาชาติ
- 5) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 6) ผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือโรงเรียนอนุบาล

ผู้ปกครองกลุ่มภูมิภาค 4 ภูมิภาค คือ ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออก เชียงเหนือ ประกอบด้วยผู้ปกครอง 160 คน แต่ละภาคมี 40 คน แห่งละ 10 คน ดังนี้

- 1) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนเอกชน
- 2) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเรียนในโรงเรียนรัฐบาล
- 3) ผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย
- 4) ผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยหรือโรงเรียนอนุบาล

จากการดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม 2550 เป็นเวลา 3 เดือนเต็ม มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มที่ให้สัมภาษณ์ รวมทั้งสิ้น 210 คน หรือร้อยละ 96.67 จำแนกตามตาราง 1

ตาราง 2 จำนวนผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างผู้ปกครอง	จำนวน เป้าหมาย	กรุงเทพ มหานคร	ภาค กลาง	ภาค เหนือ	ภาค ใต้	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	รวม จำนวน จริง
1. โรงเรียนเอกชน	50	10	10	10	10	10	50
2. โรงเรียนรัฐบาล	50	10	10	10	10	10	50
3. สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย	50	10	10	10	10	10	50
4. ไม่ส่งเข้าสถานศึกษา	50	6	10	10	5	10	41
5. โรงเรียนสองภาษา	10	10	-	-	-	-	10
6. โรงเรียนนานาชาติ	10	9	-	-	-	-	9
รวม	220	55	40	40	35	40	210

การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยจึงเป็นแบบสัมภาษณ์ และแบบวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ใช้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ปกครองโรงเรียนเอกชน โรงเรียนรัฐบาล สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย โรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ

2. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย

3. แบบวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการสรุปคำสัมภาษณ์จากผู้ปกครอง

4. แบบบันทึกการลงความเห็นจากกลุ่ม (focus groups)

การสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ผู้วิจัยดำเนินการสร้างดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย และการพัฒนาหลักสูตร เพื่อสร้างกรอบคำถามตามองค์ประกอบหลักสูตร

2. พัฒนาโครงสร้างข้อสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมกรอบการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยตามองค์ประกอบหลักสูตร จำนวนทั้งหมด 12 ข้อตามประเด็น จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล หลักสูตรเสริม และการมีส่วนร่วมสำหรับผู้ปกครอง

3. นำแบบสัมภาษณ์ไปให้ผู้ปกครอง จำนวน 26 คน อ่านข้อคำถามเพื่อศึกษาความเข้าใจ คำถามปรากฏว่า มีคำถามที่ตอบไม่ได้เลย 3 ข้อ คือ

ข้อ 3 ตอนที่ 1 โรงเรียนที่ดีควรมีแนวดำเนินโรงเรียนอย่างไร

ข้อ 1 ตอนที่ 3 ตารางเวลาเรียนควรเป็นอย่างไร

ข้อ 4 ตอนที่ 3 ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนแบบไหน

4. นำแบบสัมภาษณ์มาปรับข้อคำถามโดยใช้ฐานแนวคิดของเวลเลย์และวอง ซึ่งเวลเลย์และวอง (Whaley and Wong, 1991 : 188) ได้เสนอแนะว่าการใช้คำถามปลายเปิดสัมภาษณ์ผู้ปกครองอาจได้ข้อมูลกว้างมาก เพื่อให้ได้ข้อมูลมีประสิทธิภาพตรงประเด็น คำถามสัมภาษณ์ต้องมีประโยคแนะนำประกอบ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามกรอบที่ต้องการ ส่วนข้อมูลเพิ่มเติมให้เป็นคำถามเสริม

จากแนวคิดนี้ทำให้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง ประกอบด้วยข้อคำถามและแนวคำตอบทั้งหมด 12 ข้อ และมีข้อความคิดเห็นเสนอแนะเป็นข้อที่ 13 (ภาคผนวก)

5. นำแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างให้ผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นครูปฐมวัย 3 คน และผู้ปกครอง 2 คน ทดลองอ่านและทำความเข้าใจตรงกัน ซึ่งมีการแก้ไขและให้กรอบคำตอบทุกข้อคำถาม เหตุผลเพราะผู้ปกครองทุกคนไม่สามารถเข้าใจรูปแบบการเรียนการสอน และแนวคิดทางการศึกษาปฐมวัย ต้องมีแนวข้อมูลชี้แจงให้ตรงประเด็น สำหรับแบบสอบถามผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเข้าเรียน ให้จำแนกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คำถามปลายเปิดถึงเหตุที่ไม่ส่งลูกเข้าเรียน และส่วนที่ 2 คำถามเชิงโครงสร้างตามแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง

6. ปรับปรุงข้อคำถามสัมภาษณ์แล้วนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัย แบบสัมภาษณ์นี้เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ใช้สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัย กำหนดประเด็นคำถามสัมภาษณ์เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนแรกเป็นคำถามปลายเปิด ตอบอิสระว่าทำไมไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย กับส่วนที่ 2 เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างที่ได้จากเครื่องมือชุดที่ 1

ขั้นตอนการสร้าง จัดทำพร้อมกับเครื่องมือฉบับที่ 1

การสร้างแบบวิเคราะห์ข้อมูล เป็นเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์คำตอบที่ได้จากการสัมภาษณ์ ดำเนินการสร้างดังนี้

1. ประเด็นเกี่ยวข้องกับหลักสูตรที่ศึกษา ประกอบด้วย

- จุดประสงค์
- สาระการเรียนรู้
- การเรียนการสอน
- การประเมินผล
- หลักสูตรเสริม
- การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

2. กำหนดคำอธิบายประเด็นหลักสูตร ซึ่งกำหนดตามนิยามศัพท์เฉพาะ โดยใช้คำอธิบายในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการเป็นแกนหลัก

3. จัดกลุ่มคำเป็นจำนวน 12 กลุ่มคำตอบ ประกอบด้วย

- พัฒนาการทางร่างกาย
- การควบคุมอารมณ์
- ทักษะทางสังคม
- พัฒนาปัญญา
- ธรรมชาติรอบตัว
- สิ่งต่าง ๆ รอบตัว
- การเตรียมความพร้อม
- กิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม
- กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี
- กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม
- กิจกรรมส่งเสริมดนตรี
- กิจกรรมส่งเสริมกีฬา

4. นำแบบวิเคราะห์ที่พัฒนาให้ผู้เชี่ยวชาญซึ่งครูปฐมวัยที่มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 5 ปี เป็นผู้ตรวจ ตรวจสอบความสอดคล้องและความชัดเจนโดยใช้เกณฑ์ 2 ใน 3 ในการตัดสินใจใช้คำดังนี้

- 1) ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อุบล ผลจันทร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- 2) อาจารย์ อักษรา พันธะโคตร โรงเรียนศิษย์เก่าวังหลังวัฒนา
- 3) อาจารย์ อรัญญา กุญจอมศรี โรงเรียนสนามบิน

ซึ่งพบว่าประเด็นดนตรีและกีฬาที่ต้องปรับให้มีข้อความกว้างขึ้นและชัดเจน (รายละเอียดดังแสดงในภาคผนวก)

แบบบันทึกผลความเห็นจากกลุ่ม เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้กำหนดให้มีการจัดทำสรุปความเห็นจากกลุ่มผู้ปกครอง (focus groups) ดังนั้นเพื่อให้การแสดงความคิดเห็นตรงประเด็นผู้วิจัยจึงสร้างเครื่องมือสำหรับให้ผู้ปกครองลงความเห็นประกอบด้วยองค์ประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยเบื้องต้น ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่เข้าสัมมนาลงความเห็น และข้อเสนอแนะโดยกำหนดเป็น 6 ประเด็น ดังนี้

1. จุดประสงค์หลักสูตร
2. สาระการเรียนรู้
3. การเรียนการสอน
4. การประเมินผล
5. หลักสูตรเสริม
6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้มี 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์จะเลือกผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลในช่วงเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม 2550 รวมเวลา 3 เดือน โดยมีผู้ช่วยวิจัยในการเก็บข้อมูล ดังนี้

ภาคเหนือ ผู้เก็บข้อมูลคือ นางสาวธัญญลักษณ์ ไชยวงศ์ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้เก็บข้อมูลคือ อาจารย์กวิง ผลสุข นิสิตปริญญาโทสาขาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ภาคใต้ ผู้เก็บข้อมูลคือ อาจารย์เยาวนารถ เลหาบรรจง อาจารย์โรงเรียนอนุบาลกระบี่ สำหรับภาคใต้ การเก็บข้อมูล ส่วนผู้ที่ไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัย ผู้เก็บข้อมูลเป็นผู้วิจัยเอง และผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้เก็บข้อมูล

ภาคกลาง ผู้เก็บข้อมูลคือ อาจารย์อุบล เวียงสมุทร อาจารย์จิตรา ชวนะกุล นิสิตปริญญาเอกสาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นผู้ช่วยวิจัย

กรุงเทพมหานคร ผู้เก็บข้อมูลคือ ผู้วิจัยเอง และผู้ช่วยวิจัยประกอบด้วย อาจารย์อโนชา ภิระธำรง และอาจารย์วงเดือน เดชะรินทร์

2. วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่และคำร้อยละโดยจำแนกคำตอบตามกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกเฉพาะคำตอบที่กลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นตรงกัน ร้อยละ 50 ขึ้นไป เป็นคำตอบเสนอในตารางบทที่ 4

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมลงความเห็นจากกลุ่ม ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลขั้นที่ 1 มาจัดระบบเพื่อจัดประชุมลงความเห็นจากกลุ่ม โดยใช้แบบลงความเห็นจากกลุ่มเป็นแนวทางดำเนินการ ซึ่งในการวิจัยนี้ใช้ตัวแทนผู้ปกครอง จำนวน 12 คน จำแนกได้ดังนี้

- ผู้ปกครองที่ยังไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัย 2 คน
- ผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลเอกชน 3 คน
- ผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลรัฐบาล 3 คน
- ผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 คน
- ผู้ปกครองที่ส่งลูกเรียน 2 ภาษา 1 คน
- ผู้ปกครองที่ส่งลูกเรียนนานาชาติ 1 คน

ในการกำหนดจำนวนผู้ปกครองเป็น 12 คนนี้ ตามแนวคิดของจอห์นสันและคริสเตนเซน (Johnson and Christensen) ให้กำหนดกลุ่มได้ 6 – 12 คน โดยมีจุดประสงค์เพื่อแปลผลที่ได้รับครั้งแรกเชิงปริมาณ (Johnson and Christensen, 2004 : 185) ในการวิจัยดำเนินการดังนี้

1. จัดทำโครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในฝัน ในวันอาทิตย์ที่ 26 สิงหาคม 2550 ณ ห้องประชุมสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยผู้ปกครองที่พร้อมเป็นกลุ่มตัวอย่างจะได้เอกสารแบบบันทึกลงความเห็นที่สามารถใส่ความเห็นอิสระเพิ่มเติมได้ วิธีการมุ่งใจคือการแลกความเห็นสมบูรณ์กับพ็อกเก็ตบุค 1 เล่ม

2. ดำเนินการประชุมโดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง 30 นาที

3. ผู้วิจัยใช้คำถามปลายเปิดพร้อมให้ข้อมูลจากผลการวิจัยแนวคิดพร้อมหลักการทางทฤษฎีและความน่าจะเป็นทั้งด้านผู้ปกครองและด้านการศึกษาปฐมวัย เพื่อเป็นพื้นฐานการกระตุ้นผู้ปกครองด้านการศึกษาปฐมวัย สำหรับเป็นพื้นฐานความคิดเข้าสู่การอภิปราย

4. เปิดอภิปรายด้วยการให้ผู้ปกครองใช้ข้อความและความคิดเห็น ตามลำดับของแบบบันทึกลงความเห็นจากกลุ่ม ตั้งแต่ข้อที่ 1 – 6

5. ให้ผู้ปกครองตัดสินใจลงความเห็นอิสระในแบบบันทึกความเห็นเพื่อยืนยันความคิด

6. รวบรวมข้อมูลที่บันทึกโดยใช้วิธีจัดเรียงความเห็น (Long table) ตามแบบของครูเกอร์และเคซี (Krueger and Casey, 2000)

7. ประมวลความคิดเห็นเพื่ออธิบายคำตอบจากผลการวิจัยเชิงปริมาณของแต่ละประเด็นลงตารางวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 สรุปผลวิจัย และรายงานผล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่

1.1 ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สูตร (Ferguson. 1971 : 49)

$$\text{ร้อยละ} = \frac{\text{จำนวนผู้ตอบ} \times 100}{\text{ประชากรทั้งหมด}}$$

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	หมายถึง จำนวนผู้ปกครองของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง
กทม	หมายถึง กรุงเทพมหานคร
กลาง	หมายถึง ภาคกลาง
ใต้	หมายถึง ภาคใต้
เหนือ	หมายถึง ภาคเหนือ
ตน	หมายถึง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบในรูปแบบตารางประกอบคำอธิบาย โดยข้อมูลที่นำเสนอเป็นความเห็นของผู้ปกครอง ร้อยละ 50 ขึ้นไปของแต่ละกลุ่มตัวอย่าง และตามด้วยผลการลงความคิดเห็นจากกลุ่ม โดยจำแนกการนำเสนอเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 จุดประสงค์หลักสูตร
- ตอนที่ 2 สารการเรียนรู้
- ตอนที่ 3 การจัดการเรียนการสอน
- ตอนที่ 4 การประเมินผล
- ตอนที่ 5 หลักสูตรเสริม
- ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

- ตอนที่ 1 จุดประสงค์ของหลักสูตร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลดังตาราง 3 จำแนกความคิดเห็นตามกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 3.1 – 3.4

ตาราง 3 จุดประสงค์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม

ความคิดเห็น	รวม		กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	2 ภาษา	นานาชาติ
	จำนวน	ร้อยละ							
1. สามารถคิดแก้ปัญหาได้	89	48.63	24	5	22	22	16	-	-
2. อ่านออกเขียนได้	40	21.86	9	9	9	5	8	-	-
3. มีทักษะทางสังคม	24	13.12	-	5	14	-	-	5	-
4. ควบคุมอารมณ์ได้	13	7.10	-	13	-	-	-	-	-
5. พัฒนาการด้านร่างกาย	6	28	-	-	-	-	6	-	-
6. คิดเป็น	6	28	-	-	-	-	-	6	-
7. คิดสร้างสรรค์	5	2.73	-	-	-	-	-	-	5
รวม	183	100	33	32	45	27	30	11	5

จากตาราง 3 พบว่าในสายตาของผู้ปกครองจากทุกกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้น ผู้ปกครองจากโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ เห็นว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรอันดับแรก คือ การคิดแก้ปัญหา ร้อยละ 48.63 รองลงมาเป็น การอ่านออกเขียนได้ และการมีทักษะทางสังคม แต่โรงเรียนนานาชาติต้องการให้พัฒนาเรื่องการคิดสร้างสรรค์ โรงเรียน 2 ภาษา ต้องการให้คิดเป็น และการมีทักษะทางสังคม

จากการประชุมลงความเห็นจากกลุ่มเกี่ยวกับจุดประสงค์หลักสูตรพบว่า กลุ่มผู้ปกครองมีความเห็นดังนี้

1. จุดประสงค์หลักสูตรต้องเน้นให้เด็กสามารถคิดแก้ปัญหาได้ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 1.1 เด็กสามารถฝึกคิดและเรียนรู้ได้จากการแก้ปัญหา
 - 1.2 การแก้ปัญหาเป็นพื้นฐานของการใช้เหตุผล
 - 1.3 การรู้จักแก้ปัญหาเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อยุบรวมกับผู้อื่น
 - 1.4 สังคมภายนอกเด็กต้องแก้ปัญหาเป็นและช่วยตัวเองได้
 - 1.5 การฝึกแก้ปัญหาจะช่วยให้เด็กคิดเป็น
 - 1.6 เด็กสามารถแก้ปัญหาง่าย ๆ ได้แล้ว
2. จุดประสงค์หลักสูตรต้องเน้นให้เด็กอ่านออกเขียนได้ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 2.1 โดยพัฒนาการของเด็ก 3 – 6 ขวบ สามารถอ่าน เขียน ตามวัยได้แล้ว ครูควรฝึกให้เด็กอ่าน เขียน ตามพัฒนาการของเด็ก
 - 2.2 เด็กบางคนมีความสามารถสูงควรต้องสนับสนุน
 - 2.3 โรงเรียนที่มีชื่อเสียงมักสอบแข่งขันด้วยการอ่าน เขียน
 - 2.4 การเขียนเป็นการพัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก
 - 2.5 เด็กควรมีโอกาสเรียนรู้หนังสือเพื่อสร้างความคุ้นเคย
 - 2.6 เด็กได้ฟัง ได้เห็น ได้พูด กับเพื่อนก็อ่านได้
 - 2.7 เป็นการเตรียมเด็กเพื่อขึ้นชั้น ป.1

3. จุดประสงค์หลักสุดควรทำให้เด็กมีทักษะทางสังคม ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 3.1 ทักษะทางสังคมเป็นพื้นฐานของการพัฒนาตนเองที่ต้องพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก
 - 3.2 มนุษย์เป็นสัตว์สังคมต้องเรียนรู้ตั้งแต่วัยทารก
 - 3.3 การเรียนรู้สังคมเป็นธรรมชาติที่ต้องเรียนรู้ไม่ว่าสังคมใหญ่หรือสังคมเล็ก
 - 3.4 เด็กต้องเรียนรู้เพื่อปรับตัวให้เข้ากับสังคม
 - 3.5 เด็กต้องเรียนรู้สังคมตั้งแต่ในบ้านตัวเอง และการเข้ากับเพื่อน
 - 3.6 เด็กต้องเรียนรู้ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้
 - 3.7 เด็กต้องมีทักษะการปรับตัวและการเป็นเพื่อน การเข้าสังคม

ตาราง 3.1 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านจุดประสงค์หลักสูตร

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. การคิดแก้ปัญหา	7	5	7	7	-	26
2. อ่านคัดเขียนได้	-	5	5	-	8	18
รวม	7	5	7	7	8	34

จากตาราง 3.1 พบว่าในสายตาผู้ปกครองเกือบทุกภาค ยกเว้นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เห็นว่า จุดประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยคือ การคิดแก้ปัญหา ส่วนการอ่าน คัด เขียน มีกลุ่มตัวอย่าง ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือเห็นตรงกัน เป็นอันดับรองลงมา

ตาราง 3.2 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชน
ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. การคิดแก้ปัญหา	11	-	15	7	16	49
2. อ่านออกเขียนได้	9	-	-	5	-	14
3. การควบคุมอารมณ์	-	13	-	-	-	13
4. การพัฒนาทักษะทางสังคม	-	-	10	-	-	10
รวม	20	13	25	12	16	81

จากตาราง 3.2 จะพบว่าในสายตาผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลเกือบทุกกลุ่มตัวอย่าง ยกเว้นภาคกลาง เห็นว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรควรเน้นการแก้ปัญหา รองลงมาเป็นการอ่านออกเขียนได้ และการควบคุมอารมณ์ตามลำดับ

ตาราง 3.3 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. การคิดแก้ปัญหา	6	-	-	8	-	14
2. อ่านออกเขียนได้	-	4	4	-	-	8
3. การพัฒนาทักษะทางสังคม	-	5	4	-	-	9
4. พัฒนาการด้านร่างกาย	-	-	-	-	6	6
รวม	6	9	8	17	6	46

จากตาราง 3.3 จะเห็นว่ากลุ่มผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยมีความเห็นว่า หลักสูตร การศึกษาปฐมวัยควรเน้นการแก้ปัญหาเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นอ่านออกเขียนได้ และการพัฒนาทักษะทางสังคม ตามลำดับ แต่พบว่ากลุ่มตัวอย่างภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ความสำคัญกับพัฒนาการทางร่างกาย สำหรับการพัฒนาทักษะทางสังคมเน้นการช่วยเหลือตนเอง และมีความเป็นกันเองกับผู้อื่น

ตาราง 3.4 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ ด้านจุดประสงค์ของหลักสูตร

ความคิดเห็น	2 ภาษา	นานาชาติ	รวม
1. คิดเป็น	6	-	6
2. มีทักษะการเข้าสังคม	5	-	5
3. มีความคิดสร้างสรรค์	-	5	5
รวม	11	5	16

จากตาราง 3.4 จะเห็นว่าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติมีความเห็นแตกต่างกัน โดยโรงเรียน 2 ภาษา เน้นการคิดเป็นและทักษะการเข้าสังคม ขณะที่โรงเรียนนานาชาติเน้นการคิดสร้างสรรค์ เพียงอย่างเดียว

ตอนที่ 2 สารการเรียนรู้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองจากกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังตารางที่ 4 จำแนกตามกลุ่มดังตารางที่ 3.1 – 3.4

ตาราง 4 สารการเรียนรู้การศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม

ความคิดเห็น	รวม		กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	2 ภาษา	นานาชาติ
	จำนวน	ร้อยละ							
1. ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก	55	29.57	-	10	10	19	-	10	6
2. ทักษะทางสังคม	55	29.57	11	10	4	20	-	5	5
3. ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	48	25.82	-	-	17	7	24	-	-
4. การพัฒนาภาษาแม่	16	8.60	6	-	-	-	10	-	-
5. ภาษาอังกฤษและภาษาจีน	6	3.23	6	-	-	-	-	-	-
6. ส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้าน	6	3.23	-	-	-	6	-	-	-
รวม	186	100	23	20	31	52	34	15	11

จากตาราง 4 ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าสารการเรียนรู้ปฐมวัย ควรเน้นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก และทักษะทางสังคมเท่ากัน ร้อยละ 29.57 รองลงมาเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ร้อยละ 25.82

จากการประชุมลงความเห็นจากกลุ่มเกี่ยวกับสาระหลักสูตรพบว่า กลุ่มผู้ปกครองมีความเห็นดังนี้

1. สารการเรียนรู้ควรเน้นเรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ด้วยเหตุผลว่า
 - 1.1 เด็กต้องรู้จักสิ่งใกล้ตัวโดยเฉพาะธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ รอบตัว
 - 1.2 สิ่งแวดล้อมพัฒนาเด็กให้เรียนรู้ได้ดี
 - 1.3 การรู้จักสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้เด็กถ้อยไปสร้างการเรียนรู้รอบตัว
 - 1.4 ฝึกการสังเกตธรรมชาติและสิ่งต่าง ๆ ทำให้เด็กสัมผัสเรียนรู้ที่ดี
 - 1.5 สิ่งแวดล้อมเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเกิดความอยากรู้ สนใจที่จะต่อยอดความรู้อื่น ๆ ต่อไป
2. สารการเรียนรู้ควรเน้นทักษะทางสังคม ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 2.1 ทักษะทางสังคมเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต
 - 2.2 เด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวและสภาพสังคมตามจริง
 - 2.3 เด็กต้องเรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น
 - 2.4 เด็กต้องเรียนรู้การคอย การแบ่งปันที่เป็นทักษะสังคมเบื้องต้น
 - 2.5 เด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวที่เหมาะสมเพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

3. สาระหลักสูตรควรเน้นภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ด้วยเหตุผลว่า
 - 3.1 เป็นความจำเป็นของสังคมใหม่
 - 3.2 เป็นการเตรียมเด็กไว้เพื่ออนาคต
 - 3.3 เป็นการสร้างความคุ้นเคยทางภาษา
 - 3.4 เป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับเด็กในการเรียนต่อไปในระดับสูง
 - 3.5 ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องใกล้ตัว
 - 3.6 ภาษาแม่ยังจำเป็นมากเด็กต้องได้รับการวางพื้นฐานที่มั่นคงก่อนเรียนภาษาอังกฤษ

ตาราง 4.1 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านสาระการเรียนรู้

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. การพัฒนาภาษาแม่	6	-	-	-	10	16
2. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว	-	-	10	-	-	10
3. ทักษะทางสังคม	-	6	-	-	-	6
4. ส่งเสริมพัฒนาการ 4 ด้าน	-	-	-	6	-	6
รวม	6	6	10	6	10	38

จากตาราง 4.1 พบว่าในสายตาผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเห็นว่าสาระการเรียนรู้ควรเป็นการพัฒนาภาษาแม่เป็นอันดับแรก รองลงมาจึงเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว

ตาราง 4.2 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านสาระการเรียนรู้ (N แต่ละกลุ่มตัวอย่าง = 20)

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	-	-	17	-	14	31
2. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว	-	10	-	19	-	29
3. ทักษะทางสังคม	11	-	-	12	-	22
รวม	11	10	17	31	14	82

จากตาราง 4.2 ผู้ปกครองมีความเห็นว่าสาระการเรียนรู้ควรเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว และทักษะทางสังคมตามลำดับ

ตาราง 4.3 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย ด้านสาระการเรียนรู้

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. ภาษาไทย – อังกฤษ	-	-	-	7	10	17
2. ทักษะทางสังคม	-	4	4	8	-	16
3. ภาษาอังกฤษ และภาษาจีน	6	-	-	-	-	6
รวม	6	4	4	15	10	39

จากตาราง 4.3 จะเห็นได้ว่าผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยตามสาระการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับการเรียนภาษาอังกฤษอันดับแรกลงมาเป็นทักษะทางสังคม

ตาราง 4.4 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ ด้านสาระหลักสูตร

ความคิดเห็น	2 ภาษา	นานาชาติ	รวม
1. ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	10	6	16
2. พัฒนาทักษะทางสังคม	5	5	10
รวม	15	11	26

จากตาราง 4.4 พบว่าผู้ปกครองโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติให้ความสำคัญสาระการเรียนรู้ด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นพัฒนาทักษะทางสังคม

ตอนที่ 3 การเรียนการสอน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองจากกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังตารางที่ 5 และจำแนกความคิดเห็นตามกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 5.1 – 5.4

ตาราง 5 การเรียนการสอนในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม

ความคิดเห็น	รวม		กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	2 ภาษา	นานาชาติ
	จำนวน	ร้อยละ							
การเตรียมความพร้อม	141	54.47	14	27	27	39	34	-	-
การปฏิบัติจริง	95	36.68	16	13	14	15	25	7	5
ทัศนศึกษา	15	5.79	5	10	-	-	-	-	-
เรียนปนเล่น	8	3.09	-	-	-	-	-	8	-
รวม	259	100	35	40	41	41	59	15	5

จากตาราง 5 พบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าการเรียนการสอนแบบควรเน้นการเตรียมความพร้อมมากที่สุดร้อยละ 54.47 และทุกกลุ่มผู้ปกครองเห็นควรให้จัดการเรียนการสอนแบบปฏิบัติจริง รองลงมาเป็นทัศนศึกษา

จากการประชุมลงความเห็น ผู้ปกครองมีความเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่เสนอตามตารางดังนี้

1. การเรียนการสอนควรเป็นการเตรียมความพร้อม ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 1.1 เด็กต้องการการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย
 - 1.2 เด็กต้องการฝึกการช่วยเหลือตนเอง
 - 1.3 เด็กต้องการการวางพื้นฐานการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เพื่อการเรียนในระดับสูงขึ้น
 - 1.4 เด็กต้องได้รับการเตรียมพร้อมเพื่อนอนาคต
 - 1.5 เด็กควรได้รับการพัฒนาในทุกด้านแบบองค์รวม เพื่อคุณภาพชีวิตเมื่อโตขึ้น
2. การเรียนการสอนควรมุ่งให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 2.1 เด็กได้เรียนรู้จากการใช้สัมผัสจริง เด็กจะจำได้ดี
 - 2.2 การปฏิบัติจริงเด็กเรียนรู้การแก้ปัญหาพร้อมด้วย
 - 2.3 เด็กได้เรียนรู้กระบวนการและเหตุผล
 - 2.4 การปฏิบัติจริงเป็นประสบการณ์การเรียนรู้โดยตรง
 - 2.5 เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งทำให้มีความเข้าใจได้รวดเร็วขึ้น
 - 2.6 ฝึกการสังเกตและจำแนกได้
 - 2.7 เด็กเรียนได้ดีจากสิ่งที่เป็นประสบการณ์จริง
3. การเรียนการสอนควรจัดทัศนศึกษา ด้วยความเห็นว่
 - 3.1 ทำให้เด็กสนุกสนานและเรียนรู้ได้ดี
 - 3.2 เป็นประสบการณ์ตรงที่สร้างการเรียนรู้ที่ดี

- 3.3 เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์จริงของจริง
- 3.4 เด็กได้สัมผัสเรียนรู้ของจริงที่ดีกว่าเรียนในห้องเรียน
- 3.5 เด็กได้เรียนรู้โลกภายนอกและการอยู่ร่วมกันในสังคม
- 3.6 เด็กได้ความรู้และทัศนคติดี
- 3.7 เพิ่มมุมมองจากในห้องเรียน

ตาราง 5.1 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กด้านการเรียนการสอน

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. เตรียมความพร้อม	7	9	7	9	7	39
2. การปฏิบัติจริง	-	-	-	7	-	7
รวม	7	9	7	16	7	46

จากตาราง 5.1 พบว่าผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็ก มีความเห็นว่าการเรียนการสอนแบบเตรียมความพร้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการปฏิบัติจริง

ตาราง 5.2 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชนด้านการเรียนการสอน

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. เตรียมความพร้อม	-	18	20	20	19	77
2. การปฏิบัติจริง	10	10	14	-	18	52
3. ทักษะศึกษา	-	10	-	-	-	10
รวม	10	38	34	20	37	139

จากตาราง 5.2 พบว่าผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียนอนุบาลด้านการเรียนการสอนส่วนใหญ่ เห็นว่าควรเน้นการเตรียมความพร้อม รองลงมาเป็นการปฏิบัติจริง และทักษะศึกษาตามลำดับโดยเฉพาะกลุ่มผู้ปกครองภาคกลางเห็นควรให้มีทักษะศึกษา

ตาราง 5.3 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย ด้านการเรียนการสอน

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
เตรียมความพร้อม	7	-	-	10	8	25
การปฏิบัติจริง	6	3	-	8	7	24
ทัศนศึกษา	5	-	-	-	-	5
รวม	18	3	-	18	15	54

จากตาราง 5.3 พบว่าผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย มีความเห็นว่า การเรียนการสอนควรเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นวิธีการปฏิบัติจริงต่อข้อคำถามปลายเปิดถามว่า ทำไมผู้ปกครองไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย พบว่า มีผู้ปกครอง 4 คนที่กล่าวว่า ขณะนี้สถานศึกษาปฐมวัยไม่ได้จัดการเรียนการสอน นอกจากการให้เด็ก “นอน เล่น เดิน กิน” ซึ่งไม่มีประโยชน์ต่อเด็กปฐมวัย ทำให้ผู้ปกครองจึงไม่ส่งเด็กเข้าเรียน

ตาราง 5.4 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ ด้านการเรียนการสอน

ความคิดเห็น	2 ภาษา	นานาชาติ	รวม
1. การปฏิบัติจริง	7	5	12
2. เรียนปนเล่น	8	-	8
รวม	15	5	20

จากตาราง 5.4 พบว่าผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างทั้งโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่า การจัดการเรียนการสอน ควรเป็นการปฏิบัติจริง และโรงเรียน 2 ภาษา เสนอให้เป็นการเรียนปนเล่น

ตอนที่ 4 การประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านการประเมินผลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้ผล ดังตารางที่ 6 และจำแนกความคิดเห็นตามกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 6.1 – 6.4

ตาราง 6 การประเมินผลในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทย ในสายตาผู้ปกครองตามความถี่ ความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวมและจำแนกรายกลุ่ม

ความคิดเห็น	รวม		กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	2 ภาษา	นานาชาติ
	จำนวน	ร้อยละ							
วิธีการประเมิน									
1. สังเกต	97	39.27	10	-	23	17	33	7	7
2. สะสมผลงาน	91	36.84	13	27	12	24	15	-	-
3. สอบ	33	13.36	11	3	4	-	7	8	-
4. ไม่ต้องประเมิน	26	10.53	-	-	-	26	-	-	-
รวม	247	100	34	30	39	67	55	15	7
การตัดสินผลการประเมิน									
1. ผ่าน / ไม่ผ่าน	78	67.83	12	21	10	-	28	-	7
2. คะแนน	37	32.17	10	3	18	6	-	-	-
รวม	115	100	22	24	28	6	28	-	7

จากตาราง 6 พบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าควรใช้วิธีการประเมินด้วยการสังเกตเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นเก็บผลงาน และสอบตามลำดับ ส่วนการตัดสินผลการประเมินให้พิจารณาผลผ่านและไม่ผ่าน เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นตัดสินผลการประเมินจากคะแนน

จากการประชุมลงความเห็นพบว่า ผู้ปกครองมีความเห็นว่า วิธีการประเมินควรเป็นเรื่องของการสังเกตและสะสมผลงานเท่านั้น ส่วนการตัดสินผลให้เป็นเรื่องของการ ผ่านและไม่ผ่าน ด้วยเหตุผลว่า การสอบและการตัดสินคะแนนทำให้เด็กเครียด ยึดติด เป็นปมด้อย และไม่สอดคล้องกับหลักพัฒนาการของเด็ก จึงมีมติให้ความเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

1. การประเมินควรเป็นการสังเกต และสะสมผลงาน ด้วยเหตุผลว่า
 - 1.1 รู้ถึงพัฒนาการของเด็กแต่ละคน
 - 1.2 รู้ข้อบกพร่องของลูกจะได้แก้ไขอย่างถูกต้อง
 - 1.3 การสังเกตพฤติกรรมทำให้รู้จักแก้ไขพัฒนาการเด็กได้
 - 1.4 เด็กจะรู้จักผลงานของตนเอง
 - 1.5 สอดคล้องกับการประเมินพัฒนาการเด็ก
2. การตัดสินผลการประเมินเด็กควรใช้ ผ่าน / ไม่ผ่าน ด้วยเหตุผลว่า
 - 2.1 การประเมินเด็กมุ่งดูพัฒนาการเท่านั้น
 - 2.2 การเรียนของเด็กเป็นการเตรียมความพร้อม
 - 2.3 การประเมินต้องการมุ่งส่งเสริมพัฒนาการ
 - 2.4 เด็กควรอยู่ในช่วงผ่อนคลายไม่มีแรงกดดันหรือมีเงื่อนไขใด ๆ

ตาราง 6.1 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านการประเมินผล

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
วิธีการประเมินเด็ก						
1. สังเกต	10	-	13	-	7	30
2. เก็บสะสมผลงาน	8	10	-	8	-	26
การตัดสินผลการประเมิน						
ผ่าน / ไม่ผ่าน	7	11	10	-	5	33
คะแนน	-	-	-	6	-	6
รวม	25	21	23	14	12	95

จากตาราง 6.1 จะพบว่าผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ เห็นว่าการประเมินผลเด็กควรใช้วิธีสังเกตเด็กและเก็บสะสมผลงาน ส่วนการตัดสินให้ตัดสินว่า ผ่าน หรือไม่ผ่าน

ตาราง 6.2 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านการประเมินผล

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
วิธีการประเมิน						
1. เก็บผลงาน	-	17	12	16	15	60
2. สังเกต	-	-	10	17	16	43
3. สอบ	11	-	-	-	-	11
4. ไม่ประเมิน	-	-	-	20	-	20
การตัดสินผลการประเมิน						
คะแนน	10	-	14	-	-	24
ผ่าน / ไม่ผ่าน	-	10	-	-	13	23
รวม	21	27	36	53	44	181

จากตาราง 6.2 พบว่าผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่เห็นว่าวิธีการประเมินควรเป็นการเก็บผลงานเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการสังเกต และการไม่ประเมินตามลำดับ ส่วนการตัดสินผลการประเมินเน้นคะแนน

ตาราง 6.3 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย ด้านการประเมินผล

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
วิธีการประเมิน						
1. เก็บสะสมผลงาน	5	-	-	-	-	5
2. ไม่ต้องมีการประเมิน	-	-	-	6	-	6
3. สังเกต	-	-	-	-	10	10
4. สอบ	-	3	4	-	7	14
การตัดสินผลการประเมิน						
1. ผ่าน / ไม่ผ่าน	5	-	-	-	10	15
2. คะแนน	-	3	4	-	-	7
รวม	10	6	8	6	27	57

จากตาราง 6.3 พบว่าผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยส่วนใหญ่เห็นว่า วิธีการประเมินควรเป็นการสอบเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการสังเกต

ส่วนการตัดสินผลการประเมินควรเป็นการตัดสิน ผ่าน / ไม่ผ่าน เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการตัดสินด้วยคะแนน

ตาราง 6.4 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ ด้านการประเมินผล

ความคิดเห็น	2 ภาษา	นานาชาติ	รวม
วิธีการประเมิน			
สังเกตพฤติกรรม	-	7	7
สอบ	8	-	8
การตัดสินผลการประเมิน			
ผ่าน / ไม่ผ่าน	-	7	7
รวม	8	14	22

จากตาราง 6.4 พบว่าโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ มีความคิดเห็นต่างกันในเรื่อง ประเมิน ส่วนการตัดสินผลของโรงเรียนนานาชาติให้ตัดสินผลการประเมินแบบผ่าน / ไม่ผ่าน ส่วนโรงเรียน 2 ภาษา มีความเห็นกระจายมากไม่ถึงร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างจึงไม่ปรากฏผลในตาราง

ตอนที่ 5 หลักสูตรเสริม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านหลักสูตรเสริม จากกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังตาราง 7 และจำแนกความคิดเห็นตามกลุ่มตัวอย่างดังตาราง 7.1 – 7.4

ตาราง 7 หลักสูตรเสริมสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองตามความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองในภาพรวม และจำแนกรายกลุ่ม

ความคิดเห็น	รวม		กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	2 ภาษา	นานาชาติ
	จำนวน	ร้อยละ							
ดนตรีไทย	46	26.90	5	-	10	14	17	-	-
กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี	44	25.73	5	17	-	12	5	-	5
กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม	30	17.54	8	-	-	-	16	6	-
กิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	24	14.04	-	-	19	-	5	-	-
ดนตรี	14	8.19	8	-	-	-	6	-	-
กีฬา	10	5.85	-	-	-	10	-	-	-
ภาษาอังกฤษ	3	1.75	-	3	-	-	-	-	-
รวม	171	100	26	20	29	36	49	6	5

จากตาราง 7 พบว่า ผู้ปกครองเห็นว่าหลักสูตรเสริม อันดับแรกคือดนตรีไทย รองลงมาเป็นกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี และกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมตามลำดับ

จากการประชุมลงความเห็นของกลุ่มผู้ปกครองพบว่ามีความคิดเห็นใน 3 ประเด็นแรก ดังนี้

1. หลักสูตรเสริมควรเป็นดนตรีไทย ด้วยเหตุผลว่า
 - 1.1 ดนตรีไทยสามารถสร้างเสริมสมาธิให้กับเด็ก
 - 1.2 การฟังดนตรีไทยทำให้จิตใจสงบ
 - 1.3 เป็นการสืบทอดวัฒนธรรมไทย
 - 1.4 ดนตรีไทยทำให้จิตใจเด็กอ่อนโยน
 - 1.5 การเล่นดนตรีไทยทำให้เด็กได้ใช้ตาและมือ
2. หลักสูตรเสริมควรเน้นกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี เหตุผลเป็นดังนี้
 - 2.1 ถ่ายทอดวัฒนธรรมประเพณีไทย
 - 2.2 สร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก พ่อ แม่ ครู
 - 2.3 ได้รู้วันต่าง ๆ ในสังคมไทย และรู้ว่ามีคุณค่าอย่างไร
 - 2.4 เด็กมีความรู้ มีความเข้าใจเกี่ยวกับบริบทวัฒนธรรมไทย
 - 2.5 ส่งเสริมการเรียนรู้สังคม
 - 2.6 ปลุกฝังจิตสำนึกไทยที่ดีตั้งแต่เล็ก ๆ
3. หลักสูตรเสริมควรเน้นกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ด้วยเหตุผลดังนี้
 - 3.1 ทำให้จิตใจดีขึ้น เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

- 3.2 เด็กจะได้เรียนรู้ และซึมซับความอ่อนโยน
- 3.3 จิตใจสงบ และอารมณ์เย็น เช่น กิจกรรมธรรมะ
- 3.4 เด็กเข้าใจตนเอง
- 3.5 เด็กควรได้รับการฝึกฝนให้รู้จักตัวเอง
- 3.6 เด็กได้เรียนรู้วันสำคัญทางศาสนา
- 3.7 สร้างจิตใจที่ดี

ตาราง 7.1 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านหลักสูตรเสริม (N = 20)

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี	-	6	-	7	5	18
2. กิจกรรมส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	-	-	8	-	-	8
3. กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม	8	-	-	-	-	8
4. คนตรี	-	-	-	-	6	-
รวม	8	6	8	7	11	40

จากตาราง 7.1 จะพบว่าผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเห็นว่า หลักสูตรเสริมควรเป็นกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีเป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม

ตาราง 7.2 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลทั้งภาครัฐและเอกชน ด้านหลักสูตรเสริม

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. คนตรีไทย	-	-	10	14	11	35
2. กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม	-	-	-	-	16	16
3. กิจกรรมส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	-	-	11	-	-	11
4. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี	-	11	-	-	-	11
5. กีฬา	-	-	-	10	-	10
รวม	8	11	21	24	27	91

จากตาราง 7.2 พบว่า ผู้ปกครองที่ส่งลูกเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเห็นว่า หลักสูตรเสริมควรจะเป็นคนตรีไทยอันดับแรก รองลงมาเป็นกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม และกิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณีตามลำดับ

ตาราง 7.3 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษา ด้านหลักสูตรเสริม

ความคิดเห็น	กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	รวม
1. ดนตรีไทย	5	-	-	-	6	11
2. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี	5	-	-	5	-	10
3. กิจกรรมส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	-	-	-	-	5	5
4. ภาษาอังกฤษ	-	3	-	-	-	3
รวม	10	3	-	5	11	29

จากตาราง 7.3 พบว่า ผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยพบว่า หลักสูตรเสริมควรจะเป็นดนตรีไทยอันดับแรก รองลงมาเป็นกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี

ตาราง 7.4 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ ด้านหลักสูตรเสริม

ความคิดเห็น	2 ภาษา	นานาชาติ	รวม
1. กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี	-	5	5
2. กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม	6	-	6
รวม	6	5	11

จากตาราง 7.4 พบว่าผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติ มีความคิดเห็นต่างกัน ตรงนี้โรงเรียน 2 ภาษา เน้นกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรมในขณะที่โรงเรียนนานาชาติ เน้นกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี

ตอนที่ 6 การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน จากกลุ่มตัวอย่าง ได้ผลดังตาราง 8 ข้อมูลนี้เ้าจกกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัยเท่านั้น

ตาราง 8 ความถี่ความคิดเห็นของผู้ปกครองด้านการมีส่วนร่วมด้านหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในสายตาผู้ปกครอง

ความคิดเห็น	รวม		กทม.	กลาง	ใต้	เหนือ	ตน.	2 ภาษา	นานาชาติ
	จำนวน	ร้อยละ	N=30	N=30	N=30	N=30	N=30	N=30	N=30
1. ไม่ต้องการมีส่วนร่วม	68	40.00	23	12	7	3	15	8	-
2. ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด	47	27.65	2	12	10	5	10	1	7
3. ร่วมสอนเด็กต่อที่บ้าน	41	24.12	5	3	10	18	1	1	3
4. ร่วมเป็นวิทยากร	14	8.23	-	3	3	4	4	-	-
รวม	170	100	30	30	30	30	30	10	10

จากตาราง 8 พบว่าผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ ไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมกับโรงเรียน เป็นอันดับแรก รองลงมาเป็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัด และร่วมสอนเด็กต่อเนื่องตามลำดับ

จากการลงความเห็นจากกลุ่มผู้ปกครองมีความคิดเห็นตามประเด็นวิจัย 3 ประการแรก ดังนี้

1. การไม่ต้องการเข้าร่วม มีเหตุผลดังนี้
 - 1.1 เสียเวลายุ่งยาก
 - 1.2 ครูควรเป็นผู้ดูแลเด็ก
 - 1.3 ควรเน้นเฉพาะกิจกรรมที่เป็นประโยชน์
 - 1.4 กิจกรรมที่พ่อแม่ทำเองก็ได้ไม่จำเป็นต้องไปโรงเรียน
2. การที่ผู้ปกครองต้องการไปเฉพาะการเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดบางกิจกรรมที่จำเป็นด้วยเหตุผลดังนี้
 - 2.1 เป็นโอกาสได้พูดคุยกับคุณครู
 - 2.2 จะได้ดูแลลูกใกล้ชิด
 - 2.3 ควรเข้าร่วมในบางครั้ง
 - 2.4 ถ้าครูอนุญาตควรเข้าร่วม
 - 2.5 เข้าร่วมกิจกรรมเป็นการสร้างสัมพันธ์ที่ดี
3. การร่วมสอนเด็กต่อที่บ้าน โดยเฉพาะกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต้องสานต่อที่บ้าน ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า
 - 3.1 ลูกจะได้มีความรู้สึกว่าพ่อแม่ให้ความสำคัญกับลูกตลอดเวลา
 - 3.2 เพื่อได้เรียนรู้เด็กต่อเนื่อง
 - 3.3 ได้พัฒนาลูกตัวเองมากขึ้น
 - 3.4 เป็นการเชื่อมโยงการเรียนรู้จากบ้านสู่โรงเรียน

บทที่ 5

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ที่ศึกษาข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เพื่อศึกษาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครอง

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาลักษณะหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยไทยในสายตาผู้ปกครอง ตามความคิดเห็นอิสระของผู้ปกครองเกี่ยวกับ จุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล หลักสูตรเสริม และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ที่ผู้ปกครองต้องการให้กำหนดเป็นหลักสูตรสำหรับเด็กปฐมวัยสำหรับเด็กไทย

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้ปกครองที่มีเด็กอายุ 3 – 6 ปี อยู่ในความรับผิดชอบ โดยเด็กปฐมวัยนี้อาจเข้าหรือไม่เข้าสถานศึกษาปฐมวัยก็ได้

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้ปกครองที่มีเด็กปฐมวัยอายุ 3 – 6 ปี อยู่ในความรับผิดชอบ ที่อาจเรียนอยู่ในโรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ปกครองที่ไม่ได้ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย รวมทั้งผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน 2 ภาษา และโรงเรียนนานาชาติที่พร้อมให้สัมภาษณ์จำนวนทั้งสิ้น 220 คน ซึ่งในการวิจัยนี้มีผู้ปกครองที่พร้อมให้สัมภาษณ์ จำนวน 210 คน หรือร้อยละ 96.67

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง
2. แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย
3. แบบวิเคราะห์ข้อมูล
4. แบบบันทึกการลงความเห็นจากกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัย ครั้งนี้มี 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 เก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกระหว่างเดือน พฤษภาคม – กรกฎาคม 2550

ขั้นที่ 2 ประชุมลงความเห็นจากกลุ่มผู้ปกครอง จำนวน 12 คน ในวันที่ 26 สิงหาคม 2550

ขั้นที่ 3 สรุปและรายงานผลวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การแจกแจงความถี่และเลือกความคิดเห็นที่ตรงกันตั้งแต่ร้อยละ 50 ของแต่ละกลุ่มตัวอย่างเป็นคำตอบ แล้วสรุปผลจำนวนความถี่หรือร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก เป็นคำตอบสายตาของผู้ปกครองเกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย โดยการใช้ความคิดเห็นจากกลุ่มเป็นตัวร่วมแปลผลของการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครองเป็นดังนี้

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร ต้องมุ่งให้เด็กมีความสามารถดังนี้
 - 1) คิดแก้ปัญหา
 - 2) อ่านออกเขียนได้
 - 3) มีทักษะทางสังคม
2. สาระการเรียนรู้ประกอบด้วย
 - 1) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก
 - 2) พุทธิปัญญาทางสังคม
 - 3) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. การเรียนการสอน ให้เป็นดังนี้
 - 1) การเตรียมความพร้อม
 - 2) การปฏิบัติจริง
 - 3) ทักษะศึกษา
4. การประเมินผลเป็นดังนี้
 - 1) วิธีการประเมินผลให้ใช้วิธีการสังเกตและสะสมผลงาน
 - 2) การตัดสินผลการประเมิน ให้ใช้เกณฑ์ผ่าน และไม่ผ่าน
5. หลักสูตรเสริม ประกอบด้วย
 - 1) ดนตรีไทย
 - 2) กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี
 - 3) กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม
6. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองต้องการร่วมบางกิจกรรมกับโรงเรียนเท่าที่จำเป็น

อภิปรายผล

จากผลการสัมภาษณ์ได้ข้อสรุปที่เป็นผลการวิจัยครอบคลุมใน 5 ประเด็น คือ 1) จุดประสงค์ของหลักสูตร 2) สาระการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนการสอน 4) การประเมินผล 5) หลักสูตรเสริม และ 6) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ซึ่งมีประเด็นอภิปรายดังนี้

1. จุดประสงค์ของหลักสูตร ในสายตาผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มี 3 ประเด็นหลักคือ 1) เด็กต้องสามารถคิดแก้ปัญหา และ 2) อ่านออกเขียนได้ และ 3) มีทักษะทางสังคม จากผลการประชุมลงความเห็นทำให้มีประเด็นที่สามารถอภิปรายดังนี้

1.1 การคิดและแก้ปัญหา เป็นจุดประสงค์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในสายตามผู้ปกครอง ที่สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 คือ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา และทักษะทางสังคม ซึ่งในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 กำหนดไว้เป็นจุดประสงค์ข้อที่ 10 ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็ก อายุ 3 – 5 ปี

ความต้องการให้เด็กมีความสามารถคิดแก้ปัญหานี้ กลุ่มผู้ปกครองเห็นว่าเป็นความจำเป็นในสังคมปัจจุบันและผู้ปกครองเห็นว่าเด็ก 3 – 5 ปี เป็นวัยที่สามารถเรียนรู้การแก้ปัญหาได้แล้ว อีกทั้งการแก้ปัญหายังเป็นพื้นฐานการเตรียมความพร้อมและการใช้เหตุผล ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ให้ความเห็นว่า

“สภาพแวดล้อมของสังคมเปลี่ยนไป เด็กต้องรู้จักปรับตัว”

“เดี๋ยวนี้คนต้องรู้จักคิด ต้องมีความรู้ไว้คิด”

“ควรสอนให้เด็กรู้จักสะท้อนคิด และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้”

“เด็กต้องก้าวทันข้อมูลความรู้ และเอาตัวรอดได้”

ความคิดเห็นของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวคิดของฮิลเดอ์แบรนต์ (Hildebrand, 1991 : 130) ที่กล่าวว่าการศึกษาปฐมวัยเป็นการเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กเพื่อการเรียนรู้ การเรียนการสอนเด็กปฐมวัยต้องครอบคลุมทุกด้าน ตรงกับความต้องการของเด็ก เด็กมีความสุขในการเรียน การเรียนรู้นั้นต้องเป็นการวางพื้นฐานความรู้ เป็นการเตรียมเด็กเพื่ออนาคต เด็กควรได้รับการกระตุ้นให้คิดรู้จักการใช้เหตุผล รู้จักโลกและสิ่งแวดล้อมรอบตัวที่จะใช้เพื่อเป็นพื้นฐานของชีวิตในอนาคต (Hildebrand, 1991 : 130) โดยเฉพาะการแก้ปัญหา รัตน อัสชะกิจ (2537 : 11) กล่าวว่า หน้าที่มนุษย์คือ การแก้ปัญหา ผู้ที่มีความสามารถสูงในการแก้ปัญหาย่อมประสบผลสำเร็จทั้งในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และหน้าที่การงาน การแก้ปัญหามีความสำคัญต่อการอยู่รอดปลอดภัยและการดำเนินหน้าที่การงาน คุณภาพมนุษย์จึงขึ้นอยู่กับความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่และความสามารถในการแก้ปัญหาเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาติ แจ่มนุช (2545 : 73 – 74) ที่กล่าวว่าในภาวะที่สังคมโลกเปลี่ยนแปลง คนที่มีความสามารถในการคิดจะสามารถดำรงชีวิตได้ดีกว่า เพราะคนที่รู้จักคิด คิดเป็น จะสามารถแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างถูกต้องและมีความสุขมากกว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาไม่ใช่พรสวรรค์ ไม่ใช่ความเป็นอัจฉริยะที่ติดตัวมาแต่กำเนิด แต่เป็นศักยภาพที่สามารถเรียนรู้และพัฒนาได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด โดยเริ่มต้นตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงโรงเรียน อนุบาลว่าเด็กต้องพัฒนาการคิดการแก้ปัญหาย่างต่อเนื่อง และฝึกสู่ระดับที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้นได้ โดยแนวคิดดังกล่าวนี้กับภาวะสังคมปัจจุบันอาจเป็นเหตุจูงใจให้ผู้ปกครองเห็นว่าสำคัญที่สุดได้

1.2 การอ่านออกเขียนได้ การเรียนการสอนให้เด็กปฐมวัยอ่านออกเขียนได้มีความสัมพันธ์เชิงพัฒนาการตามวัยของเด็กและวิชาการ โดยหลักทฤษฎีพัฒนาการจะพบว่าเด็กอายุ 3 – 5 ปี มีพัฒนาการทางภาษาในลักษณะของการสื่อสาร การอ่าน การเขียนตามวัย ผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์ให้คำชี้แจงประกอบความคิดเห็นดังตัวอย่าง

“เด็กต้องอ่านออกเขียนได้เพราะเป็นความจำเป็นที่ต้องแข่งขันเข้าโรงเรียน”

“เด็กเก่งต้องอ่านออกเขียนได้ไม่ใช่หรือ”

“เด็กมาโรงเรียนต้องเรียนไม่ใช่มากิน เดิน เล่น วาด”

ที่สำคัญผู้ปกครองลงความเห็นเห็นว่าเด็กควรฝึกการอ่านออกเขียนได้ เพราะพัฒนาการตามวัยเด็กสามารถอ่านเขียนได้ โดยเฉพาะโรงเรียนที่มีชื่อเสียงก็เน้นการอ่านออกเขียนได้ ถ้าเด็กอ่านออก

เขียนได้จะทำให้เด็กมีโอกาสสอบเข้าโรงเรียนดี ๆ ต่อเมื่ออภิปรายคำว่า “คัด” ผู้ปกครองส่วนใหญ่ชี้แจงว่า เด็กปฐมวัยยังไม่ควรให้คัด แต่เด็กสามารถเขียนได้ ซึ่งเด็กบางคนมีความสามารถสูงที่จะทำได้ ความเห็นนี้ สอดคล้องกับผลวิจัยของ วัชรวิทย์ (2539) ที่พบว่า สังคมต้องอ่านเขียนเป็นสำคัญ ไม่ใช่คัดอย่างที่ครูหลายคนเข้าใจ

สังคมการศึกษาเป็นเรื่องของการแข่งขันเพราะโรงเรียนที่มีชื่อเสียงมักมีจำนวนจำกัด วิธีการคัดเลือกที่โรงเรียนมีชื่อนิยมใช้คือการสอบ วิธีสอบก็จะเน้นเรื่องของการอ่านออกเขียนได้ ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ในความรู้สึกรู้สีกของผู้ปกครองกับของนักการศึกษาปฐมวัยแตกต่างกันตรงที่ครูปฐมวัยเข้าใจว่าผู้ปกครองต้องการให้เด็กคัดเขียน ซึ่งตามจริงแล้วจากการสัมภาษณ์และประชุมลงความเห็นพบว่า ผู้ปกครองต้องการให้อ่านออกเขียนได้ไม่ใช่คัดเขียน ซึ่งก็คือการรู้หนังสือของเด็ก ซึ่งเด็กปฐมวัยจะเริ่มจากการฟัง การพูด การอ่าน แล้วตามด้วยการเขียน เด็กเรียนการอ่านและเขียนจากการเล่น การสร้างให้เด็กรู้หนังสือสำหรับเด็กปฐมวัย มุ่งให้คุ้นเคยกับหนังสือไม่ใช่อ่านออก เขียนได้ในทีเดียว (อารี สันตวิ, 2550 : 22) สิ่งสำคัญของการสอนอ่านเขียนผู้ปกครองให้ความเห็นว่า ครูต้องสร้างบรรยากาศการอ่านออกเขียนได้ด้วยการพูดกับเด็กโดยใช้ภาษามาตรฐาน กระตุ้นให้เด็กใช้ภาษาแม่ให้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของแจ๊คแมนที่ว่าต้องเปิดโอกาสให้เด็กพูด เด็กสนทนา ให้ใช้ภาษาบ่อย ๆ ด้วยนิทาน ร้องเพลง สังเกตเสียง แล้วตามด้วยการทดลองเขียนซึ่งก็คือ การวาดภาพห้องเรียนควรมีสุนัขภาษาที่เด็กจะเดินเข้าไปหยิบจับหนังสือได้ และเพื่อให้สมบูรณ์ต้องสื่อสารให้พ่อแม่มีส่วนร่วมด้วยนี้คือ การสอนอ่าน เขียน ที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัย (Jackman, 2001 : 66 – 68) จากการประชุมลงความเห็น ผู้ปกครองเห็นว่าโดยพัฒนาการแล้วเด็กน่าจะได้รับการสนับสนุนให้อ่านออกเขียนได้ โดยสอดคล้องกับวัยของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พิษณุดา คำแก้ว (2549) ที่พบว่าผู้ปกครองในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือต้องการให้เด็กอ่านมาก ครูต้องสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครอง พร้อมกับพัฒนาการเรียน เขียน อ่าน สำหรับเด็กปฐมวัยให้ชัดเจนขึ้น จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองที่ต้องการให้เด็กอ่านออกเขียนได้นั้น เหตุผลสำคัญคือ 1) การเรียนต่อในโรงเรียนที่ต้องสอบแข่งขัน 2) นำไปเปรียบเทียบกับคนอื่นเพราะกลัวคนอื่นเก่งกว่า 3) เจตคติที่คิดว่าเด็กเมื่อเข้าโรงเรียนต้องไปเรียนอ่าน คัด เขียน ซึ่งสำหรับเด็กปฐมวัยแล้วการเรียนเขียน สะกดคำ จะพัฒนาไปอย่างช้า ๆ ตามขั้นตอนของวุฒิภาวะ เรายังไม่สามารถสอนกฎเกณฑ์ภาษาโดยตรง ให้กับเด็ก เด็กจะพูดหรือเขียนมาจากพลังในตัวเด็กเองเป็นสำคัญ (หรรษา นิลวิเชียร และพรรณรัตน์ เ่งธรรมสาร, 2534 : 9) เด็กปฐมวัยยังต้องการพัฒนาที่ละลำดับ การเขียนของเด็กปฐมวัยเป็นการจับปากกาหรือดินสอลากไปมาบนกระดาษ แล้วสามารถบอกได้ว่ารอยขีดเขียนนั้นคืออะไร และสามารถสื่อเรื่องราวได้ (นิตยา ประพุดติกิจ, 2539 : 172) ซึ่งหมายความว่าเด็กต้องได้เรียนรู้การอ่านเขียนตามวัยของเด็ก

การสอนให้รู้หนังสือสามารถทำได้สำหรับเด็กปฐมวัย แต่ไม่ใช่การบังคับให้ คัด เขียน เหมือนเด็กประถมศึกษา ซึ่งผู้ปกครองหลายคนให้ความเห็นว่า การเรียนอ่าน คัด เขียน สำหรับเด็กต้องไม่ทำให้เด็กเรียนอย่างคร่ำเคร่ง เพราะเด็กปฐมวัยยังไม่สามารถใช้มือและตาได้คล่อง แต่เด็กเรียนรู้ภาษาได้ จากการ เล่น การเคลื่อนไหว การพูดจา การร้องรำทำเพลง การให้เด็กเขียนต้องให้เด็กมีความพร้อม มีความรู้สึกรู้สีก่อนเขียน แล้วครูช่วยเหลือส่งเสริมให้เด็กได้ลงมือเขียนทันที จึงจะทำให้การเขียนของเด็กได้ผลอย่างเต็มที่ ในประเด็นนี้ผู้ปกครองต้องการให้อ่านเขียนไม่ใช่คัดเขียน

- 1.3 การพัฒนาทักษะทางสังคม ผู้ปกครองให้ความเห็นประกอบในการสัมภาษณ์ ตัวอย่างเช่น “เด็กปัจจุบันต้องรู้จักปรับตัวเข้ากับผู้อื่น”

“อยากให้สอนลูกเป็นคนดี รู้จักรับผิดชอบ ช่วยเหลือ”

“ไม่เห็นแก่ตัว รักเพื่อนห้องเดียวกัน”

“เด็กควรรู้จักการเป็นมิตร การควบคุมอารมณ์ตน”

“ลูกควรรู้จักครอบครัว และการปฏิบัติตนกับพ่อแม่”

พัฒนาการทางสังคมเป็นความสามารถของเด็กในการแสดงพฤติกรรมต่อบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่สังคมยอมรับได้ ซึ่งพัฒนาทักษะทางสังคมนี้ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้ชัดเจน สำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ขวบว่า “รับรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว” ส่วนหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ขวบ ก็ได้กำหนดไว้เช่นกันว่า “อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม...” เป็นจุดประสงค์ในข้อที่ 4, 5 และ ที่ 8 ของหลักสูตรเหตุผลยืนยันตามข้อตกลงของกลุ่มผู้ปกครองที่สำคัญคือ เด็กเป็นสัตว์สังคมต่อได้เรียนรู้การเข้าสังคม การมีเพื่อน การอยู่ร่วมกับผู้อื่นที่ทำให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็ว การพัฒนาของครูจึงต้องใส่ใจต่อการเรียนการสอนให้เด็กเรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและการผูกมิตรกับคนอื่น เรียนรู้การให้ การช่วยเหลือ และการเป็นเพื่อนกัน มากกว่าการเรียนรู้เพื่อการปฏิบัติตามกฎของสังคม ซึ่งทั้งหมดเป็นเหตุสำคัญของการที่ผู้ปกครองให้กำหนดเป็นจุดประสงค์หลักสูตร

2. สารการเรียนรู้ จากผลการวิจัยพบว่า สารการเรียนรู้ที่ควรปรากฏในหลักสูตร 3 อันดับแรกคือ 1) ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว 2) พุทธิปัญญาทางสังคม และ 3) ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งแต่ละประเด็นอภิปรายได้ดังนี้

2.1 ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นสาระแรกในสายตาผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กล่าวถึงสาระที่ต้องเรียนรู้ด้านธรรมชาติรอบตัวว่าหมายถึงสิ่งมีชีวิต สิ่งไม่มีชีวิต รวมทั้งความเปลี่ยนแปลงของโลกที่แวดล้อมเด็กตามธรรมชาติกับสาระสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็กได้แก่ สี ขนาด รูปร่าง รูปทรง น้ำหนัก ผิวสัมผัสของสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ส่วนที่ต่างจากความคิดของผู้ปกครอง ตรงที่ผู้ปกครองให้ความเห็นว่าการเรียนธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เพราะ สิ่งแวดล้อมจะพัฒนาการเรียนรู้ของเด็ก เด็กสามารถสร้างการเรียนรู้ที่ดีได้ อีกทั้งการฝึกสังเกตธรรมชาติต่าง ๆ ทำให้เด็กสัมผัสและเรียนรู้ที่ดี เด็กสามารถถ่ายโยงความรู้ และกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สภาพจริง ซึ่งการเรียนรู้เกี่ยวกับคน สัตว์ พืช เด็กจะสนใจมาก เพราะสอดคล้องกับวัยเด็ก เอสซา (Essa, 2003 : 315) กล่าวว่า เด็กสนใจธรรมชาติรอบตัว นับแต่ร่างกายตัวเองไปจนถึงการดูแลสัตว์ และพืช ซึ่งเป็นการสร้างเด็กให้ใส่ใจต่อการเรียนรู้ สารการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองเสนอแนะได้แก่

“เด็กควรได้เรียนรู้สิ่งแวดล้อมและการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน”

“เด็กควรรู้เทคโนโลยีรอบตัวที่ใช้ในชีวิตประจำวัน”

“เด็กต้องการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบตัว เพราะได้ข้อมูลมากกว่าตำรา”

“สิ่งแวดล้อมสร้างการเรียนรู้มากกว่าการจินตนาการอย่างเดียว”

มีผู้ปกครองหลายคนเสนอแนะให้พาเด็กไปเรียนรู้รอบตัว ไปดูธรรมชาติจริง หรือให้สัมผัสจริง เด็กจะเรียนรู้ได้ดีมากกว่าอยู่ในห้อง อีกทั้งยังสร้างนิสัยที่อ่อนโยนให้กับเด็ก การมองธรรมชาติรอบตัวของผู้ปกครอง ลุ่มาถึงการเรียนรู้บูรณาการมากกว่าวิชาการอย่างเดียว

2.2 พุทธิปัญญาทางสังคม เป็นความคิดเห็นที่ผู้ปกครองเสนอเรื่องของการพัฒนาทางสังคม มากำหนดเป็นสาระหลักสูตรโดยให้เน้นศักยภาพทางสังคม ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าควรกำหนดให้ทักษะทางสังคมเป็นสาระการเรียนรู้ โดยเน้นด้านพุทธิปัญญา ซึ่งอาจเป็นไปได้ที่คนไทยให้ความสำคัญมาก

เพราะภาวะปัจจุบันเด็กมีปัญหาทักษะทางสังคมมากขึ้น พฤติกรรมคนหยาบมากขึ้น มิตรภาพมีน้อยลง จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครองให้ความเห็นเกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ทางสังคมดังนี้

“เด็กควรได้เรียนรู้เรื่องการรับผิดชอบตนเอง”

“เด็กควรรู้จักคบเพื่อน รู้จักผู้ใหญ่”

“เด็กควรรู้ว่าต้องทำอะไรบ้าง รับผิดชอบต่อสิ่งของของตัวเองมี และหน้าที่ของตน”

เช่นกันกับหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญด้านการพัฒนาสังคมโดยเน้นการช่วยเหลือตนเอง การทำงานร่วมกับผู้อื่น การรู้จักกฎกติกาและข้อตกลง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 : 54) พัฒนาการทางสังคมเป็นการสร้างสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น การดำรงตนในสังคม รวมถึงการพัฒนาอารมณ์ที่ดีด้วย (นิตยา คชภักดี, 2543 : 43 – 45) ดังนั้นสาระสังคมคงไม่เฉพาะการช่วยเหลือตนเอง แต่ต้องขยายกรอบไปถึงครอบครัวและสังคม สาระความรู้ในหลักสูตรที่ผู้ปกครองนำเสนอในการสัมภาษณ์ ได้แก่

- คุณธรรมและจริยธรรม
- มารยาทสังคม
- การแบ่งปันเอื้อเฟื้อ
- ความมีระเบียบวินัย
- การช่วยเหลือครอบครัว

ทางด้านสังคมเป็นการเปลี่ยนแปลงความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้อื่น รวมถึงการดำรงตนอยู่ในสังคม ทั้งการช่วยตนเอง และการปรับตัวในสังคม ซึ่งการศึกษาต้องพัฒนาเด็กให้เรียนรู้ เพราะจะได้เป็นพื้นฐานของการพัฒนาวิถีชีวิตในอนาคตสอดคล้องกับแนวคิดของ ฮาร์มอน แฮนด์สัน และบอยด์ กล่าวว่า การเป็นผู้ปกครองมีหน้าที่ทำนุบำรุงร่างกาย จิตใจ และสังคมของเด็กให้ดี การที่เด็กจะดีได้ผู้ปกครองต้องเข้าใจพัฒนาการเด็กและมุ่งให้เด็กปรับตัวเพื่อเตรียมเข้าสู่ภาวะสังคมที่รุนแรงได้ (Harmon, Hanson and Boyd, 1996 : 102 – 103) การมองการพัฒนาทางสังคมของผู้ปกครองจะเน้นพุทธิปัญญาทางสังคม (Social cognition) มากกว่า กระบวนการปรับตัวทางสังคม (Socialization process) ซึ่งทั้ง 2 ประการมีข้อแตกต่าง ผู้ปกครองสนใจพุทธิปัญญาทางสังคม ซึ่งหมายถึงการจัดองค์ความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับคนและสัมพันธ์ภาพ เป็นความเข้าใจปัญหาของผู้อื่น และรู้ว่าเขารู้สึกอย่างไร จะสร้างสัมพันธ์ภาพกับเขาอย่างไร ทั้งทางด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และคุณธรรม ซึ่งครูจะต้องสอนด้วยการเป็นตัวอย่าง และให้แรงเสริมเพื่อพัฒนา (Essa, 2003 : 356 – 357) พุทธิปัญญาทางสังคมเป็นการเรียนรู้สังคมด้วยปัญญา

3. ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผู้ปกครองที่ให้ความสำคัญกับการสอน 2 ภาษามาก คือ ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่าง ภาคใต้ ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่า บรรยายาศของภาษาใน 3 ภูมิภาคดังกล่าวเป็นแหล่งท่องเที่ยว หรือแหล่งชุมชนภาษาต่างประเทศ เช่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งการจัดการเรียนการสอน 2 ภาษา ขณะนี้กลายเป็นสิ่งที่รัฐให้ความสนใจและได้มีนโยบายให้เปิดเรียน 2 ภาษา ขึ้นในโรงเรียนต่าง ๆ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลภาวะทางสังคมสารสนเทศร่วมด้วย

การสอนภาษาเป็นหัวใจสำคัญของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยเพราะเด็กต้องใช้ภาษาในการสื่อสาร ในการพูด การอ่าน และการเขียน (Essa, 2003 : 337) การจัดประสบการณ์ภาษาจะต้องสนับสนุนให้เด็กได้เรียนและได้ใช้ภาษา ปัญหาอีกประการหนึ่งอาจทำให้ผู้ปกครองกังวล เป็นไปได้ที่เพลงและการใช้ภาษาของวัยรุ่นและสื่อมวลชนไม่ชัดเจน มี ช ออกเสียง CH มีคำว่า เธอ ออกเสียง TH เป็นต้น กูดแมน (Goodman, 1986 : 26) ได้เสนอแนะให้จัดการเรียนการสอนภาษาโดยเน้นให้เด็ก ฟัง พูด อ่าน เขียน

โดยใช้สถานการณ์ต่าง ๆ และวิชาต่าง ๆ มาบูรณาการเพื่อสร้างความคุ้นเคยทางภาษา และเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้ โดยครูเป็นผู้สนับสนุนให้มีกิจกรรมการเรียนรู้ภาษา และร่วมกันแก้ไขให้ถูกต้อง ผู้เรียนสามารถตัดสินใจใช้ภาษาด้วยตัวเอง ซึ่งการรู้ภาษาแม่ดีตั้งแต่ต้นจะทำให้พัฒนาภาษาอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นภาษาร่วมหรือภาษาที่ 2 ชัดเจนขึ้น การเรียนรู้ภาษาของเด็ก อายุ 3 – 6 ขวบ เจริญมาก การสนทนาเด็กจะเรียนรู้ภาษามากขึ้น เด็กที่ใช้ภาษาเก่งจะรู้คำศัพท์มาก โดยเฉพาะเด็กที่ได้รับความเอาใจใส่จากพ่อแม่ ครู และผู้ใกล้ชิด ถ้าได้รับการตอบสนองที่ดีจะทำให้เด็กคิดเป็น คิดริเริ่ม และริเริ่มเป็น (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2536 : 3 - 4) และจากการวิจัยของสเกลเลค (Schillack, 2005) ได้ทำการศึกษาผลของการเข้าร่วมโครงการการศึกษาปฐมวัยของเด็กอนุบาล ด้านทักษะทางภาษาและการรู้หนังสือ จากตัวอย่างเด็กอนุบาล 67 คน และครูอนุบาล 3 คน ในมินนิโซตาตะวันตกเฉียงใต้ พบว่าเด็กอนุบาลที่เข้าร่วมโครงการมีทักษะทางภาษาและการรู้หนังสือสูงกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าโครงการการศึกษาปฐมวัย ผู้ปกครองให้ความเห็นเด็กเรียนได้ การเรียนรู้เป็นการตอบสนองสิ่งที่เร้าที่มีผลทำให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อาจเป็นทั้งทางตรงและทางอ้อม และพฤติกรรมใหม่นี้ไม่ใช่ผลที่เกิดจากการตอบสนองของธรรมชาติ สัญชาตญาณ วุฒิภาวะ พืชของยาต่าง ๆ หรืออุบัติเหตุ หรือความบังเอิญแต่อย่างใด ถ้าเป็นเด็ก การเรียนรู้ภาษาเป็นผลมาจากการฝึกฝนตั้งแต่วัยทารก รวมทั้งอิทธิพลจากสภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ ความต้องการ และความสนใจของเด็กด้วย ซึ่งการส่งเสริมของครูจะเอื้อต่อการเรียนรู้ภาษาของเด็ก (เคตา ราเดล, 2542 : 26 – 28) ยุท และทราน (Youth and Tran, 1999) ได้ทำการศึกษาเจตคติของผู้ปกครองชาวเวียดนามต่อการเรียนรู้สองภาษา โดยได้ทำการสำรวจจากกลุ่มผู้ปกครองชาวเวียดนาม จำนวน 106 คน ในซานดิเอโก ซึ่งในการวิจัยนี้ได้มีการระบุระดับอายุของเด็กนักเรียนพบว่า ผู้ปกครองชาวเวียดนามนั้นต้องการให้บุตรของตนได้เรียนในห้องเรียนที่มีการเรียนรู้ภาษาเวียดนามเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในหลักสูตรการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วย เนื่องจากผู้ปกครองมีความเชื่อว่าการเรียนรู้สองภาษานั้นจะทำให้เด็กสามารถเก็บรายละเอียดในเนื้อหาสาระวิชาต่าง ๆ ได้ดีในขณะที่ต้องการการเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน ซึ่งการได้เข้าใจในเนื้อหาที่เรียนในภาษาแม่ของตนเองก่อนนั้น ย่อมเป็นผลทำให้สามารถเข้าใจในเนื้อหาสาระดังกล่าวเวลาเรียนภาคภาษาอังกฤษได้ง่าย และเข้าใจมากขึ้น การเรียนสองภาษาช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในด้านการประกอบอาชีพ และในด้านการเรียนรู้ต่าง ๆ ได้ดีในอนาคต ในขณะเดียวกันนั้นเป็นการรักษาและคงไว้ซึ่งภาษาแม่และวัฒนธรรมของชาวเวียดนามอีกด้วย

จากการศึกษาเกี่ยวกับภาษาครั้งนี้พบว่า มีผู้ปกครองมากกว่าครึ่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานครและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตาราง 4.1) ที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาษาแม่ คำสัมภาษณ์ที่น่าสนใจได้แก่

“ควรฝึกให้เด็กพูดภาษาไทยให้ชัดเจนก่อน”

“ควรให้เรียนภาษาไทยให้ชัด 80 % แล้วเรียนภาษาที่สอง 20 %

เช่นกันกับการประชุมลงความเห็นที่ผู้ปกครองส่วนหนึ่งยังยืนยันให้เน้นภาษาแม่ก่อนแล้วตามด้วยภาษาที่ 2

4. การเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นควรให้จัดการศึกษาโดยเน้นการเตรียมความพร้อมเป็นอันดับแรก ต่อมาเป็นการปฏิบัติจริง และทัศนศึกษาตามลำดับ

4.1 การเตรียมความพร้อม ประเด็นการเตรียมความพร้อมมีข้อขัดแย้งกันระหว่างนักการศึกษาปฐมวัยและครู กับผู้ปกครอง ที่เข้าใจว่าการเตรียมความพร้อมเป็นการส่งเสริมพัฒนาการตามวัย ดังเช่น การเตรียมความพร้อมของ วราภรณ์ รักวิจัย (2540 : 53 – 54) ที่หมายถึงระดับพัฒนาการที่มีวุฒิ

ภาวะเพื่อจะได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แต่ผู้ปกครองเน้นการเตรียมเด็กเข้าโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสมาคมการศึกษาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (NAEYC) ของสหรัฐอเมริกาให้ความหมายการเตรียมความพร้อมว่าคือ 1) การสร้างโอกาสให้เด็กได้ประสบความสำเร็จในโรงเรียน 2) การยอมรับและสนับสนุนตามความแตกต่างของเด็ก และ 3) การมุ่งให้เด็กมีความสามารถพร้อมที่จะเข้าโรงเรียน ซึ่งความพร้อมที่เด็กควรได้จัดเตรียมนี้คือ ความพร้อมทางภาษา ช่วยตัวเองได้ สามารถทำงานกับผู้อื่นได้ มีทักษะมิตรสัมพันธ์ มีประสบการณ์พื้นฐานเพียงพอ และมีสุขภาพกายใจที่ดี (Morrison, 2003 : 198 – 2001) ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ผู้ปกครองต้องการที่มีประเด็นให้สัมภาษณ์ ดังนี้

“เด็กควรได้พัฒนาให้ครบทั้ง 4 ด้าน”

“การฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้สำคัญที่สุด”

“เด็กควรเตรียมช่วยเหลือตัวเอง เตรียมการรู้ภาษาเพื่อขึ้น ป.1”

ความกังวลของผู้ปกครองส่วนหนึ่งคือ ผู้ปกครองเกรงว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยจะให้แต่เพียง กิน เล่น เดิน นอน (ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัย) ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้ไม่มีคุณค่ากับเด็กอย่างไร จากการประชุมลงความเห็นได้เห็นว่า “เด็กต้องการเตรียมความพร้อม เพื่อการวางพื้นฐานการเรียนรู้ที่ถูกต้อง เพื่อการเรียนรู้ในระดับสูงขึ้น”

4.2 การปฏิบัติจริง ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า การที่เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเป็นการสร้างการเรียนรู้ที่สำคัญ ผู้ปกครองบางท่านเสนอให้จัดทำโครงการ และมีไม่น้อยที่แนะนำให้มีทัศนศึกษา ซึ่งการศึกษาปฐมวัยไม่ควรยุติที่การให้เด็กได้สัมผัสโดยใช้ประสาทสัมผัส (sensorimotor) เท่านั้น ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาของไทยที่เน้นให้จัดทำหลักสูตรแบบเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง (Child – centered curriculum) ที่เน้นให้การดำรงชีวิตประจำวัน เป็นกิจกรรมการเรียนรู้สำคัญ ดีวี่ (Dewey, 1859 – 1952) ได้เสนอแนะให้มีการทำกิจกรรมจริง ๆ ใช้วิธีการจริง แก้ปัญหาจริง ตัวอย่างเช่น การทำอาหาร พร้อมกับสร้างให้บูรณาการสาระวิชาเข้าไปด้วย เด็กจะเรียนรู้ได้อย่างสำคัญ (Morrison, 2003 : 67) ซึ่งแนวคิดนี้ผู้ปกครองให้ความเห็นว่า

“อยากให้เด็กทำกิจกรรมมาก ๆ ได้รู้มากและจำได้”

“ควรพาเด็กไปเรียนนอกห้องเรียน ให้ลงมือทำจริง”

“การได้เห็น ได้ทำ ทำให้เด็กจำได้”

“เด็กได้แสดงความสามารถในสิ่งที่สนใจ”

“เด็กได้ทำกิจกรรมได้แสดงออกและมีความสุข”

การปฏิบัติจริงเป็นกิจกรรมสำคัญสำหรับการศึกษาของเด็กปฐมวัย ซึ่งเรียนรู้โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 (sensorimotor) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ในตน (constructivism) ที่ปฏิเสธการถ่ายทอดความรู้และพฤติกรรมนิยมมาชี้ให้เห็นว่าเด็กแต่ละคนสามารถสร้างความรู้ในตนได้จากกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการกระทำด้วยตนเอง (Reagan, Case and Brubacher, 2000 : 109) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ปกครองได้ใช้ประสบการณ์ในการแสดงความคิดเห็น

4.3 ทัศนศึกษา ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างในเขตกรุงเทพมหานคร และภาคกลาง ให้ความสนใจทัศนศึกษาด้วยเหตุผลจากการสัมภาษณ์ตรง ได้แก่

“เด็กจะได้สัมผัสของจริง”

“เด็กได้เรียนรู้โลกกว้าง นอกจากห้องเรียน”

“เปลี่ยนบรรยากาศ คลายเครียด”

ตามหลักทฤษฎีการจัดการศึกษาปฐมวัยมีความคิดเห็นว่าการจัดการตารางการเรียนรู้แบบปกติ และแบบเสริมมีความหมายกับเด็กมากโดยเฉพาะทัศนศึกษา (Field trips) ซึ่งจัดเป็นสถานการณ์การเรียนรู้การสอนอย่างหนึ่ง ที่เด็กต้องได้รับรู้และการจัดเตรียมให้พร้อมที่จะไปเรียนรู้ ซึ่ง เอสสา (Essa, 2003) จัดให้ทัศนศึกษาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เสริมสำหรับเด็กที่ครูจะต้องจัดเตรียมการเดินทางให้พร้อม และจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ชัดเจน และเป็นกิจกรรมที่สร้างการเรียนรู้อย่างกว้างขวางของเด็ก

5. การประเมินผล จากการศึกษาพบว่าผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่า การประเมินผลควรใช้ 1) การสังเกต และ 2) การสะสมผลงาน ส่วนการตัดสินผลการประเมินให้พิจารณาแบบผ่านไม่ผ่าน ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถอภิปรายได้ดังนี้

5.1 การสังเกต เป็นความคิดเห็นส่วนใหญ่ของผู้ปกครอง ที่เห็นว่าการสังเกตสามารถเห็นพฤติกรรมเด็กและการเปลี่ยนแปลงของเด็กตามพัฒนาการได้ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับวอแทม (Wortham, 1990) ที่กล่าวว่า การสังเกตเป็นวิธีการที่สามารถเก็บรายละเอียดพฤติกรรมทุก ๆ ด้านของเด็กได้ดี และเป็นพฤติกรรมที่เป็นไปตามธรรมชาติ ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตสามารถบอกความสามารถของเด็กได้ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างความเห็นของผู้ปกครองที่เห็นสอดคล้อง ได้แก่

“การสังเกตจะทำให้เรารู้การเปลี่ยนแปลงของเด็กได้ชัด”

“เห็นนิสัยเด็ก”

“รู้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม”

“สามารถเห็นความก้าวหน้าของเด็กได้ชัดเจน”

ปกติแล้วในการประเมินพัฒนาการของเด็กปฐมวัยวิธีการหลักที่ครูปฐมวัยใช้คือ การสังเกต พร้อมมีการทำสารนิทัศน์ (Documentation) ซึ่งเป็นข้อมูลบันทึกเป็นระยะ ๆ ที่ได้มาจากการสังเกตของครูที่จะอธิบายภาพเด็กได้ทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และปัญญา อีกทั้งยังสามารถบอกถึงการเรียนรู้ของเด็กด้วย (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2550 : 36 – 37) การสังเกตมีประโยชน์ต่อการประเมินโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย

5.2 การเก็บสะสมผลงาน เป็นกระบวนการประเมินผลโดยใช้การรวบรวมเอกสารผลงานและบันทึกต่าง ๆ ของเด็กที่จะแสดงผลสัมฤทธิ์ของเด็กอย่างชัดเจน ทั้งเหตุผล จุดประสงค์ ความสามารถ และระดับของการตัดสิน (Brewer, 1995 : 454) ที่สำคัญการประเมินด้วยการสะสมผลงานนี้ผู้ปกครองเองสามารถประเมินและตรวจสอบโดยผู้ปกครองเองด้วย อีกทั้งมีเอกสารอ้างอิงชัดเจน ผู้ปกครองจึงชอบที่จะใช้ มีเหตุผลที่ผู้ปกครองให้ความเห็น ตัวอย่างเช่น

“เห็นความสามารถและความตั้งใจที่แท้จริงของเด็ก”

“รู้พัฒนาการด้านต่าง ๆ”

ความคิดเห็นของผู้ปกครองสอดคล้องกับแนวคิดของ อุทุมพร (ทองอุทัย) จามรมาน (2540 : 2) ที่ว่าการสะสมผลงานทำให้เห็นพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเจ้าของผลงาน นอกจากนี้การสะสมผลงานยังจะทำให้เจ้าของมีพัฒนาการในหน้าที่รับผิดชอบของตนเองด้วย

ยังมีผู้ปกครองให้ความเห็นอีกว่า

“เห็นจุดปรับปรุงแก้ไขชัดเจน”

“ดูความรับผิดชอบ และสิ่งเปลี่ยนแปลงของเด็กได้”

การสะสมผลงานเป็นการเก็บรวบรวมตัวอย่างผลงานของนักเรียนที่มีการจัดเก็บอย่างมีเป้าหมาย รวมถึงหลักฐานอื่น ๆ ที่แสดงถึงความพยายาม ความก้าวหน้าในช่วงการเรียนรู้ เพื่อสะท้อนภาพการเรียนรู้ พัฒนาการหรือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก นับตั้งแต่เริ่มเรียนถึงปัจจุบัน (Farris, 1499 : 39)

แสดงความรู้สึกต่อผลงานนั้น ซึ่งการจัดการสะสมผลงานเป็นการประเมินได้ตามสภาพจริง ซึ่งผู้ปกครองที่ให้สัมภาษณ์กล่าวว่า

“เห็นความสามารถและความตั้งใจของเด็ก”

“รู้พัฒนาการด้านต่าง ๆ”

“เห็นจุดปรับปรุง – แก้ไขชัดเจน”

“ดูความรับผิดชอบของเด็กได้”

การเก็บผลงานสะสมส่วนหนึ่งของเด็กจะต้องมีส่วนร่วม ในการประเมินความก้าวหน้า ผลสัมฤทธิ์ ความสามารถ จุดอ่อน จุดแข็ง และความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล ครูสามารถใช้ผลงานนี้ในการสนทนากับเด็ก เพื่อให้รับรู้เฉพาะเรื่องได้ และสามารถนำไปใช้กับผู้ปกครองได้ด้วย (Seefeldt and Barbour, 1994 : 208 – 209) ด้วยหลักการนี้จึงทำให้ผู้ปกครองพอใจที่จะใช้การเก็บผลงานสะสมเป็นการประเมินเด็กรวมทั้งการประชุมลงความเห็นด้วย

5.3 การตัดสินผลเด็กให้ใช้ ผ่าน / ไม่ผ่าน เป็นการเหมาะสมที่สุด มีผู้ปกครองให้ความเห็นว่า

“เพราะเด็กยังอายุน้อยไม่ควรเข้มงวดมาก”

“เพราะไม่มีการแข่งขันกัน”

“เพราะเป็นการเตรียมความพร้อมเด็ก”

“เด็กมีพัฒนาการไม่เท่ากัน”

“เด็กยังเล็กอยู่ไม่ต้องเป็นเกรดแบบประถม เด็กจะเครียด”

สำหรับกลุ่มผู้ปกครองที่มีความคิดเห็นว่า ควรตัดสินด้วยคะแนนนั้น จากการประชุมลงความเห็น ผู้ปกครองเห็นว่าไม่ควรตัดสินด้วยคะแนนให้เกิดการแข่งขัน มีความเครียดให้ตัดไป

ความรู้สึกของผู้ปกครองอาจเป็นความรู้สึกอย่างแข่งขันซึ่งมัวร์ (Moore, 1998 : 327) กล่าวว่า ผู้ปกครองมักต้องการบรรลุสุดยอดแห่งความพยายาม ที่ต้องการให้ลูกเป็นที่ยอมรับของเพื่อนและครู การประเมินเด็กปฐมวัยเป็นการประเมินที่เน้นการดูพัฒนาการมากกว่าความสามารถทางวิชาการ แต่อาจเป็นเพราะผู้ปกครองส่วนหนึ่งขาดความเข้าใจชัดเจน จึงมีบางส่วนมีความเห็นให้ตัดสินด้วยคะแนน

6. หลักสูตรเสริม ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าการมีหลักสูตรเสริมคือ เรื่องดนตรีไทย ส่วนกิจกรรมพิเศษ มีความเห็นกระจายมาก จึงได้จัดกลุ่มความเห็นเป็นกลุ่มจำแนกเป็น 2 กลุ่ม คือ การส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี และการส่งเสริมจริยธรรม ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้

6.1 ดนตรีไทย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความสนใจกับการเปิดหลักสูตรเสริมเป็นดนตรีไทย โดยมีความเห็นว่า

“อยากให้อ่อนคลาย”

“ต้องการให้สบายใจ และสืบทอดวัฒนธรรม”

“มีจินตนาการ สร้างองค์ความคิดที่กว้างไกล”

ผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่าอย่างน้อยให้เด็กได้เรียนรู้และรักความเป็นไทย อีกเหตุผลหนึ่งที่มาเป็นได้คือ เครื่องดนตรีไทยราคาไม่แพง และเล่นคนเดียวได้ให้ทำนองเพลง (melody) ชัดเจนกว่าเครื่องดนตรีสากล จากการประชุมลงความเห็น เห็นว่าดนตรีไทยมีส่วนสร้างเด็กให้สงบ

6.2 กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณี ได้แก่ วันสำคัญต่าง ๆ เช่น วันพ่อ วันแม่ วันไหว้ครู และกิจกรรมทางประเพณี เช่น แห่เทียนพรรษา ลอยกระทง ด้วยเจตนาของผู้ปกครองต้องการปลูกฝังความเป็นไทย มีผู้ปกครองให้ความเห็นว่า

“ประเพณีเป็นรากเหง้าของคนไทยที่ควรสืบทอด
 สู่ลูกหลานที่นอกจากรู้จักแล้วต้องปฏิบัติได้”
 “เด็กจะได้รู้จักรักประเพณีไทย”
 “เรียนรู้การอนุรักษ์สิ่งต่าง ๆ”
 “รู้จักเคารพและรักครอบครัว”
 “เรียนรู้การเคารพผู้ใหญ่”
 “รู้จักขนบธรรมเนียมประเพณีเก่า ๆ”
 “รู้จักพระคุณครู”

ผู้ปกครองกลุ่มตัวอย่างให้ความเห็นว่า การมีกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมและประเพณีมีส่วนร่วมทำให้เด็กได้เรียนรู้โดยไม่รู้ตัว และที่ประชุมลงความเห็นว่า เป็นการสร้างความสัมพันธ์ พ่อ แม่ ลูก ครู และเป็นการปลูกฝังสำนึกไทย

6.3 กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม ผู้ปกครองได้เสนอความเห็น ว่า ควรให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม เช่น วันทางศาสนา และกิจกรรมศาสนา เช่น สมาธิ การสวดมนต์ การไหว้พระ การรู้จักมารยาทสังคม การทำบุญ กิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้เป็นหลักสูตรทางอ้อมที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ ซึ่งกลุ่มมีความเห็นว่า เป็นการสร้างจิตใจที่ดีให้กับเด็กเพื่อการเป็นผู้ใหญ่ที่ดีในอนาคตประการหนึ่ง กับอีกประการหนึ่งอาจเป็นไปได้ที่ผู้ปกครองนับถือศาสนาพุทธ

หลักสูตรเป็นแผนการเรียนการสอนที่ใช้สำหรับครู และผู้เกี่ยวข้องได้นำไปใช้ในระดับโรงเรียน และชั้นเรียน สำหรับหลักสูตรเสริมหรือ hidden curriculum เป็นหลักสูตรที่ตั้งใจและไม่ตั้งใจที่เกิดขึ้นในระดับโรงเรียนและชั้นเรียน เพื่อการพัฒนาเด็กให้ครอบคลุมและทันต่อสภาวะสังคมที่ซับซ้อน ซึ่งหลักสูตรเสริมนี้จะปรับง่ายกว่าหลักสูตรแกนกลาง (Pratt, 1994 : 29 – 30) และทุกโรงเรียนนำมาใช้เพื่อเสริมสมรรถนะของเด็กให้สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม

7. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่าผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนบางกิจกรรมเท่าที่จำเป็น ส่วนใหญ่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมใด ๆ กับโรงเรียนมากที่สุด รองลงมาเป็นการมีส่วนร่วมด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนและสถานประกอบการโรงเรียนที่บ้าน การที่ผู้ปกครองไม่ต้องการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน มีสาเหตุหลายประการ

“ผู้ปกครองมักไม่มีเวลา ที่ทำได้คงเป็นการช่วยดูการบ้าน
 กับสอนเพิ่มเติมในช่วงเสาร์ – อาทิตย์”

การไม่เข้ามามีส่วนร่วมสอดคล้องกับแนวคิดของมอร์ริสัน (Morrison, 1994 : 16) กล่าวว่าผู้ปกครองที่ไม่ต้องการมีส่วนร่วมกับโรงเรียนเป็นกลุ่มที่ไม่สนับสนุนเด็กจึงไม่ต้องการไปเข้าร่วม แต่อีกทฤษฎีหนึ่งคือ ความเป็นผู้ใหญ่ของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีภารกิจในการประกอบอาชีพทำให้เกิดการเป็นข้อแม้ให้ไม่เข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน เวลเล (Whaley) กล่าวว่า สาเหตุที่ผู้ปกครองไม่สามารถจะเข้ามามีส่วนร่วมได้ ซึ่งอาจเป็นปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งต่อไปนี้ โดยเฉพาะในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ (Whaley, 2001 : 53)

- สภาพการแต่งงาน
- การงานอาชีพ
- การสื่อสารมีปัญหา
- แรงกดดันจากครอบครัว
- ประสบการณ์ตามการศึกษาของผู้ปกครอง

สำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัยไทยมีลักษณะเช่นเดียวกัน ผู้ปกครองส่วนใหญ่กล่าวว่าต้องประกอบอาชีพไม่มีเวลามากพอที่จะมาทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่โรงเรียน ผู้ปกครองบางคนให้ความเห็นในการสัมภาษณ์ว่า ไม่ต้องการรบกวนทางโรงเรียน และไม่มีเวลามากพอที่จะร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน อาจมาบ้างในกรณีพิเศษซึ่งบริวเวอร์ (Brewer, 1955 : 474 -- 476) ได้เสนอแนะว่า การกระตุ้นให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมโรงเรียนและครูอาจทำได้ดังนี้

- ให้การต้อนรับที่อบอุ่นและแสดงการนับถือแก่ผู้ปกครองทุกคนอย่างเสมอภาค
- ฟังผู้ปกครองอย่างจริงจัง ให้เกียรติและยอมรับความเป็นผู้ปกครองของเด็ก พร้อมร่วมมือทำงาน
- พบผู้ปกครองบ่อย ๆ
- ให้พลังใจผู้ปกครองที่เข้าพบแม้ไม่ได้นัดหมาย พร้อมให้คำแนะนำ
- พยายามทำงานกับผู้ปกครอง

การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กแต่ก็ยากที่จะทำได้ง่าย ผลการวิจัยได้บอกอีกว่า ผู้ปกครองยินดีที่จะร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนที่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับเฮนสัน (Henson) ที่กล่าวว่าผู้ปกครองพร้อมที่จะรับผิดชอบและช่วยให้เด็กทำการบ้านได้สำเร็จ ถ้าหากครูให้คำแนะนำที่ชัดเจนกับผู้ปกครองว่าควรใช้เวลาเด็กไม่รบกวน เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม พร้อมสนับสนุนให้คำแนะนำและกำลังใจ (Henson, 1995 : 348) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองแม้จะให้ประโยชน์อย่างมากมายสำหรับเด็กปฐมวัย แต่มิได้หมายความว่าผู้ปกครองต้องใช้เวลาทั้งหมดกับโรงเรียน อาจมีส่วนหนึ่งหรือช่วงหนึ่งตามที่ผู้ปกครองสามารถ ซึ่งความคิดเห็นนี้ กลุ่มผู้ปกครองลงความเห็นมีลักษณะเช่นเดียวกันโดยเห็นว่าเป็นหน้าที่ของครูที่โรงเรียนมากกว่าของผู้ปกครอง

ข้อสังเกตจากการวิจัย

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่เป็นข้อสังเกตคือ หลักสูตรการศึกษาในสายตาผู้ปกครองสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 ในด้านจุดประสงค์ สาระการเรียนรู้ แต่มีความต้องการชัดเจนเกี่ยวกับหลักสูตรในประเด็นเฉพาะเจาะจงที่ลึกกว่าหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการดังนี้

1. การเตรียมความพร้อมของผู้ปกครองหมายถึง การสอนเด็กให้รู้จักการช่วยเหลือตัวเอง และพร้อมที่จะขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไม่ใช่การให้ประสบการณ์เด็กตามวุฒิภาวะของพัฒนาการเด็กเท่านั้น
2. การพัฒนาทางสังคมให้เน้นทักษะทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา
3. การสอนอ่านออกเขียนได้สำหรับเด็กปฐมวัย ให้จัดกระทำตามพัฒนาการของเด็ก ไม่ใช่การสอนเลย หรือไปสอนเด็กคัด ซึ่งไม่สอดคล้องกับพัฒนาการเด็ก
4. การสอนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพราะสังคมและการเตรียมเพื่ออนาคต
5. การสร้างเสริมจริยธรรม เพื่อปลูกฝังการเป็นผู้ใหญ่ที่ดี
6. การถ่ายทอดวัฒนธรรมและประเพณี สำหรับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและการสร้างความเคารพต่อบิดา มารดา

มีข้อสังเกตจากการให้สัมภาษณ์ของผู้ปกครองที่ไม่ส่งลูกเข้าสถานศึกษาปฐมวัย เกี่ยวกับลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่บ่งบอกถึงการให้หลักสูตรไม่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้ปกครองกล่าวว่า

“โรงเรียนอนุบาลมีแต่ นอน เล่น เดิน วาด อย่างนี้สอนลูกเองที่บ้านจะดีกว่า”

ผู้ปกครองขยายความว่าเด็กเมื่อไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือโรงเรียนอนุบาล ครูจะให้เด็กเล่นอิสระ นอนตอนบ่าย แล้วมีเต้นร้องตามเพลง (กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ) และวาดรูป (กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์) ซึ่งเด็กไปอยู่ 2 – 3 ปี ไม่มีพัฒนาดีไปกว่าการ เล่น เต้น วาดที่บ้าน จากคำสัมภาษณ์ที่มีข้อสังเกตว่าหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่นำไปใช้ในสถานศึกษาปฐมวัยยังขาดความชัดเจน เรื่อง คุณภาพการเรียนรู้ตามหลักสูตร อาจเป็นไปได้ว่าการศึกษาปฐมวัยไม่ใช้การศึกษาภาคบังคับ จึงไม่เป็นไปอย่างเดียวกัน และทำให้ผู้ปกครองไม่คุ้นชิน

ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1. สำหรับครูให้นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนดังนี้
 - 1.1 ให้จัดการเรียนการสอน ที่ก้าวไปถึงการพัฒนาพุทธิปัญญา (Cognition) ทั้งด้านการคิด การแก้ปัญหา และการพัฒนาสังคม
 - 1.2 ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่เตรียมความพร้อมอย่างสอดคล้องกับพัฒนาการ (Developmentally appropriate approach) โดยให้เด็กสามารถที่จะอ่านเขียนได้โดยนัยของเด็กปฐมวัย และให้เกิดการเรียนรู้สาระธรรมชาติ และสิ่งต่าง ๆ รอบตัวอย่างชัดเจน
2. สำหรับโรงเรียน ให้พัฒนาการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง (parent education) และการสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนให้มากขึ้นเพื่อความเข้าใจและตระหนักเห็นประโยชน์ของความสัมพันธ์การมีส่วนร่วมบ้านและโรงเรียน การจัดการพัฒนาปฐมวัยที่มีคุณภาพ
3. สำหรับรัฐบาล ควรพัฒนาเป้าหมายและสาระหลักสูตรให้ชัดเจน อย่างน้อยเน้นการคิด การแก้ปัญหา การพัฒนาพุทธิปัญญาของเด็กไทยในการใช้ความรู้เพื่อการดำเนินชีวิตและการเข้าอยู่ในสังคม รวมถึงการสร้างฐานความเป็นผู้ใหญ่ที่ดีด้วย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเจาะลึกถึงปัญหาคุณภาพสถานศึกษาที่สนองตอบความต้องการของผู้ปกครอง
2. ศึกษาวิธีการสอนอ่านเขียนสำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก
3. สร้างรูปแบบการสอน 2 ภาษาที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กไทย
4. พัฒนาโครงการสร้างเสริมทักษะทางสังคมแบบสมบูรณ์
5. ศึกษาทิศทางการพัฒนาเด็กเพื่อการเป็นผู้ใหญ่ที่ดี

บรรณานุกรม

- กุลยา ตันติผลาชีวะ, (2541,ก). "วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครองและสารสนเทศสำหรับผู้ปกครองเด็กอนุบาล
ต้องการ". วารสารการศึกษาปฐมวัย. 2 (1) : 64 – 75.
- _____. (2541). "การใช้พอดโฟลิโอในระดับอนุบาลศึกษา". วารสารการศึกษาปฐมวัย. กรกฎาคม 2 (3) :
10 – 24.
- _____. (2542). การศึกษาสำหรับผู้ปกครองเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : มศว. ฉบับโรเนียว.
- _____. (2545). รูปแบบการเรียนรู้การสอนปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : บริษัทเอ็ดลิ้นเพรสโปรดักส์
จำกัด.
- _____. (2545). "การสอนปฐมวัยสองภาษา". วารสารการศึกษาปฐมวัย. 6 (4) : 27 – 34.
- _____. (2546). "การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย". วารสารการศึกษาปฐมวัย. 7 (3) : 30 – 44.
- _____. (2549). "งานของสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยกับผู้ปกครอง". วารสารการศึกษาปฐมวัย. 10 (2) :
46 – 59.
- _____. (2550). "การจัดทำสารนิทัศน์การเรียนรู้ของเด็ก". วารสารการศึกษาปฐมวัย. 11 (2) : 36 – 42.
- กระทรวงศึกษาธิการ, (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____. (2547). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (สำหรับเด็กอายุ 3 – 5 ปี).
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว
- คณะนง คนเล็ก, (2534). ความสอดคล้องระหว่างความคาดหวังของผู้ปกครองที่มีต่อโรงเรียนและ
สภาพที่เป็นจริงของโรงเรียนอนุบาลเอกชนในจังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ คุรุศาสตร์
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิตตินันท์ เดชะคุปต์, (2538). จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน่วยที่ 1 แนวคิดทฤษฎีทางจิตวิทยา
ครอบครัวและครอบครัวศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, (2539). การพัฒนาหลักสูตร : จากแนวคิดสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : อลิ้นเพรส.
- ฉันทนา ภาคบงกช, (2537). ผู้ปกครองของเด็กปฐมวัย, ในประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาการศึกษาปฐมวัย
หน่วยที่ 8. นนทบุรี : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชูชนะ รุ่งปัจฉิม, (2547). จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน่วยที่2 วิวัฒนาการและลักษณะของ
ครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาติ แจ่มนุช, (2545). สอนอย่างไรให้คิดเป็น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- ทัศนีย์ ทองสว่าง, (2537). สังคมไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นิตยา ประพฤติกิจ, (2539). การพัฒนาเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- นิตยา คชภักดี, (2543). ขั้นตอนการพัฒนาของเด็กปฐมวัยตั้งแต่ปฏิสนธิ ถึง 5 ปี. กรุงเทพฯ : สถาบันแห่งชาติ
เพื่อการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พิมพ์พา ตามี, (2540). ความต้องการของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
อำเภออมก๋อย จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พิชญาดา คำแก้ว, (2549). ความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับการเรียนคณิตศาสตร์สำหรับเด็กปฐมวัย.
วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ราเคล เดดาร์, (2542). การศึกษาปฐมวัยสร้างคนสร้างชาติ. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา
แห่งชาติ
- รศนา อัสชะกิจ, (2537). กระบวนการแก้ปัญหาและตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลัดดา กิติวิภาค, (2538). ทศนคติทางสังคมเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- วัชรีย์ ร่วมคิด, (2539). พัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์
มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรารณ รักริภัย, (2533). การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ต้นอ้อ.
- วัชรารณ พัดเมธิ, (2546). การศึกษาความต้องการของผู้ปกครองเกี่ยวกับลักษณะที่พึงประสงค์ด้านการ
จัดการศึกษาปฐมวัยในอำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัฒนเพ็ญ บุญประกอบ, (2536). "ลักษณะและธรรมชาติของเด็กวัยอนุบาล". พาสักรักเข้าเรียนอนุบาล.
พิมพ์ครั้งที่ 5, กรุงเทพฯ : แปลนพับลิชชิ่ง จำกัด.
- วารุณี อัครโภคิน, (2531). ความคิดเห็นของผู้ปกครองที่ส่งเด็กเข้าโรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มุ่งจัดการศึกษา
โดยเน้นวิชาการในเขตกรุงเทพมหานคร. การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิชัย วงษ์ใหญ่, (2532). การพัฒนาหลักสูตรแบบครบวงจร. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิชัย ดิสสระ, (2535). การพัฒนาหลักสูตรและการสอน. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ศันย์สนีย์ จัตรคุปต์, (2543). สิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้สร้างสมองเด็กให้ฉลาดได้อย่างไร. กรุงเทพฯ : คณะ
กรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- สัจด์ อุทรานันท์, (2530). ทฤษฎีหลักสูตร (Curriculum Theory). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร : มิตรสยาม.
- สุภาณี สนธิรัตน์ และคนอื่น ๆ, (2539). จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ถ่ายเอกสาร.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล, (2544). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ์. (2547). จิตวิทยาครอบครัวและครอบครัวศึกษา หน่วยที่ 4 บทบาทและสัมพันธภาพ
ในครอบครัว. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- हरररर नीलवीर, (2535). ปฐมวัยศึกษา : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอ. เอส. พรินต์.
- हरररर नीलवीर และपररणररर नी नीररररर, (2534). ลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กเล็ก.
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ปัตตานี.
- อารี สันหนวี, (2535). นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก. พิษณุโลก : โรงพิมพ์
พิชณศ.
- _____. (2550). สอนภาษาไทยแนวสมดุภาษา : (ชั้นอนุบาล 1 – ประถมปีที่ 6). ชมรเด็ก :
กรุงเทพมหานคร.
- อุทุมพร (ทองอุทัย) จามรณ, (2530). การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ระดับอุดมศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพฯ : พันนี้พับลิชชิ่ง.

- อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร และคณะ, (2539). พัฒนาการด้านการศึกษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 9. ผลงานวิจัยกาญจนาภิเษก เนื่องในโอกาสที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ทรงครองสิริราชสมบัติครบ 80 ปี ของครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Arends, R.L. (1994). *Learning to Teach*. 3rd ed. New York : McGraw-Hill, Inc.
- Arcaro, J.S. (1995). *Quality in Education : An Implementation Handbook*. Florida : St. Louise Press.
- Billman, J. and Sherman, J.A. (1996). *Observation and Participation in Early Childhood. Settings : A Practicum Guide*. Boston : Allyn and Bacon.
- Borick, G.D. and Tombair. M.L. (1995). *Educational Psychology : A Contemporary Approach*. New York : Harpercollins Colleges Publishers.
- Bodrova, E. and Leong, D.J. (2003). "The Importance of Being Playful". *Educational Leadership*. 60 (April, 2003) : 50 – 53.
- Brewer, J.A. (1992). *Introduction to Early Childhood Education : Preschool through Primary Grades*. Boston : Allyn and Bacon.
- Brewer, J. A. (1995). *Introduction to Early Childhood Education : Preschool Through Primary Grades*. 2nd ed. Boston : Allyn and Bacon.
- Brown, S.E. and Everett, R.S. (1990). *Activities for Teaching Using the Whole Language Approach*. Illinois : Charles C. Thomas Publisher.
- Bruce, T. (2006). *Early Childhood : A Guid for Student*. London : Sage Publications.
- Chang, B.P. (1988). *Early Childhod Education and Kindergarten teacher training in the People's Republic of China*. <http://proquest.uni.com/pqdweb/>
- Chuska, K.R. (1995). *Improving Classroom Questions*. Indiana : Phi Del Kappa Educational Foundation.
- Click, P.M. and Click, D.W. (1990). *Administration of School for Young Children*. 3th ed. USA : Delmar Publishers Inc.
- Creswell, J.W. (2005). *Educational Research : Planning Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*. 2nd ed. New Jersey : Pearson Merrill Prentice Hall.
- Cromwell, E.S. (1994). *Quality Child Care : A Comprehensive Guide for Administrators and Teachers*. Boston ; Allyn and Bacon.
- Darling – Hammond, L, et.al (1995) *Authentic Assessment in Action : Study of Schools and Students at Work* : New York : Teacher College Press.
- Essa, E. (1996). *Introduction to Early Childhood Education*. 2nd ed. Albany : Deimar Publishers, Inc.
- _____. (2003). *Introouction to Early Childhood Education*. 4th ed. Canada. Thomson Delmar learning.
- Feeney, S. Christensen, D. and Moravick, E. (1991). *Who am I in the lives of children?* 5th ed. New Jersey : Meril – Prentice Hall.
- Gall, M.D., Gall, J.P. and Borg, W.F.. (2003). *Educational Research : An Introduction*. 7th ed. Boston : Allyn and Bacon.

- Gestwicki, C. (1999). *Developmentally Appropriate Practice : Curriculum and Development in Early Education*. Albany : Delmar Publishers.
- Gilley, J.M. and Gilley, B.H. (1980). *Early Childhood Development and Education*. 2nd ed. New York : Delmar Publishers Inc.
- Gordon, A.M. and Browne, K.W. (1985). *Beginning and Beyond : Foundations in Early Childhood Education*. New York : Delmar Publisher Inc.
- _____. (1993). *Beginning and Beyond : Foundations in Early Childhood Education*. 3rd ed. New York : Delmar Publisher Inc.
- Good, C.V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book.
- Goodman, K. (1986). *What Whole in Whole Language*. New Hampshire : Heineman.
- Harmon Hanson, S.M., and Boyd, S.T. (1996). *Family Health Care Nursing : Theory, Practice, and Research*. Philadelphia : F.A. Davis Co.
- Henson, K.T. (1995). *Curriculum Development for Education Reform*. New York : Longman.
- Hildebrand, V. (1991). *Introduction to Early Childhood Education*. 5th ed. New York : McMillan Publishing Co., 1991.
- Hosford, P.L. (1973). *An Instructional Theory : A Beginning*. New Jersey : Prentice Hall, Inc.
- Hurst, V. (1991). *Planning for Early Learning Education in The First Five Years*. London : Paul Ehapman Publishing Ltd.
- Jackman, H.L. (2001). *Early Education Curriculum : A Child's Connection to the World*. 2nd ed. USA : Delmar Thomson Learning.
- Johnson, B. and Christensen, L. (2004). *Education Research*. 2nd ed. Boston : Peasson.
- Krogh, L.S. (1994). *Educating Young Children Infancy to Grade Three*. USA. McGraw-Hill, Inc.
- Krueger, R.A. and Casey, M.A.(2000). *Focus Groups : Practical Guide for Applied Research*. 3rd ed. California : Sage Publications, Inc.
- Lin, Qiuyun. (2003). *Beginning School Ready to Lean : Understanding Racial – ethnic and Income Differences in Parent Involvement and first – time Kindergartners' Academic Performance*. Indiana University of Pennsylvania. United States Pennsylvania.
- McNeil, J.D. (1985). *Curriculum : A Comprehensive Introduction*. 3rd ed. Boston : Little, Brown and Company.
- Moore, K.D. (1998). *Classroom Teaching Skills*. 4th ed. Boston : McGraw-Hill.
- Morrison, G.S. (1995). *Early Childhood Education today*. 6th ed. New Jersey. Prentice-Hall, Inc.
- Morrison, G.S. (2000). *Fundamentals of Early Childhood Education*. 3rd ed. New Jersey : Merrill Prentice Hall.
- Moylett, H. (2006). "Supporting Children's Development and Learning". in *Early Childhood : A Guide for Students*, Tina Bruce, Editors London : SAGE Publications.
- Oosterford, A. (1994). *Classroom Applications of Educational Measurement*. 2nd ed. New York : Mcmillan Co.

- Pratt, D. (1994). *Curriculum Planning : A Handbook for Professionals*. Orlando : Harcourt Brace College Publishers.
- Reagan, T.G. et. al. (2000). 2nd ed. *Becoming a Reflection Educator : How Build a Culture of Inquiry in the School*. California : Corwin Press, Inc.
- Read, K. et. al. (1993). *Early Childhood Program : Human Relationships and Learning*. 9th ed. Philadelphia : Harcourt Brace College Publishers.
- Saylor, G.J. and William, A.M. (1974). *Planning Curriculum for School*. New York : Holt, Rinehart and Winston.
- Schillack, W.B. (2005). "Effects of the Participation". in *Early Childhood Education on Kindergarten's Language and Literacy Skills*. Southwest Minnesota State University, USA.
- Seefeldt, C. and Barbour, N. (1996). *Early Childhood Education : An introduction*. Columbus : Charles E. Merrill Publishing Co.
- Strauss, J. and Frost, R. (1999). *Marketing on the Internet*. New Jersey : Prentice Hall.
- Taba, H. (1962). *Curriculum : Theory and Practice*. Jonovich : Harcourt, Brace.
- Wane, E.D. (1984). *Kindergarten Curriculum and Program in Lakeland Country*.
<http://proquest.umi.com/pqdweb>
- Whaley, M. and the Pen Green Centre Team. (2001). *Involving Parents in Their Children's Learning*. London : Paul Chapman Publishing Ltd.
- Whaley, L.F. and Wong, D.L. (1991). *Nursing Care of Infants and Children*. 4th ed. St. Louis : Mosby Year Book.
- Willam, L.R. and Fromberg, D.P. Editors. (1992). *Encyclopedia of Early Childhood Education*. New York : Garland Publishing Inc.
- Woodill, G.A. et. al. Editors. (1992). *International Handbook of Early Childhood Education*. New York : Garland Publishing. Inc.
- Wortham, S.C.(1990). *Tests and Measurement in Early Childhood Education*. Columbus : Merrill Publishing Co.
- Wortham, S.C. (1995). *Measurement and Evaluation in Early Childhood Education*. 2nd ed. New Jersey : Merrill.
- Youth R.L. Tran, M.T. (1999). "Vietnamese. Parent Attitudes Toward Bilingual Education". *Bilingual Research Journal*. 23 (Spring – Summer) : 25 – 34.

ภาคผนวก

เครื่องมือชุดที่ 1

แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองในการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย

คำชี้แจง ให้สัมภาษณ์ผู้ปกครองตามข้อคำถามที่กำหนด บันทึกคำตอบในช่องว่าง หากมีความคิดเห็นเพิ่มเติมให้บันทึกลงมาด้วย

คำถามที่ 1 ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการเรียนการสอนเน้นด้านใดมากที่สุด (ถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจให้ยกตัวอย่างคำตอบ)

ตัวอย่างคำตอบ

☐ การจัดการแก้ปัญหา	☐ อ่านคัดเขียน
☐ ทักษะทางสังคม	☐ การควบคุมอารมณ์
☐ พัฒนาด้านร่างกาย	

บันทึกคำตอบที่แตกต่างจากกรอบคำตอบ.....

คำถามที่ 2 ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จัดการศึกษาแบบใด (ถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจให้ยกตัวอย่างคำตอบ)

ตัวอย่างคำตอบ

☐ เน้นการเล่น	☐ เน้นการเตรียมความพร้อม
☐ สบาย ๆ ตามอัธยาศัยเด็ก	☐ เน้นหลักการต่างประเทศ เช่น มอนเตสซอรี

บันทึกคำตอบที่แตกต่างจากกรอบคำตอบ.....

คำถามที่ 3 ผู้ปกครองคิดว่าโรงเรียนอนุบาล / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ดีควรมีการจัดการเรียนการสอนแบบใด (คำถามนี้ใช้ยืนยันแนวคิดในการตอบคำถามที่ 2)

บันทึกคำตอบ.....

คำถามที่ 4 ผู้ปกครองคิดว่าโรงเรียนควรสอนเนื้อหาความรู้อะไรให้กับเด็กบ้าง (ให้ยกตัวอย่างคำตอบถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจ)

ตัวอย่างคำตอบ

ให้ตอบเสรี อาจยกตัวอย่างสาระหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 เป็นแนวคำตอบ

บันทึกคำตอบ.....

คำถามที่ 5 ผู้ปกครองคิดว่ากิจกรรมการเรียนรู้ที่โรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเน้นให้เด็กทำอะไรบ้าง (ให้ยกตัวอย่างคำตอบถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจ)

ตัวอย่างคำตอบ

☐ การบ้าน	☐ ปฏิบัติจริง
☐ ทักษะศึกษา	☐ อื่น ๆ เช่น เรียนปนเล่น

บันทึกคำตอบ.....

คำถามที่ 6 ผู้ปกครองคิดว่าโรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน่าจะสอนกี่ภาษา ภาษาอะไรบ้าง (ให้ยกตัวอย่างคำตอบ ถ้าผู้ปกครองไม่เข้าใจผู้ปกครองอาจตอบมากกว่า 2 ภาษาได้)

ตัวอย่างคำตอบ

☐ สอน 1 ภาษา	☐ 2 ภาษา	☐ มากกว่า 2 ภาษา
☐ ภาษาที่สอน เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน		

บันทึกคำตอบ.....

คำถามที่ 7 ผู้ปกครองต้องการมีส่วนร่วมกับโรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้านการเรียนการสอนอย่างไร (ให้ตอบอิสระ)

บันทึกคำตอบ.....

.....

คำถามที่ 8 กิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดขึ้นเป็นพิเศษให้เด็กเรียนคืออะไร (จุดประสงค์ข้อนี้ต้องการให้ผู้ปกครองคิดถึงหลักสูตรเสริม)

ตัวอย่างคำตอบ

☐ ดนตรีไทย

☐ ทักษะไอ

☐ วาดน้ำ

ฯลฯ

บันทึกคำตอบ.....

.....

คำถามที่ 9 กิจกรรมพิเศษ หรือวันพิเศษที่ผู้ปกครองต้องการให้โรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจัดประจำ คืออะไร เหตุผลเพราะอะไร (จุดประสงค์ข้อนี้ต้องการให้ผู้ปกครองคิดถึงหลักสูตรเสริมในแง่ กิจกรรม)

ตัวอย่างคำตอบ

☐ วันแม่

☐ วันพ่อ

☐ วันลอยกระทง

ฯลฯ

บันทึกคำตอบ.....

.....

คำถามที่ 10 ผู้ปกครองคิดว่า โรงเรียน / ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีวิธีการประเมินผลเด็กแบบใด อาจยกตัวอย่างต่อไปนี้ ถ้าผู้ปกครองต้องการ แต่อย่าถามนำ ให้บันทึกให้ตรงเฉพาะคำตอบ

☐ สอบเพราะ.....

.....

☐ สังเกตพฤติกรรมเด็กเพราะ.....

.....

☐ เก็บผลงานเด็กเพราะ.....

.....

☐ ไม่ต้องมีการประเมินเลื่อนชั้นตามอายุเพราะ.....

.....

☐ ความเห็นอื่น ๆ

.....

คำถามที่ 11 การตัดสินใจประเมินผลเด็กควรเป็นแบบใด เพราะอะไร ให้ยกตัวอย่างได้ แต่อย่าถามนำ ให้บันทึกตรงเฉพาะคำตอบ

☐ คะแนน เพราะ.....

.....

.....

☐ เกรด เพราะ.....

.....

.....

☐ ผ่าน / ไม่ผ่าน เพราะ.....

.....

.....

☐ วิธีอื่น ๆ ที่ต้องการเสนอแนะ.....

.....

.....

คำถามที่ 12 ความคิดเห็นอื่น ๆ ที่ผู้ปกครองเสนอ
บันทึกคำตอบ.....

.....

.....

.....

.....

เครื่องมือชุดที่ 2

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้ปกครองที่ไม่ส่งเด็กเข้าสถานศึกษาปฐมวัย

คำชี้แจง ให้ผู้ปกครองตอบคำถามตามความรู้สึกจริง บันทึกคำตอบในช่องว่าง หากมีความคิดเห็นเพิ่มเติม
ให้บันทึกลงมาด้วย

คำถามตอนที่ 1 ถามว่าทำไมไม่ให้ลูกเรียนอนุบาลหรือไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

บันทึกคำตอบ.....

.....
.....
.....

คำถามตอนที่ 2 ถ้าทางการขอคำแนะนำจากท่านเกี่ยวกับหลักสูตรเด็กปฐมวัย ท่านคิดว่าหลักสูตรที่ดี
ควรเป็นอย่างไร

2.1 หลักสูตรน่าจะมุ่งสอนเด็กให้เป็นอย่างไร.....

.....
.....
.....

2.2 สารหรือเนื้อหาที่สอนเด็กควรเป็นอย่างไร.....

.....
.....
.....

2.3 การจัดการเรียนการสอนควรเป็นแบบไหน.....

.....
.....
.....

2.4 น่าจะประเมินผลเด็กได้อย่างไร.....

.....
.....
.....

2.5 น่าจะสอนเสริมอะไรบ้าง.....

.....
.....
.....

หมายเหตุ คำถามตอนที่ 2 นี้ใช้แนวคำถามในชุดที่ 1 ได้

เครื่องมือชุดที่ 3

เหตุผล เนื่องจากคำตอบในการสัมภาษณ์มีความหลากหลายจำเป็นต้องจัดคำตอบเป็นหมวดหมู่ เพื่อสรุปสาระให้ชัดเจนและจับประเด็น

คำสำคัญ (Key Word)	นิยามศัพท์ (Definition)
พัฒนาการทางร่างกาย	การส่งเสริมพัฒนาการกล้ามเนื้อเล็ก กล้ามเนื้อมัดใหญ่ การวิ่ง การออกกำลังกาย การทำกิจกรรมทางกาย
การควบคุมอารมณ์	การส่งเสริมให้รู้จักอารมณ์ตนเอง อารมณ์ผู้อื่น การไม่ก้าวร้าว ไม่หยาบคาย ไม่หงุดหงิดง่าย การไม่ต่อต้าน
ทักษะทางสังคม	การช่วยเหลือตนเอง การเป็นมิตร การมีวินัย ความรับผิดชอบ การแบ่งปัน การเอื้ออาทร
พัฒนาปัญญา	การคิด การใช้คำถาม การนับ การมีทักษะพื้นฐานตามวัย
ธรรมชาติรอบตัว	นิยามตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการ
สิ่งแวดล้อมรอบตัว	นิยามตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ. 2546 กระทรวงศึกษาธิการ
เตรียมความพร้อม	การส่งเสริมร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมให้แข็งแรง ช่วยเหลือตัวเองได้ รู้หนังสือตามวัย รู้หน้าที่การเรียนรู้
กิจกรรมส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคม	กิจกรรมสนุกรสนาน รื่นเริง ได้แสดงออก ได้แก่ วันปีใหม่ วันเด็ก วันเกิด วันพ่อ วันแม่
กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี	การแสดงออกหรือการกระทำนี้จัดขึ้นใน วันครู วันสงกรานต์ วันชาติไทย วันลอยกระทง วันใดวันหนึ่งหรือหลายวัน ซึ่งเป็นการสืบสานวัฒนธรรม รำลึกถึงบรรพบุรุษ และ / หรือ การเรียนรู้ประเพณี
กิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม	กิจกรรมที่ฝึกให้เป็นคนดี เช่น กิจกรรมทางศาสนา การนั่งสมาธิ
ดนตรี	การเรียนรู้ดนตรีสากล นาฏศิลป์ ร้องเพลง ดนตรีไทย
กีฬา	ว่ายน้ำ ทีกวโด ฟุตบอล รวมถึงกีฬาประเภทอื่น ๆ ที่เด็กสนใจและคุ้นเคย

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

เครื่องมือชุดที่ 4

แบบบันทึกการลงความเห็นจากกลุ่ม

ประเด็นที่ 1 จุดประสงค์ของหลักสูตร

ท่านคิดว่า หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต้องมีจุดประสงค์สำคัญที่สุด 3 ประการต่อไปนี้
เหตุผลเพราะอะไร

1. เด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาได้

เหตุผล.....
.....

2. เด็กปฐมวัยสามารถอ่านออกเขียนได้

เหตุผล.....
.....

3. เด็กปฐมวัยมีทักษะทางสังคม

เหตุผล.....
.....

ประเด็นที่ 2 สาระหลักสูตร

ท่านคิดว่า สาระหรือเนื้อหาในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยต้องประกอบด้วยเรื่องต่อไปนี้

1. เรื่องธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก

เหตุผล.....
.....

2. เรื่องทักษะทางสังคม

เหตุผล.....
.....

3. เรื่องการเรียนรู้ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

เหตุผล.....
.....

ประเด็นที่ 3 การเรียนการสอน

ท่านคิดว่า การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยต้องประกอบด้วยประเด็นต่อไปนี้ ด้วยเหตุผลอะไร

1. เด็กปฐมวัยควรได้เรียนเพื่อเตรียมความพร้อม หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเตรียมเรียนในชั้น 1.1

เหตุผล.....

.....

2. เด็กปฐมวัยควรเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

เหตุผล.....

.....

3. เด็กปฐมวัยควรเรียนรู้ด้วยการทัศนศึกษา

เหตุผล.....

.....

ประเด็นที่ 4 การประเมิน

ท่านคิดว่า ในการศึกษาปฐมวัยควรมีการประเมินผลเด็กดังนี้ เพราะอะไร

1. วิธีการประเมินให้ประเมินด้วยการสังเกตเด็ก และการสะสมผลงาน

เหตุผล.....

.....

2. การตัดสินผลการประเมิน ใช้เกณฑ์ดังนี้

2.1 ผ่าน / ไม่ผ่าน

2.2 ใช้คะแนนตัดสิน

เหตุผล.....

.....

ประเด็นที่ 5 หลักสูตรเสริม

ท่านคิดว่า เด็กปฐมวัยควรมีหลักสูตรเสริมพิเศษสำหรับเด็กดังต่อไปนี้เพราะอะไร

1. ดนตรีไทย

เหตุผล.....
.....

2. การวัดกิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรมประเพณี เช่น วันสงกรานต์ วันลอยกระทง วันพ่อ วันแม่ ฯลฯ

เหตุผล.....
.....

3. การจัดกิจกรรมส่งเสริมจริยธรรม เช่น วันศาสนา การนั่งสมาธิ

เหตุผล.....
.....

ประเด็นที่ 6 การมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

ท่านคิดว่า ผู้ปกครองควรเข้าร่วมกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรการศึกษาในลักษณะดังต่อไปนี้ เพราะอะไร

1. ไม่ต้องการเข้าร่วม เพราะมีภาระกิจ

เหตุผล.....
.....

2. ขอเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดเท่านั้น

เหตุผล.....
.....

3. ขอร่วมมือสอนเด็กที่บ้าน

เหตุผล.....
.....

บันทึกอื่น ๆ

.....
.....

อภิธานศัพท์

หลักสูตร หมายถึง	แผนทั้งหมดของการจัดโปรแกรมการศึกษาปฐมวัยที่สะท้อนให้เห็นองค์ประกอบเกี่ยวกับจุดประสงค์สาระหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และหลักสูตรเสริม
สถานศึกษาปฐมวัย	หมายถึง โรงเรียนอนุบาลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่รับดูแลเด็กตั้งแต่ 2 ขวบขึ้นไป ถึง 5 ขวบ
พุทธิปัญญาทางสังคม	หมายถึง การจัดระเบียบความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับคนและการสร้างสัมพันธภาพของกลุ่มบุคคล
พัฒนาภาษา	หมายถึง การสร้างเสริมความสามารถทางภาษาด้านคำศัพท์ การพูด และการสื่อสารให้มีความชัดเจนมากขึ้น
ภาษาที่ 2	หมายถึง ภาษาอื่นที่ไม่ใช่ภาษาแม่ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ และภาษาอื่น ๆ ที่ผู้ปกครองต้องการ
การเรียนรู้ 2 ภาษา	หมายถึง การเรียนรู้และสามารถใช้ภาษาได้ 2 ภาษา โดยรวมภาษาแม่หรือภาษาไทยอยู่ด้วย 1 ภาษา

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อผู้วิจัย รองศาสตราจารย์ ดร. กุลยา ตันติผลาชีวะ
(ASS. PROF. KULAYA TANTIPHLACHIVA)
ตำแหน่ง รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
สถานที่ทำงาน สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2512 ประกาศนียบัตรพยาบาลผดุงครรภ์และอนามัย กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
พ.ศ. 2516 ครุศาสตร์บัณฑิต (การสอนการพยาบาลอายุรกรรมและศัลยกรรม)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2521 ครุศาสตร์มหาบัณฑิต (การบริการการพยาบาล)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2532 ครุศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต (หลักสูตรและการสอน)
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
พ.ศ. 2544 ศึกษาศาสตร์บัณฑิต (การศึกษาปฐมวัย)
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ประสบการณ์ในการวิจัย

วิจัยทั้งหมด 11 เรื่อง ดังนี้

1. การออกจากวิทยาลัยพยาบาลกลางคืนของนักศึกษาพยาบาล ในสังกัดกระทรวงสาธารณสุข
ปีการศึกษา 2529 – 2533
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2534
2. การติดตามผลผู้ผ่านการอบรมหลักสูตร การสอนการพยาบาลในคลินิก
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2535
3. บทบาทของครูปฐมวัยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2541 - 2550)
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2540
4. วิธีการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปกครอง และสารสนเทศสำหรับผู้ปกครองเด็กอนุบาลต้องการ
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2541
5. ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมการป้องกันโรค
เอดส์ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2541
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2541
6. Developmentally enhance process in physical activity of young children
ปีที่วิจัย ค.ศ. 2000

7. การจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะของครูอนุบาลโรงเรียนรัฐ
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2545
8. The using of materials in teaching – learning activity of kindergarten teachers
ปีที่วิจัย ค.ศ. 2003
9. รูปแบบการบ้านที่มีผู้ปกครองมีส่วนร่วมร่วมกับเด็ก
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2545 – 2546
10. รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2546 – 2547
11. การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2548
12. รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัย
ปีที่วิจัย พ.ศ. 2549

ประวัติการรับทุน

พ.ศ. 2539 – 2541	รับทุนวิจัยจาก สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เรื่อง ประสิทธิภาพของการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ เพื่อเสริมสร้างพฤติกรรมป้องกันการโรคเอดส์ในกลุ่มนิสิต นักศึกษามหาวิทยาลัย พ.ศ. 2541
พ.ศ. 2544	รับทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง รูปแบบการบ้านที่มีผู้ปกครองมีส่วนร่วมร่วมกับเด็ก
พ.ศ. 2546	รับทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง รูปแบบกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เพื่อการเรียนรู้
พ.ศ. 2547	รับทุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัยตามแนวพระราชดำริของสมเด็จพระเทพ รัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
พ.ศ. 2548	รับทุนจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง รูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ร่วมกันสำหรับผู้ปกครองและ เด็กปฐมวัย
พ.ศ. 2549	รับทุนวิจัยจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เรื่อง หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กไทยในสายตาผู้ปกครอง